

II

(Jogi aktusok, amelyek közzététele nem kötelező)

EURÓPAI KÖZPONTI BANK

AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANK IRÁNYMUTATÁSA

(2006. augusztus 31.)

az euro-rendszer monetáris politikai eszközeiről és eljárásairól szóló EKB/2000/7 iránymutatás módosításáról

(EKB/2006/12)

(2006/905/EK)

AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANK KORMÁNYZÓTANÁCSA,

ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYMUTATÁST:

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 105. cikke (2) bekezdésének első francia bekezdésére,

tekintettel a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank Alapokmányára és különösen annak 12.1. és 14.3. cikkeire a 3.1. cikk első francia bekezdésével, a 18.2. cikk és a 20. cikk első bekezdésével együtt,

mivel:

- (1) Az egységes monetáris politika elérése magával vonja azon eszközök és eljárások meghatározását, amelyeket az eurót bevezetett tagállamok (a továbbiakban: részt vevő tagállamok) nemzeti központi bankjaiból („NKB-k”) és az Európai Központi Bankból („EKB”) álló euro-rendszernek használnia kell annak érdekében, hogy e politika végrehajtása a részt vevő tagállamokban egységes módon történjen.
- (2) Az EKB felhatalmazással rendelkezik az euro-rendszer egységes monetáris politikájának végrehajtása érdekében szükséges iránymutatások megalkotására, és az NKB-k kötelesek ezen iránymutatásokkal összhangban eljárni.
- (3) Az euro-rendszer egységes monetáris politikája meghatározásának és végrehajtásának jelenlegi változásait (különösen a nem forgalomképes eszközök felvételét az euro-rendszer hitelműveleteiben elfogadható fedezetek egységes listájára) megfelelően jelezni kell az euro-rendszer monetáris politikai eszközeiről és eljárásairól szóló, jelenleg hatályos EKB-iránymutatás I. mellékletének kicserélésével,

1. cikk

Az euro-rendszer egységes monetáris politikája végrehajtásának elvei, eszközei, eljárásai és követelményei

Az euro-rendszer monetáris politikai eszközeiről és eljárásairól szóló, 2000. augusztus 31-i EKB/2000/7 iránymutatás ⁽¹⁾ I. mellékletének helyébe az ezen iránymutatás melléklete lép.

2. cikk

Hitelesítés

Az NKB-k legkésőbb 2006. szeptember 20-ig eljuttatják az EKB-nak azon szabályokat és eszközöket, amelyekkel meg kívánják felelni ezen irányelvnek.

3. cikk

Hatálybalépés

Ez az iránymutatás elfogadása után két nappal lép hatályba. Az 1. cikk 2007. január 1-jétől alkalmazandó.

⁽¹⁾ HL L 310., 2000.12.11., 1. o. A legutóbb az EKB/2005/17 iránymutatással (HL L 30., 2006.2.2., 26. o.) módosított iránymutatás.

4. cikk

Kelt Frankfurt am Mainban, 2006. augusztus 31-én.

Címzettek

az EKB Kormányzótanácsa részéről
az EKB elnöke
Jean-Claude TRICHET

Ennek az iránymutatásnak a részt vevő tagállamok NKB-jai a címzettjei.

MELLÉKLET

„A monetáris politika végrehajtása az euro-övezetben – az euro-rendszer monetáris politikai eszközeinek és eljárásainak általános dokumentációja

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés		8
1. FEJEZET		
A monetáris politika kereteinek áttekintése		9
1.1.	A Központi Bankok Európai Rendszere	9
1.2.	Az eurorendszer célkitűzései	9
1.3.	Az eurorendszer monetáris politikai eszközei	9
1.3.1.	Nyílt piaci műveletek	9
1.3.2.	Jegybanki rendelkezésre állás	11
1.3.3.	Kötelező tartalék	11
1.4.	Ügyfelek	11
1.5.	Elfogadható fedezetek	11
1.6.	A monetáris politika kereteinek módosítása	11
2. FEJEZET		
Ügyfélkör		12
2.1.	Az alkalmasság általános feltételei	12
2.2.	Az ügyfelek kiválasztása gyorstenderekhez és kétoldalú műveletekhez	12
2.3.	Szankciók az ügyfelek kötelezettségzegése esetén	13
2.4.	Felfüggesztés vagy kizárás prudenciális okokból	14
3. FEJEZET		
Nyílt piaci műveletek		15
3.1.	Penziós ügyletek	15
3.1.1.	Általános szempontok	15
3.1.2.	Irányadó refinanszírozási műveletek	15
3.1.3.	Hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek	16
3.1.4.	Finomhangoló penziós műveletek	16
3.1.5.	Strukturális penziós műveletek	17
3.2.	Végeleges adásvételi (outright) ügyletek	17
3.3.	EKB-kötvények kibocsátása	18
3.4.	Devizaswapok	19
3.5.	Lekötött betétek gyűjtése	20
4. FEJEZET		
Jegybanki rendelkezésre állás		21
4.1.	Aktív oldali rendelkezésre állás	21
4.2.	Betéti rendelkezésre állás	22
5. FEJEZET		
Eljárások		24
5.1.	Tendereljárás	24
5.1.1.	Általános szempontok	24
5.1.2.	Tendernaptár	25
5.1.3.	Tenderek meghirdetése	27
5.1.4.	Az ajánlatok elkészítése és benyújtása	28

5.1.5.	A tenderallokáció menete	29
5.1.6.	A tendereredmények kihirdetése	31
5.2.	Kétoldalú műveletekre vonatkozó eljárások	32
5.3.	Elszámolási eljárások	33
5.3.1.	Általános szempontok	33
5.3.2.	Nyílt piaci műveletek elszámolása	34
5.3.3.	Napvégi zárás	34

6. FEJEZET

Elfogadható fedezeti eszközök		35
6.1.	Általános szempontok	35
6.2.	Fedezeti eszközök részletes elfogadhatósági feltételei	35
6.2.1.	A forgalomképes eszközök alkalmassági feltételei	35
6.2.2.	A nem forgalomképes eszközök alkalmassági feltételei	38
6.2.3.	Az elfogadható fedezetek használatára vonatkozó további követelmények	39
6.3.	Az eurorendszer hitelminősítő rendszere	42
6.3.1.	Hatásköre és összetevői	42
6.3.2.	A forgalomképes eszközök magas hitelminőségi követelményeinek meghatározása	43
6.3.3.	A nem forgalomképes eszközök magas hitelminőségi követelményeinek meghatározása	44
6.3.4.	A hitelminősítő rendszerek elfogadhatósági feltételei	46
6.3.5.	A hitelminősítő rendszerek teljesítményének értékelése	48
6.4.	Kockázatkezelési intézkedések	49
6.4.1.	Általános alapelvek	49
6.4.2.	A forgalomképes eszközök esetében alkalmazott kockázatkezelési intézkedések	50
6.4.3.	A nem forgalomképes eszközök esetében alkalmazott kockázatkezelési intézkedések	52
6.5.	Az elfogadható fedezetek értékelésének alapelvei	53
6.6.	Az elfogadható fedezetek határon átnyúló használata	54
6.6.1.	Központi bankok levelező banki modellje	54
6.6.2.	Az értékpapír-elszámolási rendszerek közötti kapcsolatok	56

7. FEJEZET

Kötelező tartalék		57
7.1.	Általános szempontok	57
7.2.	Kötelező tartalék képzésére kötelezett intézmények	57
7.3.	Tartalékalap és tartalékráták	58
7.4.	A tartalékkötelezettség teljesítése	59
7.5.	Adatszolgáltatás, igazolás és a tartalékalap felülvizsgálata	60
7.6.	A kötelezőtartalékolási előírások megsértése	61

MELLÉKLETEK

1.	Példák monetáris politikai műveletekre és eljárásokra	62
2.	Fogalomtár	71
3.	Az ügyfélkör kiválasztása monetáris politikai célokból végrehajtott devizapiaci intervenciók és devizaswap-ügyletekhez	79
4.	Az Európai Központi Bank rendelkezése a pénzügyi és banki statisztikák készítéséről	80
5.	Az eurorendszer weboldalai	86
6.	Az ügyfelek kötelezettségzegése esetén alkalmazandó eljárások és szankciók	87
7.	Hitelkövetelésekre szóló érvényes hitelbiztosíték létrehozása	89

KERETES ÍRÁSOK, ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

Keretes írások

1. keretes írás:	EKB-kötvények kibocsátása	19
2. keretes írás:	Devizaszwapok	20
3. keretes írás:	A tendereljárás műveleti lépései	25
4. keretes írás:	Fix kamatú tenderek allokálása	29
5. keretes írás:	Változó kamatú eurotenderek allokálása	30
6. keretes írás:	Változó kamatú devizaswaptenderek allokálása	31
7. keretes írás:	Kockázatkezelési intézkedések	49
8. keretes írás:	Fedezetkiegészítési felhívások kiszámítása	52
9. keretes írás:	Tartalékalap és tartalékráták	59
10. keretes írás:	A kötelezőtartalék-állomány kamatozásának kiszámítása	60

Ábrák

1. ábra:	A tender műveleti lépéseinek szokásos ütemezése (EKB-idő (közép-európai idő) szerint)	26
2. ábra:	A gyorstender műveleti lépéseinek szokásos ütemezése	26
3. ábra:	A központi bankok levelező banki modellje	54
4. ábra:	Az értékpapír-elszámolási rendszerek közötti kapcsolatok	55

Táblázatok

1. táblázat:	Az eurorendszer monetáris politikai műveletei	10
2. táblázat:	Az irányadó és a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek szokásos üzletkötési napjai	26
3. táblázat:	Az eurorendszer nyílt piaci műveleteinek szokásos elszámolási napjai	33
4. táblázat:	Az eurorendszer monetáris politikai műveleteiben elfogadható fedezetek	40
5. táblázat:	ECAI-hitelminősítéssel nem rendelkező kibocsátó, adós vagy garanciavállaló regionális kormányzatok, helyi önkormányzatok és állami szektorbeli intézmények implicit hitelminősítése	44
6. táblázat:	Forgalomképes eszközök likviditási kategóriái	50
7. táblázat:	Az elfogadható, forgalomképes fedezetekre alkalmazott haircutok százalékban, a fix kamatozású és nem kamatozó instrumentumok tekintetében	51
8. táblázat:	Az elfogadható, forgalomképes, inverz változó kamatú eszközökre alkalmazott haircutok százalékban	51
9. táblázat:	A fix kamatozású hitelkövetelések haircutjai százalékban	53

RÖVIDÍTÉSEK

CCBM	központi bankok levelezőbanki modellje (<i>Correspondent Central Banking Model</i>)
CET	közép-európai idő (<i>Central European Time</i>)
CRD	tőkekövetelmény-irányelv (<i>Capital Requirements Directive</i>)
CSD	központi értéktár (<i>Central Securities Depository</i>)
ECAF	az eurorendszer hitelminősítő rendszere (<i>Eurosystem credit assessment framework</i>)
ECAI	külső hitelminősítő intézet (<i>external credit institution</i>)
EKB	Európai Központi Bank (<i>European Central Bank</i>)
EGT	Európai Gazdasági Térség (<i>European Economic Area</i>)
EGK	Európai Gazdasági Közösség (<i>European Economic Community</i>)
EK	Európai Közösség (<i>European Community</i>)
ESA 95	a nemzeti számlák európai rendszere (ESA 1995) (<i>European System of National Accounts 1995</i>)
EU	Európai Unió (<i>European Union</i>)
ICAS	az NKB saját hitelminősítő rendszere (<i>NCB in-house credit assessment system</i>)
ICSD	nemzetközi központi értéktár (<i>International Central Securities Depository</i>)
IDC	napközbeni hitel (<i>intraday credit</i>)
IRB	belső minősítésen alapuló rendszer (<i>internal ratings-based system</i>)
ISIN	ISIN azonosító szám/nemzetközi értékpapír-azonosító szám (<i>International Securities Identification Number</i>)
KBER	Központi Bankok Európai Rendszere (<i>European System of Central Banks</i>)
MPI	monetáris pénzügyi intézmény (<i>monetary financial institution</i>)
NKB	nemzeti központi bank (<i>National Central Bank</i>)
NK	nemteljesítés valószínűsége (<i>probability of default</i>)
PPA	pénzpiaci alap (<i>money market fund</i>)
PSE	állami szektorbeli intézmények (<i>public sector entity</i>)
RMBD	jelzáloggal biztosított lakossági adósságinstrumentum (<i>retail mortgage-backed debt instrument</i>)
RT	minősítő eszköz (<i>rating tool</i>)
SSS	értékpapír-elszámolási rendszer (<i>securities settlement system</i>)
TARGET	transzeurópai automatizált valós idejű bruttó elszámolási rendszer (<i>Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System</i>)
UCITS	átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozások (<i>undertaking for collective investment in transferable securities</i>)
VIBER	valós idejű bruttó elszámolási rendszer (<i>real-time gross settlement</i>)

Bevezetés

Ez a dokumentum az eurorendszer által az euroövezetben (*) alkalmazott egységes monetáris politika számára választott működési keretet mutatja be. Az eurorendszer monetáris politikai eszközei és eljárásai jogi keretének részeként az eurorendszer monetáris politikai eszközeinek és eljárásainak „alapidokumentuma”-ként (a továbbiakban *Általános dokumentáció*) szolgál, és fő célja, hogy ezekről az eszközökről és eljárásokról megfelelően tájékoztassa az ügyfeleket.

Az *Általános dokumentáció* az ügyfelekre önmagában jogokat nem ruház, és kötelezettségeket sem ró. Az eurorendszer és az ügyfelek között fennálló jogviszony megfelelő szerződéses, illetve szabályozási rendelkezéseken alapul.

A dokumentum hét fejezetből áll. Az 1. fejezet az eurorendszer monetáris politikájának működési keretéről nyújt áttekintést. A 2. fejezet az eurorendszer monetáris politikai műveleteit végző ügyfélkörre vonatkozó alkalmassági feltételeket határozza meg. A 3. fejezet a nyílt piaci műveleteket írja le, míg a 4. fejezet az ügyfélkör számára folyamatosan rendelkezésére álló műveleteket mutatja be. Az 5. fejezet a monetáris politikai műveletek végrehajtása során alkalmazott eljárásokat határozza meg. A 6. fejezet a monetáris politikai műveletekben alkalmazott fedezetértékelés feltételeit ismerteti. Végül a 7. fejezet az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerét mutatja be.

A mellékletek a következőket tartalmazzák: példák a monetáris politika működésére; szöszedet; az eurorendszer devizaintervenció műveleteiben részt vevő ügyfelek kiválasztására vonatkozó kritériumok; az Európai Központi Bank pénzügyi és banki statisztikai adatszolgáltatási követelményei; az eurorendszer honlapjainak listája; a kötelezettségek nem teljesítése esetén alkalmazandó eljárások és szankciók; további jogi követelmények a hitelkövetelésekre szóló érvényes hitelbiztosítékok létrehozására az eurorendszerrel szemben fedezetként nyújtott hitelkövetelések esetében

(*) Az Európai Központi Bank Kormányzótanácsa elfogadta, hogy az „eurorendszer” kifejezésen a Központi Bankok Európai Rendszerének azon alkotórészeit érti, amelyek alapvető feladatait végzik, azaz az Európai Közösséget létrehozó szerződésnek megfelelően a közös valutát bevezetett tagállamok nemzeti központi bankjait és az Európai Központi Bankot.

1. FEJEZET

A MONETÁRIS POLITIKA KERETEINEK ÁTTEKINTÉSE

1.1. A Központi Bankok Európai Rendszere

A Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) az Európai Központi Bankból (EKB) és az Európai Unió (EU) tagállamainak nemzeti központi bankjaiból áll⁽¹⁾. A KBER tevékenységét az Európai Közösséget létrehozó szerződéssel (Szerződés), valamint a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank alapokmányával (KBER-alapokmány) összhangban végzi. A KBER irányítását az EKB döntéshozó testületei végzik: nevezetesen az EKB Kormányzótanácsa felelős a monetáris politika kialakításáért, míg az Igazgatóság hatáskörébe tartozik a monetáris politika végrehajtása a Kormányzótanács döntéseivel és iránymutatásaival összhangban. Az EKB a lehetségesnek és megfelelőnek tartott mértékig, valamint a működés hatékonyságára törekedve igénybe veszi a nemzeti központi bankok⁽²⁾ segítségét az eurorendszer feladatkörébe tartozó műveletek végrehajtása során. Az eurorendszer monetáris politikájával kapcsolatos műveleteket valamennyi tagállamban⁽³⁾ azonos szabályok szerint kell végrehajtani.

1.2. Az eurorendszer célkitűzései

A Szerződés 105. cikke értelmében az eurorendszer elsődleges célja az árstabilitás fenntartása. Az árstabilitással kapcsolatos elsődleges célkitűzés sérelme nélkül, az eurorendszer támogatja az Európai Közösség általános gazdaságpolitikáját. E célok megvalósítása során az eurorendszer a szabad versenyen alapuló nyitott piacgazdaság elvével összhangban tevékenykedik, segítve az erőforrások hatékony elosztását.

1.3. Az eurorendszer monetáris politikai eszközei

Céljai elérése érdekében az eurorendszer egy monetáris politikai eszköztárral rendelkezik: nyílt piaci műveleteket hajt végre, jegybanki rendelkezésre állást biztosít, valamint a hitelintézeteknek az eurorendszerrel vezetett számláikon kötelező tartalék képzését írja elő.

1.3.1. Nyílt piaci műveletek

A nyílt piaci műveletek fontos szerepet játszanak az eurorendszer monetáris politikájában a kamatlábak alakítása, a piac likviditási helyzetének kezelése, valamint a monetáris politika aktuális irányvonalának jelzése érdekében. Az eurorendszernek öt eszköztípus áll rendelkezésére a nyílt piaci műveletek végrehajtása során. A legfontosabb eszközfajta a *penziós ügylet*, amelynek alkalmazása visszavásárlási megállapodások vagy értékpapír-fedezet mellett történő hitelezés alapján történik. Az eurorendszer szintén alkalmazza a *végleges adásvételi (outright) ügyleteket*, a *kötvénykibocsátást*, a *devizaswapokat* és a *lekötött betétek gyűjtését*. A nyílt piaci műveleteket az EKB kezdeményezi, egyúttal dönt az alkalmazandó eszközről, valamint a végrehajtás szabályairól. Ezek a műveletek tenderrel, gyors-tenderrel vagy kétoldalú eljárással hajthatók végre⁽⁴⁾. Céljuktól, a gyakoriságuktól és az alkalmazott eljárásoktól függően az eurorendszer nyílt piaci műveletei az alábbi négy csoportba oszthatók (lásd még az 1. táblázatot):

(1) Megjegyzendő, hogy azon tagállamok nemzeti központi bankjai, amelyek az Európai Közösséget létrehozó szerződésnek (Szerződés) megfelelően a közös valutát nem vezették be, a monetáris politika terén saját nemzeti joguk alapján fennálló hatáskörüket megőrzik, így nem vesznek részt az eurorendszer monetáris politikájának alakításában.

(2) A dokumentumban a „nemzeti központi bank” kifejezésen azon tagállamok nemzeti központi bankjai értendők, amelyek a Szerződéssel összhangban bevezették a közös valutát.

(3) A dokumentumban „tagállamon” az Európai Unió azon tagállamai értendők, amelyek a Szerződéssel összhangban bevezették a közös valutát.

(4) Az eurorendszer nyílt piaci műveleteinek végrehajtásához szükséges különböző eljárásokat, azaz a tendereket, gyors-tendereket és a kétoldalú eljárásokat az 5. fejezet mutatja be. A *tenderek* esetében maximum 24 óra telik el a tender meghirdetése és az elfogadott ajánlatok visszaigazolása között. A *tenderek* a 2.1 fejezetben foglalt általános feltételeknek megfelelő valamennyi ügyfél részt vehet. A *gyors-tenderek* 90 percen belül kell végrehajtani. Az eurorendszer a gyors-tenderekre való részvétellel korlátozott számú ügyfél választhat ki. *Kétoldalú eljárás*on minden olyan más esetet értünk, amelynek keretében az eurorendszer tendereljárás nélkül köt ügyletet egy vagy több ügyféllel. A kétoldalú eljárások közé tartoznak a tőzsdéken és piaci közvetítőkön keresztül kötött ügyletek.

1. táblázat

Az eurorendszer monetáris politikai műveletei

Monetáris politikai műveletek	Tranzakciók típusa		Lejárat	Gyakoriság	Eljárás
	Likviditásbővítő	Likviditásszűkítő			
Nyílt piaci műveletek					
Irányadó refinanszírozási műveletek	Penziós ügyletek	—	1 hét	Hetente	Tender
Hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek	Penziós ügyletek	—	3 hónap	Havonta	Tender
Finomhangoló műveletek	Penziós ügyletek Devizaswapok	Penziós ügyletek Lekötött betétek gyűjtése Devizaswapok	Nem szabványos	Nem rendszeres	Gyorstender Kétoldalú eljárás
	Végleges (outright) eladás	Végleges (outright) eladás	—	Nem rendszeres	Kétoldalú eljárás
Strukturális műveletek	Penziós ügyletek	Kötvények kibocsátása	Szabványos /Nem szabványos	Rendszeres és nem rendszeres	Tender
	Végleges (outright) eladás	Végleges (outright) eladás	—	Nem rendszeres	Kétoldalú eljárás
Jegybanki rendelkezésre állás					
Aktív oldali rendelkezésre állás	Penziós ügyletek	—	Egynapos (O/N)	Ügyfél kezdeményezésére	
Betéti rendelkezésre állás	—	Betétek	Egynapos (O/N)	Ügyfél kezdeményezésére	

- Az irányadó refinanszírozási műveletek (main refinancing operations) közé tartoznak a rendszeres, likviditásbővítő penziós ügyletek, heti gyakorisággal és általában egyhetes lejárattal. A műveleteket a nemzeti központi bankok tenderek útján végzik. Az irányadó refinanszírozási műveletek kulcsfontosságú szerepet töltenek be abban, hogy az eurorendszer nyílt piaci műveleteinek célkitűzései megvalósuljanak, valamint a pénzügyi szektor refinanszírozását döntő részben ilyen műveletek biztosítják.
- A hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek (longer-term refinancing operations) olyan likviditásbővítő penziós ügyletek, amelyeket havi gyakorisággal, általában háromhavi lejáratra kötnek. További hosszabb lejáratú refinanszírozást biztosítanak az ügyfelek részére, és a nemzeti központi bankok által kiírt tender útján bonyolítják le őket. Az hosszabb távú refinanszírozási műveletek végrehajtása során az eurorendszer rendszerint semmilyen jelzést nem kíván közvetíteni a piac felé, így normál körülmények között kamatláb-elfogadóként jár el.
- A finomhangoló műveletek (fine-tuning operations) végrehajtása eseti alapon történik. Céljuk a piac likviditási helyzetének kezelése, valamint a kamatlábak alakítása, különösen azoknak a hatásoknak az enyhítése érdekében, amelyeket a piac váratlan likviditásgadozásai gyakorolnak a kamatlábakra. A finomhangoló műveleteket elsősorban penziós ügyletek formájában bonyolítják le, de végleges adásvételi (outright) ügyletek, devizaswapok és lekötött betétek gyűjtése útján is végrehajthatók. A finomhangoló műveletek során alkalmazott eszközöket és eljárásokat mindig a tranzakció adott típusához és a művelet konkrét célkitűzéséhez kell igazítani. Ezeket a műveleteket a nemzeti központi bankok rendszerint gyors tender vagy kétoldalú eljárás alapján hajtják végre. Az EKB Kormányzótanácsa kivételes helyzetben dönthet úgy, hogy a szükséges kétoldalú finomhangoló műveleteket maga az EKB hajtsa végre.
- Az eurorendszer strukturális műveleteket (structural operations) is végrehajthat kötvények kibocsátása, penziós ügyletek és végleges adásvételi (outright) ügyletek útján. Ezekre a műveletekre akkor kerül sor, amikor az EKB az eurorendszer pénzügyi szektorral szembeni strukturális helyzetét kívánja kiigazítani (akár rendszeresen, akár esetenként). A penziós ügyletek és az adósságinstrumentumok kibocsátása formájában megvalósuló strukturális műveleteket a nemzeti központi bankok tender útján hajtják végre. A végleges adásvételi (outright) ügyletek formájában megvalósuló strukturális műveletekre kétoldalú eljárások alapján kerül sor.

1.3.2. Jegybanki rendelkezésre állás

A jegybanki rendelkezésre állás az egynapos (O/N) likviditás bővítésére és szűkítésére szolgál, jelzi a monetáris politika általános irányvonalát, illetve határt szab az egynapos (O/N) piaci kamatlábnak. Az elfogadott ügyletek számára két konstrukció áll rendelkezésre, amelyeket saját kezdeményezésükre vehetnek igénybe, feltéve, hogy megfelelnek az üzleti feltételeknek (lásd még az 1. táblázatot):

- Az ügyletek az egynapos (O/N) likviditás biztosítására elfogadható fedezetek ellenében igénybe vehetik a nemzeti központi bankok által nyújtott *aktív oldali rendelkezésre állást* (marginal lending facility). Rendes körülmények között az ügyletek hitellimitektől vagy más korlátozásoktól függetlenül igénybe vehetik ezt a konstrukciót feltéve, hogy elegendő fedezeti eszközzel rendelkeznek. Az aktív oldali rendelkezésre állás kamatlába általában az egynapos (O/N) piaci kamatláb felső határát is jelzi.
- Az ügyletek a *betéti rendelkezésre állás* (deposit facility) igénybevételével egynapos (O/N) betétet helyezhetnek el a nemzeti központi bankoknál. Rendes körülmények között az ügyletek betéti limitek vagy más korlátozások nélkül igénybe vehetik a betéti konstrukciót. A betét kamatlába általában az egynapos (O/N) piaci kamatláb alsó határát is jelzi.

A jegybanki rendelkezésre állást decentralizált formában, a nemzeti központi bankok kezelik.

1.3.3. Kötelező tartalék

Az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerét az euroövezetben működő hitelintézetekre kell alkalmazni. A rendszer elsődleges célja a pénzügyi kamatok stabilizálása, valamint strukturális likviditási szükséglet létrehozása (vagy bővítése). Az egyes hitelintézetek tartalékképzési kötelezettségét mérlegtételeik arányában kell megállapítani. A kamatlábak stabilizálásának érdekében az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszere a hitelintézetek számára lehetővé teszi, hogy tartalékaikat átlagszámítással állapítsák meg. A tartalékképzési követelménynek való megfelelés megállapítása a hitelintézetek által fenntartott átlagos napi tartalékállomány alapulvételével történik. A hitelintézetek kötelezőtartalék-állományára az eurorendszer irányadó refinanszírozási műveleteinek kamatlába szerint kell kamatot fizetni.

1.4. Ügyletek

Az eurorendszer monetáris politikájának kereteit úgy alakították ki, hogy lehetővé váljon az ügyletek minél szélesebb körének részvétele. A KBER alapokmányának 19.1 cikke szerint a tartalékképzési kötelezettség hatálya alá tartozó hitelintézetek igénybe vehetik a jegybanki rendelkezésre állást, illetve tender útján részt vehetnek nyílt piaci műveletekben. A finomhangoló műveletek esetében az eurorendszer korlátozott számú ügyletet választhat ki. A végleges adásvételi (outright) ügyletek esetében az ügyletek körére nem vonatkoznak előre meghatározott korlátozások. A monetáris politikai célokból végzett devizaswapok végrehajtása aktív devizapiaci szereplőkkel történik. Az ilyen műveletek ügyfélköre azokra az euroövezetben található intézményekre korlátozódik, amelyeket az eurorendszer devizaintervenciós műveleteihez kiválasztott.

1.5. Elfogadható fedezetek

A KBER alapokmányának 18.1 cikke alapján az eurorendszer valamennyi hitelezési műveletének (vagyis likviditásbővítő monetáris politikai műveletek, napközbeni hitel) megfelelő fedezeten kell alapulnia. Az eurorendszer műveleteihez a fedezeti eszközök széles körét fogadja el. Az eurorendszer kidolgozta az eurorendszer valamennyi hitelműveletéhez elfogadható fedezetek egységes keretrendszerét (amely „egységes lista”-ként (Single List) is ismertes). 2007. január 1-jén ez az egységes keretrendszer váltja majd fel a gazdasági és monetáris unió elindulása óta érvényben lévő kétféle csoportos rendszert. Az egységes rendszer magába foglalja mindazokat a forgalomképes és nem forgalomképes eszközöket, amelyek kielégítik az eurorendszer által meghatározott egységes euroövezeti alkalmassági feltételeket. Nincs különbség a forgalomképes és nem forgalomképes eszközök minősége, illetve az eszközöknek az eurorendszer különböző típusú monetáris politikai műveleteire való alkalmassága szempontjából kivéve, hogy a nem forgalomképes eszközöket az eurorendszer végleges adásvételi (outright) ügyleteknél nem használja. Valamennyi elfogadható fedezet használható határokon átnyúló módon a központi bankok levelezőbanki modelljén (CCBM), továbbá, forgalomképes eszközök esetében, az EU-s értékpapír-elszámolási rendszerek (SSS) közötti elfogadott kapcsolatokon keresztül.

1.6. A monetáris politika kereteinek módosítása

Az EKB Kormányzótanácsa az eurorendszer monetáris politikai műveletei végrehajtásának eszközeit, feltételeit és eljárásait bármikor megváltoztathatja.

2. FEJEZET

ÜGYFÉLKÖR

2.1. Az alkalmasság általános feltételei

Az eurorendszer monetáris politikai műveleteiben részt vevő ügyfeleknek bizonyos alkalmassági feltételeknek kell megfelelniük ⁽¹⁾. Ezeket a követelményeket úgy határozták meg, hogy az eurorendszer monetáris politikai műveleteiben az intézmények széles köre vehessen részt, az intézmények azonos bánásmódban részesüljenek az euroövezet teljes területén, valamint biztosított legyen, hogy az ügyfelek megfeleljenek bizonyos prudenciális és működési követelményeknek:

- Kizárólag a KBER alapokmányának 19.1 cikkében, az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerének hatálya alá tartozó intézmények minősülnek ügyfélnek. Az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerével kapcsolatos kötelezettségek alól felmentett intézmények (lásd a 7.2 fejezetet) az eurorendszer jegybanki rendelkezésre állása és a nyílt piaci műveletek szempontjából nem minősülnek ügyfélnek.
- Az ügyfeleknek rendezett pénzügyi helyzettel kell rendelkezniük, és legalább egy, a nemzeti hatóságok által gyakorolt, EU-ban, illetve az EGT-ben harmonizált felügyeleti forma hatálya alá kell tartozniuk ⁽²⁾. Ügyfélnek tekinthetők azonban a rendezett pénzügyi háttérrel rendelkező és a hasonló szabványokon alapuló nem egységesített nemzeti felügyelet alá tartozó intézmények is, mint például az Európai Gazdasági Térségen (EGT) kívüli székhellyel rendelkező intézményeknek az euroövezetben létrehozott fióktelepei.
- Az ügyfeleknek meg kell felelniük az adott tagállam nemzeti központi bankja (illetve az EKB) által alkalmazott vonatkozó szerződéses vagy szabályozási rendelkezésekben meghatározott valamennyi működési feltételnek, ezáltal biztosítva az eurorendszer monetáris politikai műveleteinek hatékony végrehajtását.

Ezek az általános alkalmassági feltételek az euroövezet teljes területén egységesek. Az alkalmasság általános feltételeit teljesítő intézmények jogosultak:

- igénybe venni az eurorendszer jegybanki rendelkezésre állását;
- tender útján részt venni az eurorendszer nyílt piaci műveleteiben.

Valamely intézmény tender útján kizárólag a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankján keresztül veheti igénybe az eurorendszer jegybanki rendelkezésre állását és nyílt piaci műveleteit. Amennyiben egy intézmény több tagállamban is rendelkezik szervezeti egységekkel (székhellyel vagy fióktelepekkel), az egyes szervezeti egységek mindig a földrajzi helyük szerinti tagállam nemzeti központi bankján keresztül vehetik igénybe ezeket a műveleteket, azzal a kikötéssel, hogy egy intézmény az ajánlatait egy tagállamban csak egy szervezeti egységén (székhelyén, vagy egy kijelölt fióktelepén) keresztül nyújthatja be.

2.2. Az ügyfelek kiválasztása gyorstenderekhez és kétoldalú műveletekhez

A végleges adásvételi (outright) ügyletek esetében az ügyfelek körére nem vonatkoznak előre meghatározott korlátozások.

A monetáris politikai célból végrehajtott devizaswapok esetében az ügyfeleknek bármilyen piaci feltétel mellett képesnek kell lenniük nagy volumenű devizaműveletek hatékony végrehajtására. A devizaswapra alkalmas ügyfelek köre megegyezik az euroövezetben működő és az eurorendszer devizaintervenciós műveleteihez kiválasztott ügyfelek körével. A devizaintervenciós műveletekben az ügyfelek kiválasztásának kritériumait és a kiválasztási eljárást a 3. melléklet tartalmazza.

A gyorstenderen és kétoldalú eljáráson alapuló egyéb műveletek (a finomhangoló penziós ügyletek és a lekötött betétek gyűjtése) esetében minden egyes nemzeti központi bank az adott tagállamban létrehozott és az alkalmasság általános feltételeinek megfelelő intézmények közül választ. Ebből a szempontból a pénzügyi aktivitás a legfontosabb kiválasztási szempont. Figyelembe vehetők továbbá egyéb kritériumok, mint például az értékpapírosztály hatékonysága és az ajánlattételi képesség.

⁽¹⁾ A végleges adásvételi (outright) ügyletek esetében az ügyfelek körére nem vonatkoznak előre meghatározott korlátozások.

⁽²⁾ A hitelintézetek harmonizált felügyelete az Európai Parlament és a Tanács 2006. június 14-i, a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2006/48/EK irányelvvel alapul (HL L 177., 2006.6.30., 1. o.).

A gyorstender és a kétoldalú eljárások esetében a nemzeti központi bankok kizárólag az általuk a finomhangoló műveletekre elfogadott ügyfelek csoportjával tárgyalnak. Amennyiben működési okokból valamely nemzeti központi bank nem tud minden általa a finomhangoló műveletek végzésére elfogadott fél számára részvételt biztosítani egy konkrét műveletben, akkor az egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében az adott tagállamban az ügyfelek kiválasztása rotációs rendszerben történik.

Az EKB Kormányzótanácsa eldöntheti, hogy kivételes körülmények esetén az EKB maga is végezzen-e finomhangoló kétoldalú műveleteket. Ha az EKB végez kétoldalú műveleteket, akkor az egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében az EKB az euroövezetbeli ügyfelek közül rotációs rendszerben választja ki azokat, amelyek a gyorstenderben és a kétoldalú eljárásokban való részvételre alkalmasnak.

2.3. Szankciók az ügyfelek kötelezettségzegése esetén

Összhangban az EKB szankciók kirovására vonatkozó jogköréről szóló, 1998. november 23-ai 2532/98/EK sz. tanácsi rendelettel⁽³⁾; az Európai Központi Bank szankcionálási jogosítványairól szóló 1999. szeptember 23-ai 2157/1999/EK európai központi banki rendelettel (EKB/1999/4)⁽⁴⁾; a kötelező tartalék Európai Központi Bank által történő alkalmazásáról szóló, 1998. november 23-ai 2531/98/EK módosított tanácsi rendelettel⁽⁵⁾; valamint a kötelező tartalék képzéséről szóló, 2003. szeptember 12-ai 1745/2003/EK európai központi banki rendelettel (EKB/2003/9)⁽⁶⁾, az EKB szankciókat szabhat ki azokra az intézményekre, amelyek nem felelnek meg a kötelező tartalék alkalmazásával kapcsolatos EKB-rendeletekből és -határozatokból eredő kötelezettségeiknek. Az alkalmazható szankciókat, valamint az alkalmazásuk során követendő eljárásokat az imént említett rendeletek részletezik. Az eurorendszer továbbá a kötelező tartalékra vonatkozó előírások súlyos megszegése esetén felfüggesztheti az ügyfelek nyílt piaci műveletekben való részvételét.

Az egyes tagállamok nemzeti központi bankjai (vagy az EKB) által alkalmazott szerződéses, illetve szabályozási rendelkezések előírásaival összhangban, az eurorendszer pénzbírságot szabhat ki és fog is kiszabni azokra az ügyfelekre, illetve felfüggeszti azoknak a feleknek a nyílt piaci műveletekben való részvételét, akik elmulasztják az egyes nemzeti központi bankok (vagy az EKB) által alkalmazott és az alábbiakban meghatározott szerződéses, illetve szabályozási rendelkezésekből rájuk háruló kötelezettségeik teljesítését.

Ide tartoznak a tenderszabályok megszegésének esetei (amikor az ügyfél nem tud elegendő fedezeti eszközt rendelkezésre bocsátani ahhoz, hogy a likviditásbővítő műveletben részére megállapított likviditást kiegyenlítse, vagy nem tud elegendő készpénzt rendelkezésre bocsátani ahhoz, hogy a likviditásszűkítő műveletben részére megállapított összeget kiegyenlítse), valamint a kétoldalú tranzakciós előírások megszegésének esetei (amikor az ügyfél nem tud elegendő, jegybankképes fedezeti eszközt vagy készpénzt rendelkezésre bocsátani ahhoz, hogy a kétoldalú tranzakciónál a megállapodásban rögzített összeget kiegyenlítse).

Ez a rendelkezés vonatkozik a fedezeti eszközök alkalmazására vonatkozó szabályok az ügyfelek által történő megsértésének eseteire is (amikor az ügyfél olyan eszközöket használ fel, amelyek ilyen felhasználásra alkalmatlanok, illetve alkalmatlanná váltak vagy amelyeket az ügyfél nem használhat, például a kibocsátó/kezes és az ügyfél között fennálló szoros kapcsolat vagy azonosság miatt), valamint a napvégi eljárásra és a betéti rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó feltételek megszegésének eseteire is (amikor az elszámolási számláján a nap végén negatív egyenleggel rendelkező ügyfél a betéti rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó alkalmassági feltételeket nem teljesíti).

Ezen túlmenően, a kötelezettségeit megszegő fél ellen alkalmazott felfüggesztés hatálya az adott intézmény más tagállamokban található fióktelepeire is kiterjeszhető. Azokban az esetekben, amikor a kötelezettségzegésnek például a gyakoriság vagy időtartam alapján megállapított súlyossága ezt indokolta teszi, az ügyfél minden további monetáris politikai művelethez való hozzáférése egy bizonyos időtartamra kivételesen felfüggeszthető.

A tenderre, a kétoldalú ügyletre, a fedezeti eszközökre, a napvégi eljárásra és a betéti rendelkezésre állás igénybevételének alkalmassági feltételeire vonatkozó előírások megszegéséért a nemzeti központi bankok által kiszabott pénzbírságokat egy előre meghatározott (a 6. mellékletben megállapított) kulcs alapján számítják ki.

⁽³⁾ HL L 318., 1998.11.27., 4. o.

⁽⁴⁾ HL L 264., 1999.10.12., 21. o.

⁽⁵⁾ HL L 318., 1998.11.27., 1. o.

⁽⁶⁾ HL L 250., 2003.10.2., 10. o.

2.4. **Felfüggesztés vagy kizárás prudenciális okokból**

Az adott tagállambeli nemzeti központi bank (vagy az EKB) által alkalmazott szerződéses, illetve szabályozási rendelkezésekkel összhangban az eurorendszer prudenciális okokból az ügyfelek monetáris politikai eszközökhöz történő hozzáférést felfüggesztheti vagy megszüntetheti.

Továbbá, az ügyfél felfüggesztésére, illetve kizárására sor kerülhet olyan esetekben is, amelyek nemzeti központi bankok által alkalmazott szerződéses és szabályozási rendelkezések szerint az ügyfél részéről „mulasztásnak” minősülnek.

3. FEJEZET

NYÍLT PIACI MŰVELETEK

A nyílt piaci műveletek fontos szerepet játszanak az eurorendszer monetáris politikájában, a kamatlábak alakításában, a piac likviditási helyzetének irányításában, valamint a monetáris politika aktuális irányvonalának jelzésében. Céljukat, rendszerességüket és eljárásukat tekintve az eurorendszer pénzügyi műveletei négy kategóriába sorolhatók: irányadó refinanszírozási műveletek, hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek, finomhangoló műveletek és strukturális műveletek. Ami az alkalmazott eszközöket illeti, a penziós ügyletek jelentik az eurorendszer nyílt piaci eszközeinek legfontosabb típusát, egyszersmind a fenti négy műveleti kategória mindegyikében alkalmazhatók, míg a kötvények a strukturális többlet csökkentésére szolgáló műveleteknél használhatók. Az eurorendszernek a finomhangoló műveletek végrehajtásához három további eszköz áll rendelkezésére: a végleges adásvételi (outright) ügyletek, a devizaswapok és a lekötött betétek gyűjtése. A következő fejezetek részletesen bemutatják az eurorendszer által használt nyílt piaci eszközök egyes típusainak konkrét jellemzőit.

3.1. Penziós ügyletek

3.1.1. Általános szempontok

Eszköztípus

A penziós ügyletek olyan műveletek, amelyek során az eurorendszer visszavásárlási megállapodások keretében ad el, illetve vásárol elfogadható fedezeteket, vagy elfogadható fedezetekből álló fedezet ellenében folytat hitelezést. A penziós ügyletek az irányadó refinanszírozási műveleteknél és a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveleteknél alkalmazhatók. Az eurorendszer emellett a strukturális és a finomhangoló műveleteknél is alkalmazhat penziós ügyleteket.

Jogi ismérvek

A nemzeti központi bankok a penziós ügyleteket végrehajthatják visszavásárlási megállapodások formájában (azaz, az eszköz tulajdonjoga átszáll a hitelezőre, miközben a tranzakcióban ügyfelek úgy állapodnak meg, hogy egy későbbi időpontban az eszköz újra az adós tulajdonába kerül), vagy értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitelek formájában (azaz, az adott eszközökre fedezet áll rendelkezésre, de az adósi kötelezettségek teljesítését feltételezve a fedezetként felkínált eszköz az adós tulajdonában marad). A visszavásárlási megállapodásokon alapuló penziós ügyletekre vonatkozó további rendelkezések az egyes tagállamok nemzeti központi bankjai (vagy az EKB) által alkalmazott szerződéses rendelkezésekben található. Az értékpapír-fedezet mellett nyújtott hiteleken alapuló penziós ügyletekre vonatkozó szabályozások figyelembe veszik a fedezetre vonatkozó érdekeltség (pl. kézi zálogjog, a tulajdonalapú hitelbiztosíték, jelzálogjog) alapításához és későbbi érvényesítéséhez szükséges, az egyes nemzeti jogokban alkalmazott különböző eljárásokat és formai követelményeket.

Kamatozási feltételek

A visszavásárlási megállapodásban meghatározott vételár és visszavásárlási ár közötti különbözet egyenlő a művelet időtartama alatt felvett, illetve hitelezett összegre számított kamat összegével, vagyis a visszavásárlási ár magában foglalja a fizetendő kamatot. Az értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitel formájában létrejövő penziós ügylet kamatát a felvett hitel összegére és a futamidőre alkalmazandó kamatláb alapján kell meghatározni. Az eurorendszer penziós nyílt piaci műveletei esetében egyszerű kamatlábat alkalmaznak, amely a „ténylegesen eltelt napok száma/360” kamatnap-számítási szabályon alapul.

3.1.2. Irányadó refinanszírozási műveletek

Az irányadó refinanszírozási műveletek az eurorendszer által végzett legfontosabb nyílt piaci műveletek, amelyek kulcsszerepet játszanak a kamatlábak alakításában, a piac likviditási helyzetének irányításában és a monetáris politika aktuális irányvonalának jelzésében. Ezen kívül ezek a műveletek elégitik ki a pénzügyi szektor refinanszírozási szükségleteinek nagy részét.

Az irányadó refinanszírozási műveletek működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- likviditásbővítő penziós műveletek;

- heti rendszerességűek ⁽¹⁾;
- általában egyhetes lejárattal rendelkeznek ⁽²⁾;
- végrehajtásuk decentralizált (a nemzeti központi bankok hatáskörébe rendelt);
- lebonyolításuk tender útján történik (az 5.1 fejezetben meghatározottak szerint);
- a (2.1 szakaszban meghatározott) általános alkalmassági feltételeket teljesítő valamennyi fél nyújthat be ajánlatot az irányadó refinanszírozási műveletekre;
- az irányadó refinanszírozási műveletekben mind a (6. fejezet meghatározása szerinti) forgalomképes, mind a nem forgalomképes eszközök alkalmasak mint fedezeti eszköz.

3.1.3. Hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek

Az eurorendszer rendszeres refinanszírozási műveleteket is végez, általában háromhavi lejárattal, ezáltal pótlólagos, hosszabb távú refinanszírozást nyújtva a pénzügyi szektor számára. Ezek a műveletek csak kis részt képviselnek az összes refinanszírozási művelet volumenén belül. Az hosszabb távú refinanszírozási műveletek végrehajtása során az eurorendszer rendszerint semmilyen jelzést nem kíván közvetíteni a piac felé, így normál körülmények között kamatláb-elfogadóként jár el. Ennek megfelelően a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletekre változó kamatú tenderek formájában kerül sor, és az EKB időről időre jelzi a későbbi tenderek várható ügyleti volumenét. Kivételes körülmények között az eurorendszer fix kamatú tenderek keretében is végez hosszabb lejáratú refinanszírozási műveleteket.

A hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- likviditásbővítő penziós műveletek;
- havi rendszerességűek ⁽¹⁾;
- általában három hónapos lejáratúak ⁽²⁾;
- végrehajtásuk decentralizált (a nemzeti központi bankok hatáskörébe rendelt);
- lebonyolításuk tender útján történik (az 5.1 fejezetben meghatározottak szerint);
- a (2.1 fejezetben meghatározott) általános alkalmassági feltételeket teljesítő valamennyi fél nyújthat be ajánlatot a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletre;
- a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletekben mind a (6. fejezet meghatározása szerinti) forgalomképes, mind a nem forgalomképes eszközök alkalmasak mint fedezeti eszköz.

3.1.4. Finomhangoló penziós műveletek

Az eurorendszer penziós nyílt piaci ügyletek formájában végezhet finomhangoló műveleteket. A finomhangoló műveletek célja a piac likviditási helyzetének irányítása, valamint a kamatlábak alakítása, különösen a piac előre nem látható likviditásingadozása által a kamatlábakra gyakorolt hatások ellensúlyozása érdekében. Mivel váratlan piaci események bekövetkezésekor gyors intézkedésekre lehet szükség, indokolt nagyfokú rugalmasságot fenntartani a finomhangoló műveleteknél alkalmazott eljárások és működési jellemzők megválasztásakor.

A finomhangoló penziós műveletek működési jellemzőit az alábbiak szerint lehet összegezni:

- megjelenhetnek likviditásbővítő vagy likviditásszűkítő ügyletek formájában;

⁽¹⁾ Az irányadó és a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek végrehajtása az eurorendszer tenderműveletheiről előzetesen meghirdetett naptár szerint történik (lásd még az 5.1.2 fejezetet), amely az EKB (www.ecb.int), valamint az eurorendszer weboldalain található (lásd az 5. mellékletet).

⁽²⁾ Az irányadó és a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek lejárata alkalmanként eltérhet ettől, többek között az egyes tagállamok bankszünnapjaitól függően.

- gyakoriságuk nem szabványosított;
 - lejárat idejük nem szabványosított;
 - a likviditásbővítő finomhangoló penziós ügyletek lebonyolítása általában gyorstender útján történik, ugyanakkor nem kizárt a kétoldalú eljárások alkalmazásának lehetősége (lásd az 5. fejezetet);
 - a likviditásszűkítő finomhangoló penziós ügyletekre rendszerint kétoldalú eljárásokon keresztül kerül sor (az 5.2 fejezetben meghatározottak szerint);
 - az egyes nemzeti központi bankok általában decentralizált módon hajtják végre e műveleteket (az EKB Kormányzótanácsa dönthet arról, hogy kivételes esetben az EKB is végrehajthat kétoldalú finomhangoló penziós ügyleteket);
 - az eurorendszer a 2.2 fejezetben meghatározott feltételek szerint korlátozott számú résztvevőt választhat ki a finomhangoló penziós ügyletekben való részvételhez;
- és
- az finomhangoló penziós ügyletekben mind a (6. fejezet meghatározása szerinti) forgalomképes, mind a nem forgalomképes eszközök alkalmasak mint fedezeti eszköz.

3.1.5. Strukturális penziós műveletek

Az eurorendszer penziós nyílt piaci ügyletek formájában végrehajthat strukturális műveleteket azzal a céllal, hogy kiigazítsa az eurorendszer pénzügyi szektorral szembeni strukturális helyzetét.

E műveletek működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- likviditásbővítő műveletek;
- gyakoriságuk szerint lehetnek rendszeresek vagy nem rendszeresek;
- lejáratuk előre nem szabványosított;
- lebonyolításuk tender útján történik (az 5.1 fejezetben meghatározottak szerint);
- végrehajtásuk decentralizált (a nemzeti központi bankok hatáskörébe rendelt);
- a (2.1 fejezetben meghatározott) általános alkalmassági feltételeket teljesítő valamennyi fél nyújthat be ajánlatot strukturális penziós műveletre;
- a strukturális penziós ügyletekben mind a (6. fejezet meghatározása szerinti) forgalomképes, mind a nem forgalomképes eszközök alkalmasak mint fedezeti eszköz.

3.2. Végeleges adásvételi (outright) ügyletek

Eszköztípus

A végleges adásvételi (outright) nyílt piaci műveletek olyan ügyletek, amelyek során az eurorendszer jegybankképes eszközöket véglegesen vásárol vagy ad el a piacon. E műveleteket kizárólag strukturális vagy finomhangolási célból lehet végrehajtani.

Jogi ismérvek

A végleges adásvételi ügylet során a tulajdonjog teljes mértékben átszáll az eladóról a vevőre, anélkül, hogy ehhez a tulajdonjog ellentétes irányú átruházása kapcsolódna. Az ügyletet a műveletben használt adósságinstrumentumokra vonatkozó piaci megállapodásoknak megfelelően kell végrehajtani.

Árazási feltételek

Az eurorendszer az árak kiszámításakor a műveletben használt, adósságinstrumentumokra vonatkozóan a legszélesebb körben elfogadott piaci konvenciónak megfelelően jár el.

Egyéb működési feltételek

Az eurorendszer végeleges adásvételi ügyleteinek működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- az végeleges adásvételi (outright) ügyletek megjelenhetnek likviditásbővítő (közvetlen vétel) vagy likviditásszűkítő (közvetlen eladás) műveletek formájában;
- gyakoriságuk nem szabványosított;
- lebonyolításuk kétoldalú eljárás útján történik (az 5.2 fejezetben meghatározottak szerint);
- ezen ügyleteket egyes nemzeti központi bankok általában decentralizált módon hajtják végre (az EKB Kormányzótanácsa dönthet arról, hogy kivételes körülmények között az EKB is végrehajthat finomhangoló végeleges adásvételi ügyleteket);
- a végeleges adásvételi ügyletek esetében az ügyfelek körére nem vonatkoznak előre meghatározott korlátozások;

és

- csak a (6 fejezetben meghatározott) forgalomképes eszközök minősülnek a végleges ügyletekhez kapcsolódó fedezeti eszköznek.

3.3. EKB-kötvények kibocsátása

Eszköztípus

Az EKB kötvényeket bocsáthat ki azzal a céllal, hogy kiigazítsa az eurorendszer strukturális helyzetét a pénzügyi szektorral szemben, valamint, hogy a piacon likviditást szűkítsen (vagy bővítsen).

Jogi ismérvek

A kötvény az EKB-nak a kötvény tulajdonosával szemben fennálló adósságát testesíti meg. A kötvényeket az euroövezetbeli értéktárakban könyvelési tétel formájában kell kibocsátani és tartani. Az EKB a kötvények átruházhatóságára vonatkozóan nem ír elő semmiféle korlátozást. Az EKB-kötvényekre vonatkozó további előírásokat a kötvényekre vonatkozó szabályok tartalmazzák.

Kamatozási feltételek

A kötvényeket leszámítoltan, azaz névérték alatti értéken kell kibocsátani, és lejáratkor névértéken kell visszavásárolni. A kibocsátáskori érték és a visszavásárlási érték közötti különbség egyenlő a kötvény kibocsátási értékén felhalmozott kamattal, amit a kötvény futamidejére vonatkozóan a megállapodás szerinti kamatlábbal kell kiszámítani. Az alkalmazott kamatláb egyszerű kamatláb, amely a „ténylegesen eltelt napok száma/360” kamatnap-számítási szabályon alapul. A kibocsátási érték kiszámításának módját az 1. keretes írás mutatja be.

Egyéb működési feltételek

Az EKB-kötvények kibocsátásának működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- a kötvények kibocsátása a piaci likviditás szűkítése céljából történik;
- a kötvények rendszeres vagy nem rendszeres jelleggel is kibocsáthatók;
- a kötvények futamideje 12 hónapnál rövidebb;
- a kötvénykibocsátás tender útján történik (az 5.1 fejezetben rögzített módon);
- a kötvényeket a nemzeti központi bankok decentralizáltan tenderezetik és váltják be;
- a (2.1 fejezetben meghatározott) általános alkalmassági feltételeket teljesítő valamennyi fél pályázhat az EKB-kötvények jegyzésére;

1. KERETES ÍRÁS

EKB-kötvények kibocsátása

A kibocsátási érték:
$$P_T = N \times \frac{1}{1 + \frac{r_1 \times D}{36\,000}}$$

ahol:

N = a kötvény névértéke

r_1 = kamatláb (százalékban)

D = a kötvény futamideje (napokban)

P_T = a kötvény kibocsátási értéke

3.4. **Devizaswapok**

Eszköztípus

A monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapok az euro és egy másik deviza között egyidejűleg kötött azonnali és határidős ügyletből állnak. Ezek a swapok finomhangolási célokat szolgálnak, elsősorban a piac likviditási helyzetének kezelése és a kamatlábak alakítása érdekében.

Jogi ismérvek

A monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapok olyan műveleteket jelentenek, ahol az eurorendszer azonnali eurovételi (illetve eladási) műveletet hajt végre egy másik deviza ellenében, és ezzel egyidejűleg meghatározott visszavásárlási napon egy határidős ügylettel előre eladja (illetve visszavásárolja). A devizaswapokra vonatkozó további rendelkezések az egyes tagállamok nemzeti központi bankjai (vagy az EKB) által alkalmazott szerződéses rendelkezésekben találhatók.

A pénznemre és árfolyamra vonatkozó feltételek

Az eurorendszer rendszerint csak a kereskedésben aktívan résztvevő pénznemekre és kizárólag a szokásos piaci gyakorlatot betartva köt ügyleteket. Az eurorendszer és az ügyfelek minden egyes devizaswap esetében megállapodnak az ügyletre alkalmazandó swappontokban. A swappontok a határidős és az azonnali ügyletnél alkalmazott átváltási árfolyamok közötti különbségnek felelnek meg. Az euro másik devizával szembeni swappontjainak jegyzése az általános piaci gyakorlat szerint történik. A devizaswap árfolyamára vonatkozó feltételeket a 2. keretes írás tartalmazza.

Egyéb működési feltételek

A devizaswapok működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- megjelenhetnek likviditásbővítő vagy likviditásszűkítő ügyletek formájában;
- gyakoriságuk nem szabványosított;
- lejárat idejük nem szabványosított;
- végrehajtásuk gyorstender vagy kétoldalú eljárás útján történik (lásd az 5. fejezetet);
- a nemzeti központi bankok általában decentralizált módon hajtják végre őket (az EKB Kormányzótanácsa dönthet arról, hogy kivételes esetben az EKB is végrehajthat kétoldalú devizaswap-ügyleteket);

és

- az eurorendszer a 2.2 fejezetben és a 3. mellékletben meghatározott feltételek szerint korlátozott számú ügyletet választhat ki a devizaswapokban való részvétellel.

2. KERETES ÍRÁS

Devizaswapok

S = az euro (EUR) és az ABC-deviza (ABC) azonnali (a devizaswap megkötése napján érvényes) átváltási árfolyama

$$S = \frac{x \times \text{ABC}}{1 \times \text{EUR}}$$

F_M = az euro és az ABC-deviza között érvényes határidős árfolyam a devizaswap visszavásárlási napján (M)

$$F_M = \frac{y \times \text{ABC}}{1 \times \text{EUR}}$$

Δ_M = az euro és az ABC-deviza közötti forward pontok a devizaswap visszavásárlási napján (M)

$$\Delta_M = F_M - S$$

$N(.)$ = a deviza azonnali összege; $N(.)_M$ a deviza határidős összege:

$$N(\text{ABC}) = N(\text{EUR}) \times S \quad \text{vagy} \quad N(\text{EUR}) = \frac{N(\text{ABC})}{S}$$

$$N(\text{ABC})_M = N(\text{EUR})_M \times F_M \quad \text{vagy} \quad N(\text{EUR})_M = \frac{N(\text{ABC})_M}{F_M}$$

3.5. **Lekötött betétek gyűjtése**

Eszköztípus

Az eurorendszer felhívhatja az ügyfeleket arra, hogy azok a székhelyük szerinti tagállam nemzeti központi bankjánál rögzített futamidejű kamatozó betéteket kössenek le. A lekötött betétek gyűjtése csak finomhangolási célokat szolgál a piacon levő likviditás szűkítése érdekében.

Jogi ismérvek

Az ügyfélkörtől elfogadott betétek rögzített futamidővel és rögzített kamatlábbal rendelkeznek. A nemzeti központi bankok a betétek ellenében nem adnak fedezetet.

Kamatozási feltételek

A betétre alkalmazott kamatláb egyszerű kamatláb, amely a „tényleges napok száma/360” kamatmegállapítási szabályon alapul. A kamatot a betét lejártakor kell kifizetni.

Egyéb működési feltételek

A lekötött betétek gyűjtésének működési jellemzői az alábbiakban foglalhatók össze:

- a betétgyűjtés célja a likviditás szűkítése;
 - a betétgyűjtés gyakorisága nem szabványosított;
 - a betétek lejárat ideje nem szabványosított;
 - a betétgyűjtés lebonyolítása általában gyorstender útján történik, de a kétoldalú eljárás lehetősége sem kizárt (lásd az 5. fejezetet);
 - a betétgyűjtést az egyes nemzeti központi bankok általában decentralizált módon hajtják végre (az EKB Kormányzótanácsa dönthet arról, hogy kivételes esetben az EKB is végrehajthat kétoldalú lekötöttbetét-gyűjtési műveletet ⁽³⁾);
- és
- az eurorendszer a 2.2 fejezetben meghatározott feltételek szerint korlátozott számú ügyfél is kiválaszthat a lekötött betétek gyűjtésében való részvételre.

⁽³⁾ A rögzített futamidejű betéteket a nemzeti központi bankok számláin helyezik el; ez lenne a gyakorlat akkor is, ha ezeket a műveleteket az EKB centralizált formában hajtáná végre.

4. FEJEZET

JEGYBANKI RENDELKEZÉSRE ÁLLÁS

4.1. Aktív oldali rendelkezésre állás

Eszköztípus

Az ügyfélkör az aktív oldali rendelkezésre állást arra használhatja, hogy a nemzeti központi bankokon keresztül előre meghatározott kamatlábon, elfogadható fedezetek (lásd a 6. fejezetet) ellenében egynapos (O/N) likviditását biztosítsa. A konstrukció célja, hogy az ügyfélkör átmeneti likviditási igényeit kielégítse. Rendes körülmények között a konstrukcióra vonatkozó kamatláb az egynapos (O/N) piaci kamatláb felső határa. A konstrukcióra vonatkozó feltételek az egész euroövezetben azonosak.

Jogi ismérvek

Az aktív oldali rendelkezésre állás keretében a nemzeti központi bankok likviditást bővíthetnek egynapos (O/N) visszavásárlási megállapodások formájában (azaz az eszköz tulajdonjoga átszáll a hitelezőre, és a felek megegyeznek abban, hogy a következő üzleti napon a tulajdonjog visszazár az adósra) vagy egynapos (O/N), értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitelek formájában (azaz az eszközre érvényesíthető biztosítékot nyújtanak, de a kölcsön visszafizetésével az eszköz az adós tulajdonában marad). A visszavásárlási megállapodásokra vonatkozó további rendelkezéseket az adott nemzeti központi bank által alkalmazott szerződéses megállapodások tartalmazzák. Az értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitelek formájában való likviditásbővítésre vonatkozó megállapodások figyelembe veszik a fedezetre vonatkozó érdekeltség (kézi zálogjog, tulajdonjogú hitelbiztosítás, illetve jelzálogjog) alapításához és annak későbbi érvényesítéséhez szükséges, az egyes nemzeti jogokban alkalmazott különböző eljárásokat és formai követelményeket.

Hozzáférési feltételek

Az aktív oldali rendelkezésre állás a 2.1 fejezetben meghatározott általános alkalmassági feltételeket kielégítő ügyfélkörnek áll rendelkezésére. Az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáférést az adott intézmény székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankja biztosítja. Az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáférés csak azokon a napokon biztosított, amelyeken az adott nemzeti valós idejű bruttó elszámolási rendszer (VIBER) és az adott értékpapír-elszámolási rendszerek (SSS) üzemelnek.

Minden üzleti nap végén az ügyfélkör az adott nemzeti központi banknál vezetett elszámolási számláin lévő negatív napi egyenlege önmagától az aktív oldali rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó kérelemnek minősül. Az aktív oldali rendelkezésre álláshoz történő napvégi hozzáférésre vonatkozó eljárást az 5.3.3 fejezet tartalmazza.

Az ügyfelek az aktív oldali rendelkezésre álláshoz úgy is hozzáférhetnek, hogy kérelmet küldenek a székhelyük szerinti tagállam nemzeti központi bankjának. Ahhoz, hogy a nemzeti központi bank még aznap teljesíteni tudja a megbízást, a kérelemnek a nemzeti központi bankhoz legkésőbb 30 perccel a TARGET zárása után meg kell érkeznie ⁽¹⁾ ⁽²⁾. A TARGET-rendszer általában EKB (közép-európai) idő szerint 18.00 órakor zár. Az aktív oldali rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó kérelem benyújtásának határideje az eurorendszer tartalékolási időszakának utolsó munkanapján még további 30 perccel meghosszabbodik. A kérelemben fel kell tüntetni az igényelt hitel összegét, és amennyiben az ügylet alapjául szolgáló fedezeti eszköz a nemzeti központi banknál még nincs előzetesen elhelyezve, a tranzakció alapjául szolgáló, rendelkezésre bocsátandó fedezeti eszközt is meg kell határozni.

A tranzakció alapjául szolgáló elegendő jegybankképes eszköz felmutatásán kívül az aktív oldali rendelkezésre állás keretében igénybe vehető pénzeszközök összegére nem vonatkozik egyéb korlátozás.

Lejárat és kamatfeltételek

A konstrukció keretében nyújtott hitelek egynapos (O/N) futamidővel rendelkeznek. Azon ügyfelek esetében, akik közvetlenül igénybe veszik a TARGET-rendszert, a hitel törlesztésére a következő olyan napon kerül sor, amikor az adott nemzeti VIBER és az adott SSS(-ek) működnek, mégpedig e rendszerek nyitásának időpontjában.

⁽¹⁾ Előfordulhat, hogy néhány tagállamban a nemzeti központi bank (vagy annak bizonyos fiókjai) az eurorendszer valamely munkanapján a nemzeti vagy regionális bankszünnap miatt zárva van, és ezért nem lehet monetáris műveletet végrehajtani. Ezekben az esetekben az érintett nemzeti központi bank felelős azért, hogy előre tájékoztassa az ügyfeleket arról, hogy milyen lépéseket kell tenni az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáféréshez a bankszünnap figyelembevételével.

⁽²⁾ A TARGET üzemszüneti napjait az EKB honlapján (www.ecb.int), valamint a nemzeti központi bankok honlapjain teszik közzé (lásd az 5. mellékletet).

A kamatlábat, amely a „tényleges napok száma/360” kamatmegállapítási szabályon alapuló egyszerű kamatláb, az eurorendszer előzetesen közzéteszi. Az EKB a kamatlábat jogosult bármikor, legkorábban az eurorendszer következő munkanapján történő hatállyal megváltoztatni ⁽³⁾ ⁽⁴⁾. A konstrukció kamatának megfizetése a hitel törlesztésekor esedékes.

A konstrukció felfüggesztése

A konstrukció csak az EKB célkitűzéseivel és általános monetáris politikai szempontjaival összhangban vehető igénybe. Az EKB a konstrukció feltételeit bármikor módosíthatja, illetve a konstrukciót felfüggesztheti.

4.2. Betéti rendelkezésre állás

Eszköztípus

Az ügyfélkör a betéti rendelkezésre állást arra használhatja, hogy a nemzeti központi bankoknál egynapos (O/N) betéteket helyezzen el. A betétek előre meghatározott kamatlábbal kamatoznak. Rendes körülmények között a betéti rendelkezésre állásnál alkalmazott kamatláb az egynapos (O/N) piaci kamatláb alsó határa. A betéti rendelkezésre állásra vonatkozó feltételek az egész euroövezetben egyformák ⁽⁵⁾.

Jogi ismérvek

Az ügyfelek által elhelyezett egynapos (O/N) betétek rögzített kamatlábon kamatoznak. Az ügyfelek az elhelyezett betét ellenében nem kapnak fedezetet.

Hozzáférési feltételek ⁽⁶⁾

A betéti rendelkezésre állás a 2.1 fejezetben meghatározott általános alkalmassági feltételeket kielégítő intézményeknek áll rendelkezésre. A betéti rendelkezésre álláshoz az adott intézmény székhelye szerinti nemzeti központi bank közvetítésével lehet hozzájutni. A betéti rendelkezésre álláshoz való hozzáférés csak azokon a napokon biztosított, amelyeken a nemzeti VIBER nyitva tart.

A betéti rendelkezésre állás igénybevételéhez az ügyfélnek kérelmet kell benyújtania a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankjának. Ahhoz, hogy a nemzeti központi bank még aznap teljesítse a megbízást, a kérelemnek a TARGET-rendszer tényleges zárási ideje, azaz általában EKB (közép-európai) idő szerint 18.00 óra után legkésőbb 30 perccel meg kell érkeznie a nemzeti központi bankhoz ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾. A betéti rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó kérelem benyújtásának határideje az eurorendszer tartalékperiódusának utolsó üzleti napján további 30 perccel meghosszabbodik. A kérelemben fel kell tüntetni az elhelyezendő betét összegét.

Az ügyfél által a konstrukció keretében elhelyezhető betét összegére nem vonatkozik korlátozás.

Lejárat és kamatfeltételek

A konstrukció keretében elhelyezett betétek egynapos (O/N) lejáratú időről rendelkeznek. Azon ügyfelek esetében, akik közvetlenül igénybe veszik a TARGET-rendszert, a konstrukció keretében elhelyezett betétek a következő olyan napon járnak le, amikor az adott nemzeti VIBER működik, mégpedig a rendszer nyitásának időpontjában.

⁽³⁾ Jelen dokumentumban az „eurorendszer munkanapján” azt a napot értjük, amikor az EKB és legalább egy nemzeti központi bank nyitva tart az eurorendszer monetáris műveleteinek végrehajtására.

⁽⁴⁾ A kamatláb megváltoztatásáról a Kormányzótanács dönt. Ilyen döntés rendszerint akkor születik, amikor a testület (havi első ülésén) a monetáris politika irányvonalát értékeli, és a következő tartalékperiódus kezdetén lép hatályba.

⁽⁵⁾ A nemzeti központi bankok közötti számlastruktúra-eltérések meglétéből származó működési különbségek az euroövezet országaiban is megtalálhatók.

⁽⁶⁾ A nemzeti központi bankok közötti számlastruktúra-eltérések miatt az EKB olyan hozzáférési feltételeket biztosíthat a nemzeti központi bankok számára, amelyek kissé eltérhetnek az itt leírt feltételektől. A nemzeti központi bankok feladata, hogy a jelen dokumentumban leírt hozzáférési feltételektől való eltérésekről tájékoztatást nyújtsanak.

⁽⁷⁾ Lásd a fejezet 1. lábjegyzetét.

⁽⁸⁾ Lásd a fejezet 2. lábjegyzetét.

A kamatlábat, amely a „tényleges napok száma/360” kamatmegállapítási szabályon alapuló egyszerű kamatláb, az eurorendszer előzetesen közzéteszi. Az EKB a kamatlábat jogosult bármikor, legkorábban az eurorendszer következő üzleti napján történő hatállyal megváltoztatni ⁽⁹⁾. A betét kamatának kifizetése a betét lejáratakor esedékes.

A konstrukció felfüggesztése

A konstrukció csak az EKB célkitűzéseivel és általános monetáris politikai szempontjaival összhangban vehető igénybe. Az EKB a konstrukció feltételeit bármikor módosíthatja, illetve a konstrukciót felfüggesztheti.

⁽⁹⁾ Lásd a fejezet 4. lábjegyzetét.

5. FEJEZET

ELJÁRÁSOK

5.1. Tendereljárás

5.1.1. Általános szempontok

Az eurorendszer nyílt piaci műveleteire általában tender formájában kerül sor. Az eurorendszer tendereit a 3. keres írásban leírtak szerint hat műveleti lépésben kell végrehajtani.

Az eurorendszer két fajta tendereljárást különböztet meg: a tendert és a gyorstendert. A tender és a gyorstender eljárási rendje a lebonyolítás ütemezése és az ügyfélkör kivételével azonos.

Tender

A tenderek esetében a meghirdetéstől az elfogadott ajánlatok visszaigazolásáig 24 óra telik el (a beadási határidő és az eredményhirdetés között eltelt idő hozzávetőlegesen két óra). Az 1. ábra a tender műveleti lépéseinek szokásos ütemezéséről nyújt áttekintést. Az EKB indokolt esetben módosíthatja az egyes műveletek ütemezését.

Az irányadó refinanszírozási műveletekre, a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletekre és a strukturális műveletekre (a végeleges adásvételi (outright) ügyletek kivételével) mindig tender keretében kerül sor. A tendereken a 2.1 fejezetben foglalt általános feltételeknek megfelelő ügyfelek vehetnek részt.

Gyorstender

A gyorstendert általában a meghirdetéstől számított 90 percen belül kell lebonyolítani azzal, hogy a visszaigazolás az eredményhirdetést követően azonnal sor kerül. A gyorstender műveleti lépéseinek szokásos ütemezéséről a 2. ábra nyújt áttekintést. Az EKB indokolt esetben módosíthatja az egyes műveletek ütemezését. Gyorstenderre csak finomhangoló műveletek esetén kerül sor. Az eurorendszer a 2.2 fejezetben meghatározott feltételek és eljárások szerint a gyorstenderen való részvételre korlátozott számú ügyfél választhat ki.

Fix és változó kamatú tenderek

Az eurorendszernek lehetősége van akár fix kamatú (mennyiségi tender), akár változó kamatú (kamattender) tenderek lebonyolítására. Fix kamatú tender esetén az EKB előre meghatározza a kamatlábat, és az ügyfelek azzal az összeggel pályáznak, amellyel a rögzített kamatlábon ügyletet kívánnak kötni ⁽¹⁾. Változó kamatú tender esetén az ügyfelek megjelölik az összeget és a kamatlábat, amelyen a nemzeti központi bankokkal ügyletet kívánnak kötni ⁽²⁾.

⁽¹⁾ A fix kamatú devizaswap-tenderek esetén az EKB a műveletek swappontjait rögzíti és az ügyfelek azt a rögzített devizaösszeget ajánlják fel, amit el kívánnak adni (és visszavásárolni) vagy meg kívánnak vásárolni (és visszaadni) ezen a kamatlábon.

⁽²⁾ Változó kamatú devizaswap-tenderek esetén az ügyfelek rögzített devizaösszeggel és azzal a swappont ajánlattal pályáznak, amellyel a műveletet végre akarják hajtani.

3. KERETES ÍRÁS

A tendereljárás műveleti lépései

1. lépés tender meghirdetése
 - a. Az EKB meghirdeti a tendert a hírügynökségek útján
 - b. A nemzeti központi bankok a nemzeti hírügynökségek útján meghirdetik a tendert, és ha ez szükséges, az ügyfélkört közvetlenül is értesítik
2. lépés Az ügyfelek elkészítik és benyújtják ajánlataikat
3. lépés Az eurorendszer összegyűjti az ajánlatokat
4. lépés Az ajánlatok értékelése és eredményhirdetés
 - a. Az EKB határozata az ajánlatok elfogadásáról
 - b. Az elfogadott ajánlatok kihirdetése
5. lépés Az egyes elfogadott ajánlatok visszaigazolása
6. lépés A műveletek elszámolása (lásd az 5.3. fejezetet)

5.1.2. *Tendernaptár*

Irányadó és hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek

Az irányadó és a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveleteket az eurorendszer által megjelentetett tájékoztató jellegű naptár szerint bonyolítják le ⁽³⁾. A naptárt legkésőbb az adott év kezdete előtt három hónappal kell közzétenni. Az irányadó és a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek szokásos üzletkötési napjait a 2. táblázat tartalmazza. Az EKB törekszik biztosítani minden tagállambeli ügyfél számára az irányadó és a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletekben való részvételt. Ezért az e műveletekre vonatkozó naptár összeállításakor az EKB az egyes tagállamok bankszünnapjainak figyelembevételével jár el.

Strukturális műveletek

A tenderek útján lefolytatott strukturális műveletek végrehajtása nem előre meghatározott naptár szerint történik. A strukturális műveletek lebonyolítása és elszámolása azonban általában csak olyan napon történik, amely minden tagállamban NKB-munkanapnak ⁽⁴⁾ számít.

Finomhangoló műveletek

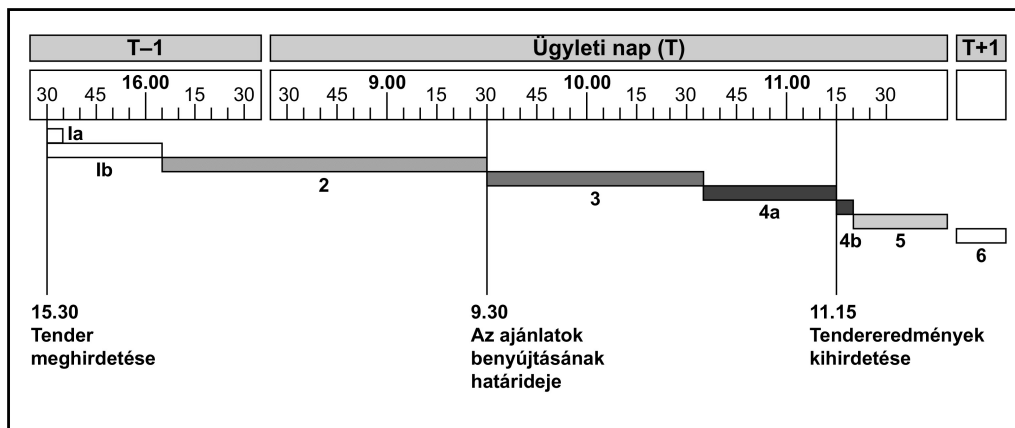
A finomhangoló műveletek végrehajtása nem előre meghatározott naptár szerint történik. Az EKB az eurorendszer bármely munkanapján végrehajthat finomhangoló műveleteket. Ezekben a műveletekben csak azon tagállamok nemzeti központi bankjai vehetnek részt, amelyekben az üzletkötés, az elszámolás és a visszafizetés napja NKB-munkanap.

⁽³⁾ Az eurorendszer tenderműveleteinek naptárát az EKB honlapján (www.ecb.int), valamint a nemzeti központi bankok honlapjain teszik közzé (lásd az 5. mellékletet).

⁽⁴⁾ Jelen dokumentumban az „NKB-munkanap” kifejezésen azt a napot értjük, amikor egy adott tagállam nemzeti központi bankja nyitva tart az eurorendszer monetáris politikai műveleteinek végrehajtására. Előfordulhat, hogy néhány tagállamban a nemzeti központi bank helyi vagy regionális bankszünnap miatt NKB-munkanapon zárva van. Ebben az esetben az adott nemzeti központi bank köteles előre tájékoztatni az ügyfeleket az adott fiókokat érintő ügyletekkel kapcsolatban hozott intézkedésekről.

1. ÁBRA

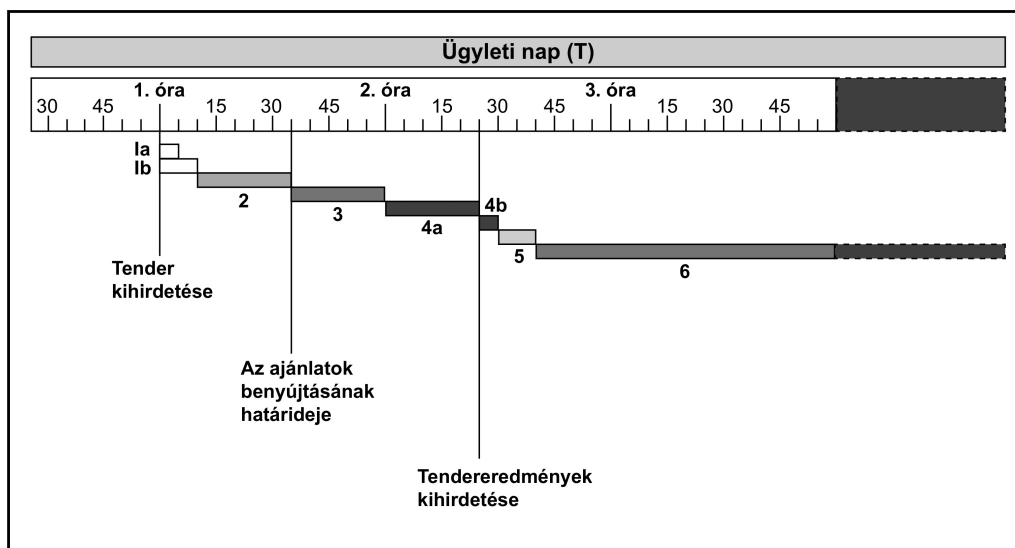
A tender műveleti lépéseinek szokásos ütemezése (EKB-idő (közép-európai idő) szerint)

Megjegyzés: A számok a 3. keretes írásban feltüntetett műveleti lépésekre vonatkoznak.

2. ÁBRA

A gyors tender műveleti lépéseinek szokásos ütemezése

Megjegyzés: A számok a 3. keretes írásban feltüntetett műveleti lépésekre vonatkoznak.

2. táblázat

Az irányadó és a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek szokásos üzletkötési napjai

Művelet típusa	Szokásos üzletkötési nap (T)
Irányadó refinanszírozási műveletek	Keddenként
Hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek	Minden naptári hónap utolsó szerdája ⁽¹⁾

⁽¹⁾ A karácsonyi időszak miatt a decemberi műveletet általában egy héttel előrehozzák, a hónap előző szerdájára.

5.1.3. *Tenderek meghirdetése*

Az eurorendszer tendereit nyilvánosan, hírgyűnökségek útján hirdeti meg. A nemzeti központi bankok a hírgyűnökségi hozzáféréssel nem rendelkező ügyfeleket a tenderekről közvetlenül is értesíthetik. A nyilvános tenderfelhívás általában a következő információkat tartalmazza:

- a tender hivatkozási számát;
 - a tender időpontját;
 - a művelet típusát (likviditásbővítő illetve -szűkítő, valamint az igénybe venni kívánt monetáris politikai eszköz típusa);
 - az instrumentum lejárátát;
 - az aukció típusát (fix vagy változó kamatú tender);
 - az allokálás módját (az 5.1.5 fejezet d) pontjának meghatározása szerinti holland vagy amerikai típusú aukció);
 - a tervezett mennyiséget (általában csak a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek esetében);
 - a rögzített kamatlábat/árat/swappontot (fix kamatú tenderek esetén);
 - a kamatláb/ár/swappont elfogadott alsó/felső határértékét (ha van ilyen);
 - az instrumentum kezdeti és lejárat napját (ha van ilyen), illetve az instrumentum értéknapi és lejárat napját (kötvénykibocsátása esetén);
 - a műveletben résztvevő devizákat, és a rögzítve tartandó összeg pénznemét (devizaswap esetén);
 - az ajánlatok kiszámításakor hivatkozásként használandó azonnali devizaárfolyamot (devizaswap esetén);
 - az ajánlati összeg felsőkorlátját (ha van ilyen);
 - a legkisebb allokált összeget (ha van ilyen);
 - a legkisebb allokálási arányt (ha van ilyen);
 - az ajánlatok benyújtásának menetrendjét;
 - a kötvények névértékét (kötvény kibocsátása esetén);
- és
- a kötvények ISIN-kódját (kötvénykibocsátás esetén).

A finomhangoló műveletek átláthatóságának növelésére az eurorendszer a gyorstendereket általában nyilvánosan előre meghirdeti. Kivételes esetekben azonban az EKB határozhat úgy, hogy a gyorstendereket nem hirdeti meg előre nyilvánosan. A gyorstenderek meghirdetése a tenderekre vonatkozó általános eljárásrenddel megegyezően történik. Gyorstender esetén, nyilvános vagy nem nyilvános meghirdetéstől függetlenül, a nemzeti központi bankok a kiválasztott ügyfelekkel közvetlenül lépnek kapcsolatba.

5.1.4. Az ajánlatok elkészítése és benyújtása

Az ügyfeleknek ajánlataikat a nemzeti központi bankok által az adott műveletre vonatkozóan kiadott mintának megfelelő formában kell elkészíteniük. Az ajánlatot olyan tagállam nemzeti központi bankjához kell benyújtani, ahol az intézménynek szervezeti egysége (székhelye vagy fiókja) van. Egy intézmény az ajánlatát egy tagállamban csak egy szervezeti egysége (székhelye vagy egy erre kijelölt fiókja) útján nyújthatja be.

A fix kamatú tenderek esetén az ügyfelek ajánlatukban azt az összeget kötelesek megjelölni, amelyre a nemzeti központi bankkal üzletet kívánnak kötni ⁽⁵⁾.

A változó kamatú tenderek esetén az ügyfelek legfeljebb tíz különböző kamatlábra/árra/swappontra tehetnek ajánlatot. Minden egyes ajánlatban kötelesek megjelölni azt az összeget, amelyre a nemzeti központi bankkal üzletet kívánnak kötni, feltüntetve a vonatkozó kamatlábat is ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾. A kamatlábra vonatkozó ajánlatot a 0,01 százalékpont többszörösekként kell kifejezni. Változó kamatú devizaswaptender esetén a swappontokat a szokásos piaci megállapodásoknak megfelelően kell megadni, és az ajánlatokat a 0,01 swappont többszörösekként kell kifejezni.

Az irányadó refinanszírozási műveletek esetén az ajánlati összeg alsó korlátja 1 000 000 euro. Az ezen összeget meghaladó összegű ajánlatokat 100 000 euro többszörösekként kell megadni. A finomhangoló és a strukturális műveletekre ugyanez az alsó érték és elfogadási lépésköz vonatkozik. Az ajánlati érték minimuma minden egyes kamatláb/ár/swappont-szintre vonatkozik.

A hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek esetében az egyes nemzeti központi bankok határozzák meg az ajánlati összeg alsó korlátját a 10 000 eurótól 1 000 000 euróig terjedő tartományban. A meghatározott alsó ajánlati korlátot meghaladó összegű ajánlatokat 10 000 euro többszörösekként kell megadni. Az alsó ajánlati érték minden egyes kamatlábszintre vonatkozik.

Az EKB az ajánlati összegre kiköthet felső korlátot is az aránytalanul nagy összegű ajánlatok kiküszöbölése érdekében. Az ilyen felső ajánlati összegkorlát a nyilvános tenderfelhívásban minden esetben fel van tüntetve.

Az ügyfelek kötelesek gondoskodni arról, hogy a nekik allokált összegeket megfelelő összegű elfogadható eszközzel tudják fedezni ⁽⁸⁾. Az adott nemzeti központi bank által megkötött szerződések vagy felügyeleti rendelkezések lehetővé teszik szankciók alkalmazását abban az esetben, ha egy ügyfél nem képes megfelelő összegű fedezetet vagy készpénzt átutalni a tender során neki allokált összeg kiegyenlítésére.

Az ajánlatok a tender benyújtási határidejéig visszavonhatók. A tenderfelhívásban feltüntetett határidő után benyújtott ajánlatok érvénytelenek. A határidő betartását a nemzeti központi bankok bírálják el. A nemzeti központi bankok nem veszik figyelembe az adott ügyfél egyik ajánlatát sem, amennyiben ajánlatai együttes összege az EKB által meghatározott bármely felső ajánlati korlátot meghaladja. A nemzeti központi bankok nem veszik figyelembe azokat az ajánlatokat sem, amelyek összege nem éri el az ajánlati összeg alsó korlátját, illetve az elfogadott kamatlábra/árra/swappontra vonatkozó alsó korlát alatt, illetve felső korlát felett van. A nemzeti központi bankok továbbá azokat az ajánlatokat sem veszik figyelembe, amelyek hiányosak vagy nem felelnek meg a kiadott mintának. Amennyiben egy ajánlatot így érvénytelenítettek, az illetékes nemzeti központi bank döntéséről az ügyfelet még a tenderallokálás előtt értesíti.

⁽⁵⁾ A fix kamatú devizaswap-ügyletek esetén az ügyfelek azt a rögzített devizaösszeget kötelesek megjelölni, amelyre az eurorendszerrel üzletet kívánnak kötni.

⁽⁶⁾ Az EKB a kötvénykibocsátással kapcsolatban dönthet úgy, hogy az ajánlatot árban és nem kamatlában kifejezve kéri. Ebben az esetben az árakat a névleges összeg százalékában kifejezve kell megadni.

⁽⁷⁾ A fix kamatú devizaswap-ügyletek esetén az ügyfelek azt a rögzített devizaösszeget és megfelelő swappont-szintet kötelesek megjelölni, amelyre az eurorendszerrel üzletet kívánnak kötni.

⁽⁸⁾ Vagy likviditáscsikító műveletek esetében készpénzben kötelesek ezeket az összegeket kiegyenlíteni.

5.1.5. A tenderallokáció menete

Fix kamatú tender

A fix kamatú tenderek allokációja során az ügyfelektől kapott ajánlatokat össze kell adni. Amennyiben az ajánlatok összege meghaladja az allokálni kívánt likviditás teljes összegét, a benyújtott ajánlatokat arányosan, az allokálható összegnek az összes ajánlat összegéhez viszonyított aránya szerint kell kielégíteni (lásd a 4. keretes írást). Az egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni. A fix kamatú tenderek esetén azonban EKB dönthet úgy is, hogy minden ajánlattevőnek odaítél egy minimumösszeget/-részesedést.

4. KERETES ÍRÁS

Fix kamatú tenderek allokálása

$$\text{Allokációs arány: } \text{all\%} = \frac{A}{\sum_{i=1}^n a_i}$$

$$\text{Az } i\text{-dik ügyfélre allokált összeg: } \text{all}_i = \text{all\%} \times (a_i)$$

ahol:

- A = teljes allokálható összeg
- n = az ügyfelek száma
- a_i = az i -dik ügyfél által ajánlott összeg
- all% = allokációs arány
- all_i = az i -dik ügyfélnek allokált teljes összeg

Változó kamatú tenderek euróban

A likviditásbővítő, változó kamatú eurotenderek esetén az ajánlatokat a felajánlott kamatlábak csökkenő sorrendjébe kell rendezni. A legmagasabb kamatlábbal rendelkező ajánlatokat kell elsőként kielégíteni, majd az alacsonyabb kamatlábú ajánlatokat csökkenő sorrendben kell elfogadni mindaddig, amíg a felosztani kívánt összeg el nem fogy. Amennyiben az elfogadott legalacsonyabb kamatlábbal (azaz a kamatfolyosó-széli kamatlábbal) rendelkező ajánlatok halmozott összege meghaladja a maradék felosztható összeget, úgy a maradványösszeg felosztása arányosan, a fennmaradó allokálható összegnek a kamatfolyosó-széli kamatlábbal rendelkező ajánlatok teljes összegéhez viszonyított aránya szerint történik (lásd az 5. keretes írást). Az egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

A likviditásszűkítő, változó kamatú (kötvénykibocsátásra, illetve lekötött betétek gyűjtésére felhasználható) tenderek allokálásakor az ajánlatokat a felajánlott kamatlábak növekvő sorrendjébe (vagy a felajánlott árak csökkenő sorrendjébe) kell rendezni. Kielégítéskor a legalacsonyabb kamatlábbal (illetve legmagasabb árral) rendelkező ajánlatok élveznek elsőbbséget, majd az ajánlatokat a kamatlábak növekvő (illetve az ajánlati árak csökkenő) sorrendjében kell elfogadni mindaddig, amíg az elvonni kívánt összeg allokálására nem kerül. Amennyiben az elfogadott legmagasabb kamatlábbal (illetve legalacsonyabb árral) (azaz a kamatfolyosó-széli kamatlábbal/árral) rendelkező ajánlatok halmozott összege meghaladja a maradék felosztható összeget, úgy a maradványösszeg felosztása arányosan, a fennmaradó allokálható összegnek a kamatfolyosó-széli kamatlábon/áron tett összes ajánlat összegéhez viszonyított aránya szerint történik (lásd az 5. keretes írást). Kötvénykibocsátáskor például az egy ügyfélre jutó összeget a kötvény névértékének legközelebbi többszörösére kell kerekíteni. Más likviditásszűkítő műveletek esetén az egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

Az EKB dönthet úgy, hogy a változó kamatú tender minden ajánlattevőjének odaítél egy minimumösszeget.

5. KERETES ÍRÁS

Változó kamatú eurotenderek allokálása

(a példa a kamatlábakban meghatározott ajánlatokra vonatkozik)

Az allokációs arány a kamatfolyosó-széli kamatlábon:

$$\text{all}(r_m) = \frac{A - \sum_{s=1}^{m-1} a(r_s)}{a(r_m)}$$

Az i -dik ügyfélre a kamatfolyosó-széli kamatlábon allokált összeg:

$$\text{all}(r_m)_i = \text{all}(r_m) \times a(r_m)_i$$

Az i -dik ügyfélre allokált teljes összeg:

$$\text{all}_i = \sum_{s=1}^{m-1} a(r_s)_i + \text{all}(r_m)_i$$

ahol:

A = a teljes allokálandó összeg

 r_s = s -dik kamatlábajánlat az ügyfelek részéről n = az ügyfelek száma $a(r_s)_i$ = ajánlati összeg az s -dik kamatlábon (r_s) az i -dik ügyfélről $a(r_s)$ = teljes ajánlati összeg az s -dik kamatlábon (r_s)

$$a(r_s) = \sum_{i=1}^n a(r_s)_i$$

 r_m = kamatfolyosó-széli kamatláb $r_1 \geq r_s \geq r_m$ likviditásbővítő tender esetén $r_m \geq r_s \geq r_1$ likviditásszűkítő tender esetén r_{m-1} = a kamatfolyosó-széli kamatlábat közvetlenül megelőző kamatláb (az utolsó kamatláb, amelyen az ajánlatok még teljes mértékben kielégíthetők): $r_{m-1} > r_m$ likviditásbővítő tender esetén $r_m > r_{m-1}$ likviditásszűkítő tender esetén $\text{all}(r_m)$ = allokációs arány a kamatfolyosó-széli kamatlábon $\text{all}(r_s)_i$ = Az i -dik ügyfélre az s -dik kamatlábon allokált összeg all_i = az i -dik ügyfélnek allokált teljes összeg

Változó kamatú devizaswaptenderek

A változó kamatú, likviditásbővítő devizaswaptenderek allokálásakor az ajánlatokat az swappont-jegyzési ajánlatok növekvő sorrendjébe kell rendezni ⁽⁹⁾. A kielégítéskor a legalacsonyabb swappontjegyzéssel rendelkező ajánlatok élveznek elsőbbséget, majd az ajánlatokat a swappontjegyzések növekvő sorrendjében kell elfogadni mindaddig, amíg a felosztandó rögzített deviza összege el nem fogy. Amennyiben az elfogadott legmagasabb swappontjegyzésen (azaz a kamatfolyosó-széli swappontajánlaton) az ajánlatok halmozott összege meghaladja a maradék felosztható összeget, úgy a maradványösszeg felosztása arányosan, a fennmaradó allokálandó összegnek a kamatfolyosó-széli swappontjegyzéssel rendelkező összes ajánlat összegéhez viszonyított aránya szerint történik (lásd a 6. keretes írást). Az egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

A változó kamatú, likviditásszűkítő devizaswap tenderek allokálásakor az ajánlatokat az swappontjegyzési ajánlatok csökkenő sorrendjébe kell rendezni. A kielégítéskor a legmagasabb swappont jegyzéssel rendelkező ajánlatok élveznek elsőbbséget, majd az ajánlatokat swappontjegyzés szerinti csökkenő sorrendben kell elfogadni mindaddig, amíg az allokálandó rögzített deviza összege teljes egészében ki nem merül. Amennyiben az elfogadott legalacsonyabb swappontjegyzésen (azaz a kamatfolyosó-széli swappontajánlaton) az összesített ajánlatösszeg meghaladja a maradék allokálandó összeget, úgy a maradványösszeg felosztása arányosan, a fennmaradó allokálandó összegnek a kamatfolyosó-széli swappontjegyzéssel rendelkező összes ajánlat összegéhez viszonyított aránya szerint történik (lásd a 6. keretes írást). Az egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

⁽⁹⁾ A swappontjegyzéseket növekvő sorrendben kell felsorolni figyelembe véve a jegyzés előjelét, ami a deviza és az euro kamatkülönbözetének előjelétől függ. Ha a swap lejártakor a deviza kamatlába magasabb, mint az ennek megfelelő euro kamatlába, a swappontjegyzés pozitívnak számít (azaz az eurót a devizához képest felárral jegyzi). Ellenkező esetben, vagyis ha a deviza kamatlába alacsonyabb, mint az ennek megfelelő euro kamatlába, a swappontjegyzés negatív (azaz az eurót diszkontálják a devizához képest).

Aukciótípusok

A változó kamatú tenderek esetében az eurorendszer alkalmazhat egyenáras vagy ajánlati áras aukciós eljárásokat. Az egyenáras aukció (holland aukció) esetén az összes kielégíteni kívánt ajánlatra alkalmazott allokálási kamatláb/ár/swappont megegyezik a kamatfolyosó-széli kamatlábbal/árral/swapponttal (azzal a kamatlábbal/árral/swapponttal, amelyen a teljes összeg allokálásra kerülhet). Az ajánlati áras aukció (amerikai aukció) esetén az allokálási kamatláb/ár/swappont megegyezik az egyes ajánlatokban szereplő kamatlábbal/árral/swapponttal.

6. KERETES ÍRÁS

Változó kamatú devizaswaptenderek allokálása

Az allokációs arány a kamatfolyosó-széli swappontjegyzésen:

$$\text{all}(\Delta_m) = \frac{A - \sum_{s=1}^{m-1} a(\Delta_s)}{a(\Delta_m)}$$

Az i -dik ügyfélre a kamatfolyosó-széli swappontjegyzésen allokált összeg:

$$\text{all}(\Delta_m)_i = \text{all}(\Delta_m) \times a(\Delta_m)_i$$

Az i -dik ügyfélre allokált teljes összeg:

$$\text{all}_i = \sum_{s=1}^{m-1} a(\Delta_s)_i + \text{all}(\Delta_m)_i$$

ahol:

A = a teljes allokálandó összeg

Δ_s = s -dik swappont-jegyzési ajánlat az ügyfelek részéről

n = az ügyfelek száma

$a(\Delta_s)_i$ = teljes ajánlati összeg az s -dik swappontjegyzésen (Δ_s) az i -dik ügyfél részéről

$a(\Delta_s)$ = teljes ajánlati összeg az s -dik swappontjegyzésen (Δ_s)

$$a(\Delta_s) = \sum_{i=1}^n a(\Delta_s)_i$$

Δ_m = kamatfolyosó-széli swappont jegyzés:

$\Delta_m \geq \Delta_s \geq \Delta_1$ likviditásbővítő devizaswap esetén

$\Delta_1 \geq \Delta_s \geq \Delta_m$ likviditásszűkítő devizaswap esetén

Δ_{m-1} = swappont-jegyzési ajánlat a kamatfolyosó-széli ajánlat előtt (az utolsó swappont-jegyzési ajánlat, amelyen az ajánlatok még teljes összegben kielégíthetők),

$\Delta_m > \Delta_{m-1}$ likviditásbővítő devizaswap esetén

$\Delta_{m-1} > \Delta_m$ likviditásszűkítő devizaswap esetén

$\text{all}(\Delta_m)$ = a kamatfolyosó-széli swappontjegyzésen allokációs aránya

$\text{all}(\Delta_s)_i$ = Az i -dik ügyfélre az s -dik swappontjegyzésen allokált összeg

all_i = az i -dik ügyfélnek allokált teljes összeg

5.1.6. A tendereredmények kihirdetése

A tenderek és gyorstenderek eredményét a hírügynökségek útján nyilvánosan ki kell hirdetni. A nemzeti központi bankok a hírügynökségi hozzáféréssel nem rendelkező ügyfeleket közvetlenül is értesíthetik az allokálás eredményéről. A tendereredményeket nyilvánosan kihirdető üzenet általában a következő információkat tartalmazza:

- a tender hivatkozási számát;
- a tender időpontját;
- a művelet típusát;
- az instrumentum lejárátát;

- az eurorendszer ügyfelei által beadott összes ajánlat összegét;
- az ajánlattevők számát;
- az érintett pénznemeket (devizaswap esetében);
- a teljes allokálásra kerülő összeget;
- az allokációs arányt (fix kamatú tenderek esetén);
- az azonnali árfolyamot (devizaswap esetében);
- az elfogadott kamatfolyosó-széli kamatlábat/árat/swappontot és az allokációs arányt a kamatfolyosó-széli kamatlábon/áron/swapponton (változó kamatú tendereknél);
- a legalacsonyabb és a legmagasabb ajánlatot, valamint az allokálási árfolyam súlyozott átlagát (ajánlati áras aukció esetén);
- az instrumentum kezdeti és lejárat napját (ha van ilyen), illetve az instrumentum értéknapiját és lejárat napját (kötvénykibocsátás esetén);
- a legkisebb allokált összeget (ha van ilyen);
- a legkisebb allokálási arányt (ha van ilyen);
- a kötvények névértékét (kötvénykibocsátás esetén);
- a kötvények ISIN-kódját (kötvénykibocsátás esetén).

A nemzeti központi bankok az egyes allokációs eredményeket közvetlenül visszaigazolhatják a sikeres ajánlattevők számára.

5.2. Kétoldalú műveletekre vonatkozó eljárások

Általános szempontok

A nemzeti központi bankok kétoldalú alapon is végezhetnek műveleteket⁽¹⁰⁾. A kétoldalú műveletek alkalmazhatók a finomhangoló nyílt piaci műveletekre és a strukturális jellegű végleges adásvételi (outright) műveletekre. E műveletek meghatározása tágran értelmezendő, mint általában azok az eljárások, amelyek keretében az eurorendszer egy vagy több ügyféllel tendereljárás nélkül hajt végre műveletet. Eszerint kétféle kétoldalú művelet különböztethető meg: azok a műveletek, ahol az ügyfelek közvetlenül kapcsolatban állnak az eurorendszerrel, és azok a műveletek, amelyek végrehajtása tőzsdén vagy piaci közvetítőkön keresztül történik.

Közvetlen kapcsolat az ügyfelekkel

Ennek az eljárásnak a során a nemzeti központi bankok közvetlenül lépnek kapcsolatba egy vagy több, a 2.2 fejezetben meghatározott feltételek szerint kiválasztott hazai ügyféllel. Az EKB pontos utasításai alapján a nemzeti központi bankok döntenek arról, hogy üzletet kötnek-e az ügyfelekkel. Az ügyletek elszámolása a nemzeti központi bankokon keresztül történik.

Amennyiben az EKB Kormányzótanácsa úgy dönt, hogy kivételes esetekben maga az EKB (illetve az EKB végrehajtó szerveként eljáró egy vagy több nemzeti központi bank) is végezhet kétoldalú műveleteket, az ilyen műveletekkel kapcsolatos eljárásokat ennek megfelelően kell módosítani. Ebben az esetben az EKB (illetve az EKB végrehajtó szerveként eljáró nemzeti központi bank(ok)) közvetlenül lép(nek) kapcsolatba az euroövezetben található egy vagy több, a 2.2 fejezetben meghatározott feltételek szerint kiválasztott ügyféllel. Az EKB (illetve az EKB végrehajtó szerveként eljáró nemzeti központi bank(ok)) dönt(enek) arról, hogy üzletet köt(nek)-e az ügyfelekkel. Az ügyletek elszámolása ettől függetlenül decentralizáltan, a nemzeti központi bankokon keresztül történik.

Az ügyfelekkel történő közvetlen kapcsolaton keresztül megvalósuló kétoldalú műveletek alkalmazhatók a penziós ügyletekre, a végleges adásvételi (outright) ügyletekre, a devizaswapokra és a lekötött betétek gyűjtésére is.

⁽¹⁰⁾ Az EKB Kormányzótanácsa kivételes helyzetben dönthet úgy, hogy a szükséges kétoldalú finomhangoló műveleteket maga az EKB hajtja végre.

Tőzsdén és piaci közvetítőkön keresztül végzett műveletek

A nemzeti központi bankok végleges adásvételi (outright) műveleteket tőzsdéken és piaci közvetítőkön keresztül is végezhetnek. E műveletek esetében az ügyfelek körére nem vonatkozik előre meghatározott korlátozás, és az eljárások az ügylettel érintett adósságpapírra vonatkozó piaci szokásokhoz igazodnak. Az EKB Kormányzótanácsa dönt arról, hogy kivételes esetekben maga az EKB (illetve egy vagy több, az EKB végrehajtó szerveként eljáró nemzeti központi bank) végezhet-e finomhangoló végleges adásvételi (outright) műveleteket tőzsdéken, illetve piaci közvetítőkön keresztül.

A kétoldalú műveletek meghirdetése

A kétoldalú műveleteket általában nem hirdetik meg előzetesen nyilvánosan. Továbbá az EKB dönthet úgy, hogy nem hozza nyilvánosságra a kétoldalú műveletek eredményeit sem.

Működési napok

Az EKB bármely, az eurorendszerben munkanapnak számító napon végezhet kétoldalú finomhangoló műveletet. Az ilyen műveletekben csak azon tagállamok nemzeti központi bankjai vehetnek részt, ahol az üzletkötés, ügylet az elszámolás és a visszafizetés napja NKB-munkanapnak számít.

A strukturális célokból folytatott kétoldalú végleges adásvételi (outright) műveletek általában csak azokon a napokon hajthatók végre és számolhatók el, amelyek minden tagállamban NKB-munkanapnak számítanak.

5.3. Elszámolási eljárások

5.3.1. Általános szempontok

Az eurorendszer jegybanki rendelkezésre állásának igénybevételéhez és a nyílt piaci műveletekben való részvételhez kapcsolódó pénzügyi teljesítés az ügyfelek nemzeti központi banknál vezetett számláin (vagy a TARGET-rendszerben résztvevő elszámoló bankok számláin) keresztül történik. A pénzügyi ügyleteket csak a művelet fedezetéül szolgáló eszközök visszavonhatatlan átutalása után (vagy annak pillanatában) lehet teljesíteni. Ebből következik, hogy a fedezeteket vagy előzetesen letétbe kell helyezni a nemzeti központi bankoknál vezetett letéti számlán, vagy pedig az említett nemzeti központi bankok rendelkezésére kell azokat bocsátani egy napközbeni „szállítás fizetés ellenében” alapján. A fedezetek átutalása az ügyfelek által az EKB minimális elvárásainak megfelelő SSS-eknél vezetett értékpapír-elszámolási számlákon keresztül történik ⁽¹⁾. Azok az ügyfelek, akik nem rendelkeznek letéti számlával a nemzeti központi banknál vagy az EKB minimális elvárásainak megfelelő SSS értékpapír-elszámolási számlával, a fedezetekkel kapcsolatos műveleteiket egy levelező hitelintézetnél vezetett értékpapír-elszámolási vagy letéti számlán keresztül is rendezhetik.

Az elszámolási eljárásokra vonatkozó további feltételek a nemzeti központi bankok (illetve az EKB) által az adott monetáris politikai eszközre alkalmazott szabályozásokban található. Az elszámolási eljárások az egyes nemzeti központi bankok esetében a nemzeti jogszabályok és ügyviteli gyakorlatok különbözőségei miatt kis mértékben eltérhetnek.

3. táblázat

Az eurorendszer nyílt piaci műveleteinek szokásos elszámolási napjai ⁽¹⁾

Monetáris politikai eszköz	Tendereken alapuló ügyletek elszámolási napja	Gyorstendereken és kétoldalú műveleteken alapuló ügyletek elszámolási napja
Penziós ügyletek	T + 1 ⁽²⁾	T
Végeleges adásvételi (outright) ügyletek	—	Az adott eszközre érvényes piaci konvenciók szerint
Kötvények kibocsátása	T + 1	—
Devizaswapok	—	T, T + 1 vagy T + 2
Lekötött betétek gyűjtése—	-	T

⁽¹⁾ A „T” a költségnapra utal. Az elszámolási nap az eurorendszer kereskedési napjait jelenti.

⁽²⁾ Amennyiben az irányadó vagy a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek eredeti elszámolási napja bankszünnapra esik, az EKB más elszámolási napot alkalmazhat, ideértve az aznapi elszámolást is. Az irányadó és a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek elszámolási napjait az eurorendszer tendernaptára előre meghatározza (lásd az 5.1.2 fejezetet).

⁽¹¹⁾ Az euroövezetben elfogadott SSS-ek használatára vonatkozó elvárások és az ezek között a rendszerek között elfogadott kapcsolódások az EKB honlapján (www.ecb.int) található.

5.3.2. Nyílt piaci műveletek elszámolása

A tendereken alapuló nyílt piaci műveletek (irányadó refinanszírozási műveletek, hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek, strukturális műveletek) elszámolása általában azon az üzletkötési nap utáni első napon történik, amikor az összes érintett nemzeti VIBER és SSS nyitva van. Elviekben az eurorendszer igyekszik a nyílt piaci műveleteihez kapcsolódó tranzakciókat az összes tagállamban, minden elegendő fedezetet rendelkezésre bocsátó ügyféllel egyidejűleg rendezni. A működési korlátok és az SSS-ek technikai sajátosságai miatt viszont a nyílt piaci műveletek rendezésekor az adott napon belüli időpont az euroövezet egyes részein eltérő lehet. Az irányadó és a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek elszámolása általában egybeesik az adott lejáratra vonatkozó előző ügylet visszafizetésével.

Az eurorendszer törekszik a gyorstenderek és kétoldalú műveletek keretében kötött nyílt piaci műveletek kötésnapon történő elszámolására. Az eurorendszer ugyanakkor működési okokból időnként más elszámolási napot alkalmaz ezeknél a műveleteknél, különösen végleges adásvételi (outright) ügyleteknél (finomhangoló vagy strukturális célból kötöttek esetén egyaránt) és a devizaswapoknál (lásd a 3. táblázatot).

5.3.3. Napvégi zárás

A napvégi záráshoz kapcsolódó eljárások a nemzeti VIBER-ek és a TARGET-rendszer dokumentációjában vannak meghatározva. A TARGET-rendszer általában EKB-idő (közép-európai idő) szerint 18.00 órakor zár. Fizetési megbízás a nemzeti VIBER-ben való feldolgozásra a zárás után már nem nyújtható be, ugyanakkor a fennmaradó, még a zárás előtt befogadott fizetési megbízásokat fel kell dolgozni. Az ügyfelek az aktív oldali és a betéti rendelkezésre állás igénybevételére irányuló kérelmeiket legkésőbb 30 perccel a TARGET-rendszer zárása után nyújthatják be a megfelelő nemzeti központi bankhoz ⁽¹²⁾.

A napvégi ellenőrzések befejezése után az ügyfélkörhöz tartozó ügyfelek (nemzeti VIBER-ekben vezetett) elszámolási számláján fennmaradó negatív egyenleg önmagában a betéti rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó kérelemnek minősül (lásd a 4.1 fejezetet).

⁽¹²⁾ Az eurorendszer rendelkezésre állásának igénybevételére irányuló kérelmek határideje a tartalékperiódus utolsó eurorendszer szerinti munkanapján további 30 perccel kitolódik.

6. FEJEZET

ELFOGADHATÓ FEDEZETI ESZKÖZÖK

6.1. Általános szempontok

A KBER alapokmányának 18.1 cikke lehetővé teszi, hogy az EKB és a nemzeti központi bankok végleges adásvételi (outright) vagy visszavásárlási megállapodások keretében, fedezetek eladásával vagy vételével pénzügyi műveleteket hajtsanak végre, továbbá előírja, hogy az eurorendszer összes hitelműveletének megfelelő biztosítékon kell alapulnia. Következésképpen az eurorendszer minden likviditásbővítő művelete olyan fedezeti eszközökön alapul, amelyeket a felek (végleges adásvételi (outright) ügyletek vagy penziós megállapodások esetén) az eszközök tulajdonjogának átruházásával vagy (fedezett hitelek esetén) az adott eszközökre vonatkozó kézi zálogjog, tulajdonjogú hitelbiztosítás, illetve jelzálogjog alapításával bocsátanak rendelkezésre ⁽¹⁾.

Annak érdekében, hogy az eurorendszert megvédjük a monetáris politikai műveletei során felmerülő veszteségektől, egyenlő bánásmódban részesítsék az ügyleteket, és szavatolják a működés hatékonyságát és átláthatóságát, a fedezeti eszközöknek teljesíteniük kell az eurorendszer monetáris politikai műveleteire való elfogadhatóság feltételeit. Az eurorendszer egységes keretrendszert dolgozott ki a hitelműveleteiben általánosan alkalmazott elfogadható fedezetekre. Ez a keretrendszer (amely „egységes lista”-ként is ismeretes) 2007. január 1-jén lép életbe, felváltva a gazdasági és monetáris unió létrejöttékor bevezetett és 2007. május 31-ig érvényben maradó kétlépcsős rendszert ⁽²⁾.

Az egységes keretrendszer a fedezeti eszközök két különböző osztályára vonatkozik, a forgalomképes és a nem forgalomképes eszközökre. A fenti két osztály között nem tesznek különbséget az eszközök minősége vagy azoknak az eurorendszer különböző típusú monetáris politikai műveleteire való alkalmassága szempontjából. Az egyetlen kivétel: a második osztályba tartozó fedezetek az eurorendszer végleges adásvételi (outright) műveleteiben nem használhatók. Az eurorendszer monetáris politikai műveleteinél elfogadható eszközök napközbeni hitelek fedezetül is felhasználhatók.

A két eszközosztályra vonatkozó alkalmassági feltételek az egész euroövezetre egységesek ⁽³⁾ és a 6.2 fejezetben találhatók. Annak érdekében, hogy a két eszközosztály ugyanazoknak a hitelminőségi követelményeknek feleljen meg, létrehozták az eurorendszer hitelminősítő rendszerét (ECAF), amely különféle hitelminősítő forrásokra támaszkodik. Az eurorendszernek az összes elfogadható fedezet „kiváló hitelminőségére” vonatkozó követelményét meghatározó előírásokat és szabályokat a 6.3 fejezet tartalmazza. A kockázatkezelési intézkedéseket és az elfogadható fedezetek értékelési alapelveit a 6.4 és a 6.5 fejezet határozza meg. Az eurorendszer ügyfelei az elfogadható fedezeteket határokon átnyúló tranzakciókban is használhatják (lásd a 6.6 fejezetet).

6.2. Fedezeti eszközök részletes elfogadhatósági feltételei

Az EKB létrehozta, fenntartja és nyilvánosságra hozza az elfogadható forgalomképes fedezeti eszközök listáját ⁽⁴⁾. A nem forgalomképes eszközök esetében az EKB sem az elfogadható fedezetekről, sem az elfogadható adósokról/garanciavállalókról nem bocsát ki listát.

6.2.1. A forgalomképes eszközök alkalmassági feltételei

Az EKB által kibocsátott kötvények és az eurorendszerhez tartozó nemzeti központi bankok által az euro adott tagállamban történt bevezetése előtt kibocsátott kötvények egyaránt alkalmasak.

A többi forgalomképes eszköz alkalmasságát a következő feltételek alapján határozzák meg (lásd még a 4. táblázatot):

- ⁽¹⁾ A likviditásszűkítő nyílt piaci végleges és penziós ügyletek is fedezettek. A likviditásszűkítő nyílt piaci penziós műveleteknél használt fedezeteknél az elfogadhatóság feltételei azonosak a likviditásszűkítő nyílt piaci penziós műveleteknél alkalmazott fedezetek feltételeivel. A likviditásszűkítő műveleteknél azonban nem alkalmaznak haircutot.
- ⁽²⁾ Az elfogadható fedezetek második csoportjának azon tagjai, amelyek nem elégítik ki az egységes keretrendszer alkalmassági követelményeit, 2007. május 31-ig fogadhatók el, a forgalomképes fedezeteknél (a 2005 februárjában kiadott Általános dokumentáció szerint) alkalmazott haircutok ugyanaddig az időpontig maradnak érvényben. A Kormányzótanács további döntése értelmében az elfogadható fedezetek első csoportjába tartozó francia fonds communs de créances jegyek (FCC-k) a 2008. december 31-ével záruló átmeneti időszakban elfogadhatóak maradnak.
- ⁽³⁾ A nem forgalomképes eszközök egy csoportjára – a hitelkövetelésekre – egy 2011. december 31-ig tartó átmeneti időszak vonatkozik, amelyben az euroövezet különféle részein néhány alkalmassági és működési feltétel eltérhet egymástól (lásd a 6.2.2 fejezetet).
- ⁽⁴⁾ Ezt a listát az EKB honlapján (www.ecb.int) hozzák nyilvánosságra, és naponta frissítik. Az elfogadható forgalomképes eszközök nyilvános listáján nem szerepelnek azok a nem pénzügyi társaságok által kibocsátott forgalomképes eszközök, amelyek kibocsátása, kibocsátója vagy garanciavállalója nem rendelkezik valamilyen külső hitelminősítő intézet (ECAI) minősítésével. Ezeknél az adósságinstrumentumoknál az alkalmassági státusz azon hitelminősítő forrás hitelminősítésétől függ, amelyet az adott ügyfél a hitelkövetelésekre vonatkozó (és a 6.3.3 fejezetben meghatározott) ECAF-szabályok szerint választott ki.

Eszköz típusa

Olyan adósságinstrumentumnak kell lennie, amelynek

- (a) rögzített és feltételhez nem kötött a tőkeösszege;
- és
- (b) kamatszelvénye nem eredményez negatív pénzáramlást. A kamatszelvénynek ezenkívül a következő adósságinstrumentum-típusok valamelyikéhez kell tartoznia: (I) nem kamatozó instrumentumok; (II) fix kamatozású instrumentumok; illetve (III) referencia-kamatlábbhoz kötött változó kamatozású instrumentumok. A kamatszelvény összekapcsolható az értékpapír-kibocsátó minősítésének megváltozásával. Elfogadhatók még az inflációkövető kötvények is.

Ezeknek a feltételeknek a kötelezettség teljes törlesztéséig mindvégig teljesülniük kell. Az adósságinstrumentumok nem testesíthetnek meg olyan tőkeösszege, illetve kamatra vonatkozó jogokat, amelyek ugyanazon kibocsátó egyéb adósságinstrumentumaiban megtestesülő tulajdonjogoknak vannak alárendelve.

Az (a) követelmény nem vonatkozik a *eszközalapú értékpapírokra*, kivéve azokat a kötvényeket, amelyeket a hitelintézetek a UCITS irányelv⁽⁵⁾ 22(4) cikkében meghatározott követelményekkel összhangban bocsátottak ki („fedezett banki kötvények”). Az eurorendszer a fedezett banki kötvények kivételével az összes fedezett értékpapír alkalmasságát a következő feltételek alapján minősíti.

Az eszközalapú értékpapírokat (ABS) fedező, pénzáramlást generáló eszközöket

- (a) az értékpapírosító céltársaságnak az adott tagállam jogszabályainak megfelelően, jogszerűen kell megszereznie az átruházást kezdeményező eszköztulajdonostól (originator), vagy valamely közvetítőtől az eurorendszer által „valódi átruházásnak” tekintett és bármely harmadik félle szemben érvényesíthető eljárással; ezek az eszközök még az eszköztulajdonos fizetési képtelensége esetén sem lehetnek elérhetőek az eszköztulajdonos és annak hitelezői számára;
- és
- (b) még részben és a jövőben sem tartalmazhatnak hitelkockázatokhoz kötött kötvényeket (credit-linked notes) vagy a hitelkockázatnak hitelderivatívaon keresztül átadásából keletkező hasonló követeléseket.

Szakaszos kibocsátás esetén alkalmassági feltétel az, hogy a szelet (vagy részszelet) ne legyen ugyanazon kibocsátás más szeleteinek alárendelve. Valamely szeletről (vagy részszeletről) akkor mondható el, hogy nincs alárendelve az ugyanazon kibocsátásba tartozó más szeleteknek (vagy részszeleteknek), illetve abban az esetben sorolandó előbbre, ha a tőke- és kamatfizetéskor az illető szelet (vagy részszelet) – a tájékoztatóban meghatározottak szerint a fizetési felszólítás kézbesítését követően alkalmazandó fizetési sorrend alapján – más szelethez vagy részszelethez képest elsőbbséget élvez, illetve a fedezeti eszközhöz kapcsolódóan utolsónak terheli veszteség.

Az eurorendszer fenntartja magának a jogot, hogy bármely illetékes harmadik féltől (így például a kibocsátótól, az átruházást kezdeményező eszköztulajdonostól vagy a szervezőtől (arranger)) bárminemű felvilágosítást, illetve jogi megerősítést kérhessen, amennyiben azt az eszközalapú értékpapírok alkalmasságának értékeléséhez szükségesnek tartja.

Hitelminőségi követelmények

Az adósságinstrumentumnak meg kell felelnie a forgalomképes eszközökre vonatkozó ECAF-szabályokban meghatározott (és a 6.3.2 fejezetben taglalt) magas hitelminőségi követelményeknek.

A kibocsátás helye

Az adósságinstrumentumokat az EGT-n belül olyan központi bankban vagy olyan központi értéktárban kell letétbe helyezni/nyilvántartásba venni (kibocsátani), amely megfelel az EKB minimális előírásainak⁽⁶⁾. Ha egy forgalomképes adósságinstrumentumot olyan nem pénzügyi vállalat⁽⁷⁾ bocsát ki, amelyet nem minősített egy elfogadott külső hitelminősítő intézet (ECAI), a kibocsátás helyének az euroövezeten belül kell lennie.

⁽⁵⁾ A 2005/1/EK irányelvvel (HL L 79., 2005. 3. 24., 9. o.) módosított 1985. december 20-i 85/611/EGK tanácsi irányelv (HL L 375., 1985. 12. 31., 3. o.) az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (undertakings for collective investment in transferable securities – UCITS) vonatkozó törvények, rendeletek és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról.

⁽⁶⁾ 2007. január 1-jétől a globális bemutatóra szóló formában levő, nemzetközi hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok csak akkor lehetnek alkalmasak, ha új világpiaci kötvények (NGN) formájában bocsátják ki, és egy letéti őrzést végző intézménynél (common safekeeper – CSK) helyezik letétbe őket. Ez az intézmény vagy egy ICSD, vagy megfelelő esetben egy CSD, amely teljesíti az EKB által meghatározott minimális előírásokat. Azok a globális bemutatóra szóló formában levő, nemzetközi hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, amelyeket 2007. január 1-je előtt klasszikus világpiaci kötvényként (CGN) bocsátottak ki, és azok a helyettesíthető értékpapírok, amelyeket ugyanolyan ISIN-kód alatt azon a napon vagy azután bocsátottak ki, lejáratig elfogadhatók maradnak.

⁽⁷⁾ Nem pénzügyi társaságok a Nemzeti Számlák Európai Rendszere (ESA 95) meghatározása szerint.

Elszámolási eljárások

Az adósságinstrumentumnak könyvelési tétel formájában átruházhatónak kell lennie. Az eurorendszerben kell tartani és elszámolni, az eurorendszer vagy valamely értékpapír-elszámolási rendszer (SSS) olyan számláján, amely megfelel az EKB előírásainak, úgy, hogy a fedezettel kapcsolatos jogok érvényesítése valamely euroövezetbeli ország joga szerint történik.

Ha az a központi értéktár, amelyben az eszközt kibocsátották, nem azonos azzal az értékpapír-elszámolási rendszerrel, amelyben tartják, akkor a két intézménynek az EKB által jóváhagyott módon kell kapcsolódnia egymáshoz ⁽⁸⁾.

Elfogadható piacok

Az adósságinstrumentumot az Európai Parlament és a Tanács pénzügyi eszközök piacairól hozott 2004. április 1-jei 2004/39/EK rendeletében ⁽⁹⁾ meghatározott szabályozott piacon kell kereskedésre bocsátani, illetve az EKB által megjelölt egyes nem szabályozott piacokon kell forgalmazni ⁽¹⁰⁾. A nem szabályozott piacok eurorendszer általi vizsgálata három elven – biztonságosság, átláthatóság és hozzáférhetőség – alapul ⁽¹¹⁾.

Kibocsátó/garanciavállaló típusa

Az adósságinstrumentum kibocsátója vagy garanciavállalója valamely központi bank, állami szektorbeli intézmény, magánszektorbeli intézmény, nemzetközi vagy nemzetek feletti intézmény lehet. Az adósságinstrumentumok – a hitelintézetek által kibocsátott fedezett banki kötvények kivételével – csak akkor alkalmasak, ha forgalmazhatók valamelyik fentiekben meghatározott, szabályozott piacon.

A kibocsátó/garanciavállaló bejegyzett székhelye

A kibocsátó székhelyének az EGT vagy az EGT-n kívüli G10-beli országok ⁽¹²⁾ valamelyikének területén kell lennie. Az utóbbi esetben az adósságinstrumentumok csak akkor fogadhatók el, ha az eurorendszer meggyőződik róla, hogy az eurorendszerben biztosított jogoknak az EGT-n kívüli G10-beli ország alkalmazandó jogszabályai az eurorendszerben meghatározott, megfelelő módon védelmet nyújtanak. E célból – még az eszközök elfogadhatónak minősítése előtt – az eurorendszer számára formájában és tartalmában elfogadható jogi értékelést kell benyújtani. Fedezett értékpapírok esetében a kibocsátó bejegyzett székhelyének az EGT-n belül kell lennie.

A garanciavállaló székhelyének az EGT-n belül kell lennie.

A nemzetközi vagy nemzetek feletti intézmények bejegyzett székhelyüktől függetlenül alkalmas kibocsátók/garanciavállalók. Ha egy forgalomképes adósságinstrumentumot olyan nem pénzügyi társaság bocsát ki, amelyet nem minősített külső hitelminősítő intézet (ECAI), a kibocsátó/garanciavállaló bejegyzett székhelyének az euroövezeten belül kell lennie.

A denomináció pénzneme

Az adósságinstrumentumot euróban kell denominálni ⁽¹³⁾.

⁽⁸⁾ Az euroövezetben elfogadható SSS-ek használatára vonatkozó elvárások és az ezek között a rendszerek között elfogadható kapcsolódások az EKB honlapján (www.ecb.int) található.

⁽⁹⁾ HL L 145., 2004. április 30., 1. o.

⁽¹⁰⁾ Az elfogadható, nem szabályozott piacok listáját az EKB honlapján (www.ecb.int) hozzák nyilvánosságra. A listát legalább évente egyszer naprakészé teszik.

⁽¹¹⁾ A biztonságosság, az átláthatóság és a hozzáférhetőség fogalmát az eurorendszer külön az eurorendszer fedezetkezelési funkciójának ellátása miatt határozta meg. A kiválasztási eljárás célja nem a különféle piacok belső minőségének értékelése. Az alapelveket a következők szerint kell érteni. A biztonságosság az ügyletekre vonatkozó bizonyosságot jelenti, különösen az ügyletek érvényességének és érvényesíthetőségének bizonyosságát. Az átláthatóság a piac eljárási szabályaira és működésére, az eszköz pénzügyi jellemzőire, az árképzési mechanizmusra, valamint a releváns árakra és mennyiségekre (jegyzett árakra, kamatokra, kereskedési mennyiségekre, kinnlevőségekre stb.) vonatkozó információkhoz való akadálytalan hozzáférést jelenti. A hozzáférhetőség az eurorendszer azon képességére utal, hogy piaci résztvevő tud lenni, és hozzáférése van a piachoz; fedezetkezelési szempontból egy piac akkor számít hozzáférhetőnek, ha eljárási szabályai és működése lehetővé teszi az eurorendszer számára, hogy szükség esetén információt szerezzen és ügyletet hajtson végre.

⁽¹²⁾ Az EGT-n kívüli G10-országok jelenleg az Egyesült Államokat, Kanadát, Japánt és Svájcot foglalják magukban.

⁽¹³⁾ Euróban vagy az euro nemzeti pénznemeiben kifejezve.

6.2.2. A nem forgalomképes eszközök alkalmassági feltételei

Az elfogadható fedezetek egységes keretrendszerében a nem forgalomképes fedezetek két típusa alkalmas fedezetnek: a hitelkövetelés és a nem forgalomképes jelzalog-fedezetű lakossági adósságinstrumentum (retail mortgage-backed debt instrument – RMBD) ⁽¹⁴⁾.

Hitelkövetelések

A hitelköveteléseknek ⁽¹⁵⁾ a következő *alkalmassági feltételeket* kell kielégíteniük (lásd még a 4. táblázatot):

- *Eszköz típusa:* Feltétel, hogy a hitelkövetelés valamely adósnak az eurorendszer valamely ügyfelével szemben fennálló tartozása legyen. Alkalmasnak tekintik a csökkenő egyenleggel rendelkező hitelköveteléseket is (amelyeknél a tőke- és a kamattörlesztés előre megállapított ütem szerint történik). Nem alkalmasak ugyanakkor a fel nem használt hitelkeretek (pl. az igénybe nem vett rulírozó hitelkövetelések), a folyószámlahitelek és a hitellevelek (amelyek engedélyezik ugyan a hitel felhasználását, de szigorú értelemben nem bankhitelek). A konzorciumi tag részesedése valamely szindikált hitelben alkalmas hitelkövetelésnek számít. A hitelkövetelések nem testesíthetnek meg olyan tőkeösszege, illetve kamatra vonatkozó jogokat, amelyek ugyanazon kibocsátó egyéb hitelkövetéseiben megtestesülő tulajdonjogoknak vannak alárendelve.

Olyan hitelkövetelésnek kell lennie, amelynek a) rögzített és feltételhez nem kötött a tőkeösszege; b) kamatszelvevénye pedig nem eredményez negatív tőkeforgalmat. A kamatnak ezenkívül a következő típusok egyikéhez kell tartoznia: (i) zéró kupon típusú; (ii) fix; vagy (iii) referencia-kamatlábhoz kötött változó kamat. Ezeknek a feltételeknek a kötelezettség teljes törlesztéséig teljesülniük kell.

- *Adós/garanciavállaló típusa:* Az elfogadható adósok vagy garanciavállalók nem pénzügyi társaságok ⁽¹⁶⁾, állami szektorbeli intézmények, nemzetközi vagy nemzetek feletti intézmények. Minden egyes adós egyénileg és külön-külön felelős a szóban forgó hitelkövetelés teljes visszafizetéséért (az egyéni hitelkövetelésekért közösen felelős adóstársak kizárva).
- *Az adós/garanciavállaló bejegyzett székhelye:* Az adós/garanciavállaló székhelyének az euroövezeten belül kell lennie. Ez a követelmény a nemzetközi vagy nemzetek feletti intézményekre nem vonatkozik.
- *Hitelminőség:* A hitelkövetelések minőségét az adós/garanciavállaló hitelképessége alapján értékelik. A hitelköveteléseknek meg kell felelniük a nem forgalomképes eszközökre vonatkozó ECAF-szabványokban meghatározott (és a 6.3.3 fejezetben taglalt) követelményeknek.
- *Minimális érték:* Az ügyfél által fedezet céljára benyújtott (mobilizált) hitelkövetelésnek a benyújtás időpontjában el kell érnie egy alsó küszöbértéket. Az átmeneti időszakban (2007. január 1. – 2011. december 31.) minden nemzeti központi bank saját belátása szerint határozhatja meg a belföldi hitelkövetésekre vonatkozó küszöbértéket. A határon átnyúló tranzakciók esetében az átmeneti időszak alatt a közös küszöbérték 500 000 euro ⁽¹⁷⁾. 2012. január 1-je után az egész euroövezetben 500 000 euro lesz a hitelkövetelések közös küszöbértéke.
- *Kezelési eljárások:* A hitelkövetelést az eurorendszer megfelelő nemzeti dokumentációban meghatározott eljárásai szerint kell kezelni.
- *Hatályos törvények:* A hitelkövetelési megállapodásra, valamint az ügyfél és a hitelkövetelést fedezetként mobilizáló nemzeti központi bank közötti megállapodásra („mobilizációs megállapodásra”) egyaránt az euroövezet valamely tagállamának jogát kell alkalmazni. Az (i) ügyfélre, (ii) a hitelezőre, (iii) az adósra, (iv) a garanciavállalóra (ha lényeges), (v) a hitelkövetelési megállapodásra és a (vi) mobilizációs megállapodásra vonatkozó hatályos jogok száma nem haladhatja meg a kettőt.
- *A denomináció pénzneme:* A hitelkövetelést euróban kell denominálni ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁴⁾ 2007. január 1. és 2011. december 31. között egy közbülső rendszer lesz érvényben a hitelkövetésekre, amely lehetővé teszi az egyes eurorendszerbeli nemzeti központi bankoknak, hogy kiválasszák a fedezetként elfogadható hitelkövetelések alsó küszöbértékét (a határon átnyúló tranzakciók kivételével), és hogy eldöntsék, alkalmaznak-e kezelési költséget. 2012. január 1-jétől egységes rendszer lép életbe.

⁽¹⁵⁾ A hitelköveteléseket bankhiteleknek is nevezik. A *Schuldscheindarlehen*eket és a holland regisztrált magánszemélyektől származó, államháztartással, illetve más elfogadható adóssal szembeni, állami garanciával megerősített követeléseket (pl. lakásszövetkezetek) a hitelkövetésekkel egyenértékű követeléseknek tekintik.

⁽¹⁶⁾ Az ESA 95 meghatározása szerint.

⁽¹⁷⁾ A Banque centrale du Luxembourg (BcL) legkésőbb 2008. január 1-jén bevezeti a határon átnyúló tranzakciókra vonatkozó közös minimális küszöbértéket. Addig a BcL 1 000 000 eurós küszöbértéke marad érvényben.

⁽¹⁸⁾ Lásd a 13. lábjegyzetben ebben a fejezetben.

Nem forgalomképes jelzálog-fedezetű lakossági adósságinstrumentumok

A nem forgalomképes jelzálog-fedezetű lakossági adósságinstrumentumokra (retail mortgage-backed debt instruments – RMDS) a következő követelmények vonatkoznak:

- *Eszköz típusa:* Olyan adósságinstrumentumnak (fizetési ígervénynek vagy váltónak) kell lennie, amelyet egy lakossági jelzáloghitelekből álló portfólió fedez, és amely nincs teljesen értékpapírosítva. Lehetővé kell tenni a portfólióban levő eszközök kicserélését, és szükség van egy olyan mechanizmusra, amely biztosítja, hogy az eurorendszer – a közérdek miatt mentességet élvező hitelezők kivételével – minden hitelezővel szemben elsőbbséget élvezzen ⁽¹⁹⁾.
- Az RMBD-nek olyannak kell lennie, amelynek a) rögzített és feltételhez nem kötött a tőkeösszege; b) kamatszelvénye pedig nem eredményez negatív pénzáramlást.
- *Hitelminőségi követelmények:* Az RMBD-nek meg kell felelnie azoknak a magas hitelképességi követelményeknek, amelyeket a 6.3.3 fejezetben meghatározottak szerint az RMBD-kre vonatkozó ECAF-szabályok szerint értékelnek.
- *Kibocsátó típusa:* Az alkalmas kibocsátók olyan hitelintézetek, amelyek alkalmas ügyfelek.
- *A kibocsátó bejegyzett székhelye:* A kibocsátó székhelyének az euroövezetben kell lennie.
- *Kezelési eljárások:* Az RMBD-ket az eurorendszer megfelelő nemzeti dokumentációban meghatározott eljárásai szerint kell kezelni.
- *A denomináció pénzneme:* Az RMBD-ket euróban kell denominálni ⁽²⁰⁾.

6.2.3. Az elfogadható fedezetek használatára vonatkozó további követelmények

Hitelkövetelésekre vonatkozó további jogi követelmények

Ahhoz, hogy a hitelkövetelésre mint fedezetre érvényes érdekeltség jöjjön létre, és a követeléseket a partner nem teljesítése esetén könnyen realizálni lehessen, további jogi követelményeket kell teljesíteni. Ezek a következőkre vonatkoznak:

- a hitelkövetelések meglétének ellenőrzése;
- az adós értesítése a hitelkövetelés mobilizálásáról vagy az ilyen mobilizálás nyilvántartásba vétele;
- nincsenek érvényben banktitokkal és bizalmas kezeléssel kapcsolatos korlátozások;
- nem korlátozzák a hitelkövetelés mobilizálását;
- nem korlátozzák a hitelkövetelés realizálását.

A fenti jogi követelmények részletes kifejtését a 7. melléklet tartalmazza. A nemzeti jogok sajátosságainak további részletei a megfelelő nemzeti dokumentációkban találhatóak.

Az elfogadható fedezetek felhasználásának szabályai

A forgalomképes eszközöket minden olyan monetáris politikai műveletre fel lehet használni, amely valamilyen fedezeti eszközön alapul; felhasználhatók tehát penziós és végleges adásvételi (outright) nyílt piaci műveletekre és aktív oldali rendelkezésre állásra. A nem forgalomképes eszközöket nyílt piaci penziós műveletek és aktív oldali rendelkezésre állás elfogadható fedezeteként lehet használni, az eurorendszer outright tranzakcióiban azonban nem használhatók. Ezenkívül az összes forgalomképes és nem forgalomképes eszköz felhasználható napközi hitelek fedezeteként.

Ha egy forgalomképes vagy nem forgalomképes eszközt az ügyfél vagy vele szoros kapcsolatban álló intézmény bocsátott ki vagy garantált ⁽²¹⁾, az ügyfél akkor sem nyújthatja be nem forgalomképes eszközök fedezeteként, ha az minden szempontból kielégíti az alkalmassági feltételeket.

⁽¹⁹⁾ Jelenleg kizárólag az ír jelzálogalapú fizetési ígervények tartoznak ebbe az eszközosztályba.

⁽²⁰⁾ Lásd a 13. lábjegyzetet ebben a fejezetben.

⁽²¹⁾ Amennyiben az ügyfél olyan eszközöket használ, amelyeket a kibocsátóval, az adóssal vagy a garanciavállalóval fennálló azonossága vagy szoros kapcsolata miatt nem vagy többé nem használhat valamely kinnlevő hitel fedezeteként, haladéktalanul értesítenie kell az illetékes nemzeti központi bankot. Az eszközök értékét a következő értékelési napon zéróra csökkentik, és fedezetkiegészítési felhívást tehetnek (lásd a 6. mellékletet). Az ügyfélnek ilyenkor a lehető leghamarabb vissza kell vonnia az eszközt.

„Szoros kapcsolatról” akkor beszélünk, ha az ügyfél valamely következő formában kapcsolódik az elfogadható fedezetek kibocsátójához/adósához/garanciavállalójához:

(i) az ügyfél a kibocsátó/adós/garanciavállaló tőkéjének 20 %-át vagy azt meghaladó részét birtokolja, vagy az ügyfél többségi tulajdonában levő egy vagy több vállalkozás birtokolja a kibocsátó/adós/garanciavállaló tőkéjének 20 %-át vagy azt meghaladó részét, vagy az ügyfél és egy vagy több vállalkozás, amelyben az ügyfél többségi tulajdonos, együttesen birtokolja a kibocsátó adós/garanciavállaló tőkéjének 20 %-át vagy azt meghaladó részét;

vagy

(ii) a kibocsátó/adós/garanciavállaló az ügyfél tőkéjének 20 %-át vagy azt meghaladó részét birtokolja, vagy a kibocsátó/adós/garanciavállaló többségi tulajdonában levő egy vagy több vállalkozás birtokolja az ügyfél tőkéjének 20 %-át vagy azt meghaladó részét, vagy a kibocsátó/adós/garanciavállaló és egy vagy több vállalkozás, amelyben a kibocsátó/adós/garanciavállaló többségi tulajdonos együttesen birtokolja az ügyfél tőkéjének 20 %-át vagy azt meghaladó részét;

vagy

(iii) egy harmadik fél birtokolja mind az ügyfél tőkéjének, mind a kibocsátó/adós/garanciavállaló tőkéjének többségét, közvetlenül vagy közvetve, egy vagy több vállalkozáson keresztül, amelyben a harmadik fél a tőke többségének tulajdonosa.

A szoros kapcsolatról szóló fenti kikötés nem vonatkozik: (a) az ügyfél és az EGT-országok közigazgatási szerveivel kialakult szoros kapcsolatokra (beleértve azt az esetet, ha a közigazgatási szerv a kibocsátó/adós/garanciavállaló garanciavállalója); (b) azokra a fedezett értékpapírokra, amelyeket az UCITS irányelv 22(4) cikkében meghatározott követelményekkel összhangban bocsátottak ki; vagy (c) azokra az esetekre, amikor az adósságinstrumentumokat ahhoz hasonló jogi biztosítékok védik, mint a (b) pontban meghatározott instrumentumokat.

Mi több, hiába elégíti ki egy forgalomképes vagy nem forgalomképes eszköz az összes alkalmassági követelményt, a nemzeti központi bank megtagadhatja, hogy fedezetként elfogadja, ha az eszköz olyan adósságinstrumentum,

– amely korábban jár le, mint az a monetáris politikai művelet, amelynek fedezetéül kívánják használni; ⁽²²⁾

vagy

– amelynél az adott értékpapírral fedezni kívánt monetáris politikai művelet lejártá előtt kerül sor jövedelemáramlásra (pl. kamatszervény-fizetés).

Az összes elfogadható forgalomképes és nem forgalomképes eszköznek az euroövezet teljes területén, a belső határookra való tekintet nélkül felhasználhatónak kell lennie. Ez azt jelenti, hogy az eurorendszer valamennyi ügyfelének lehetősége kell hogy legyen a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankjától hitelfelvételre ezen elfogadható eszközök felhasználásával. Ez a forgalomképes eszközök esetében a hazai értékpapír-elszámolási rendszerhez kapcsolódva történhet, más esetekben pedig más elfogadott módon (lásd a 6.6 fejezetet).

4. táblázat

Az eurorendszer monetáris politikai műveleteiben elfogadható fedezetek

Alkalmassági feltételek	Forgalomképes eszközök ⁽¹⁾	Nem forgalomképes eszközök ⁽¹⁾	
A fedezet típusa	EKB-kötvények Egyéb forgalomképes adósságinstrumentumok	Hitelkövetelések	RMBD-k

⁽²²⁾ Ha a nemzeti központi bankok lehetővé tennék a monetáris politikai műveletnél korábban lejártó instrumentum fedezetként történő alkalmazását, az ügyfeleknek az instrumentum lejártára előtt vagy lejártakor ki kellene cserélniük a fedezeti eszközt.

Alkalmassági feltételek	Forgalomképes eszközök ⁽¹⁾	Nem forgalomképes eszközök ⁽¹⁾	
Hitelminőség	Az eszköznek magas hitelminőségi követelményeket kell kielégítenie. Ezeket a forgalomképes eszközökre vonatkozó ECAF-szabályok szerint értékelik ⁽³⁾ .	Az adósnak/garanciavállalónak magas hitelminőségi követelményeket kell kielégítenie. A hitelképességet a hitelkövetelésekre vonatkozó ECAF-szabályok szerint értékelik.	Az eszköznek magas hitelminőségi követelményeket kell kielégítenie. Ezeket az RMBD-kre vonatkozó ECAF-szabályok szerint értékelik.
Kibocsátás helye	EGT ⁽³⁾	Nem jellemző	Nem jellemző
Elszámolási/kezelési eljárások	Elszámolási hely: euroövezet Az instrumentumokat központi, könyvelési tétel formájában kell letétbe helyezni a központi bankokban vagy egy olyan SSS-ben, amely teljesíti az EKB minimális követelményeit.	Eurorendszerbeli eljárások	Eurorendszerbeli eljárások
Kibocsátó/adós/garanciavállaló típusa	Központi bankok Közsféra Magánszektor Nemzetközi és nemzetek feletti intézmények	Közsféra Nem pénzügyi társaságok Nemzetközi és nemzetek feletti intézmények	Hitelintézetek
A kibocsátó/adós vagy garanciavállaló bejegyzett székhelye	Kibocsátó ⁽³⁾ : EGT vagy az EGT-n kívüli G10-beli országok Garanciavállaló ⁽³⁾ : EGT	Euroövezet	Euroövezet
Elfogadható piacok	Szabályozott piacok Nem szabályozott, de az EKB által elfogadott piacok	Nem jellemző	Nem jellemző
Denomináció	Euro	Euro	Euro
Minimális érték	Nem jellemző	Minimális érték a hitelkövetelés benyújtásakor: 2007. január 1-je és 2011. december 31-e között – hazai tranzakciókra az NKB határozza meg; – határon átnyúló tranzakciókra 500 000 euro a közös küszöb ⁽⁴⁾ . 2012. január 1-jétől az egész euroövezetben 500 000 euro lesz a közös küszöb.	Nem jellemző

Alkalmassági feltételek	Forgalomképes eszközök ⁽¹⁾	Nem forgalomképes eszközök ⁽¹⁾	
Hitelkövetelésekre vonatkozó hatályos jogok	Nem jellemző	A hitelkövetelési és a mobilizációs megállapodásra az euroövezet valamely tagállamának joga. Az (i) ügyfélre, (ii) a hitelezőre, (iii) az adósra, (iv) a garanciavállalóra (ha lényeges), (v) a hitelkövetelési megállapodásra és a (vi) mobilizációs megállapodásra vonatkozó hatályos jogok száma nem haladhatja meg a kettőt.	Nem jellemző
Határon átnyúló tranzakciók	Igen	Igen	Igen

⁽¹⁾ További részletek a 6.2.1 fejezetben olvashatók.

⁽²⁾ További részletek a 6.2.2 fejezetben olvashatók.

⁽³⁾ A nem pénzügyi társaságok által kibocsátott vagy garantált, nem minősített, forgalomképes adósságinstrumentumok hitelminősítését annak a hitelminősítő forrásnak az alapján határozzák meg, amelyet az adott ügyfél a hitelkövetelésekre vonatkozó ECAF-szabályokkal összhangban választott ki, a 6.3.3 fejezetben foglalt szerint. Az ilyen forgalomképes instrumentumok esetében a forgalomképes eszközök alkalmassági feltételeit a következők szerint egészítették ki: kibocsátó/garanciavállaló bejegyzett székhelye: euroövezet; kibocsátás helye: euroövezet.

⁽⁴⁾ A Banque centrale du Luxembourg (BcL) legkésőbb 2008. január 1-jén bevezeti a határon átnyúló tranzakciókra vonatkozó közös minimális küszöbértéket. Addig a BcL 1 000 000 eurós küszöbértéke marad érvényben.

6.3. Az eurorendszer hitelminősítő rendszere

6.3.1. Hatásköre és összetevői

Az eurorendszer hitelminősítő rendszere (ECAF) meghatározza azokat az eljárásokat, szabályokat és technikákat, amelyek szavatolják, hogy az összes elfogadható fedezet teljesítse az eurorendszer magas hitelminőségi követelményeit.

Az általános kereteken belül az eurorendszer a magas hitelminőségi követelmények meghatározásakor különbséget tesz a forgalomképes és a nem forgalomképes eszközök között (lásd a 6.3.2 és 6.3.3 fejezetet), hogy tekintetbe vegye e fedezetek eltérő jogi természetét. A különbségtételt a hatékony működés követelményei is indokolják.

Az elfogadható fedezetek hitelminőségének értékelésekor az eurorendszer figyelembe veszi mindazokat a hitelminősítő rendszerektől származó információkat, amelyek a következő négy forrás valamelyikéből érkeznek: külső hitelminősítő intézetek (external credit assessment institutions – ECAI), az NKB-k saját hitelminősítő rendszerei (in-house credit assessment systems – ICAS), az ügyfelek belső minősítésen alapuló rendszerei (internal ratings-based systems – IRB) vagy harmadik felek hitelminősítő eszközei (rating tools – RT). A hitelminőség értékelésekor az eurorendszer azokat az intézményi kritériumokat és jellemzőket is számításba veszi, amelyek az instrumentum birtokosa számára a garanciához hasonló védelmet biztosít.

A kiváló hitelminőség minimumkövetelményének („alsó hitelminőségi küszöb”) eurorendszerbeli meghatározásához az „A” minősítés ⁽²³⁾ szolgál viszonyítási pontként. Az eurorendszer értelmezésében a rendszeresen felülvizsgálandó „A” minősítésnek a nemteljesítés egyéves horizonton kalkulált 0,10 %-os valószínűsége felel meg. Az ECAF a nemteljesítést az EU tőkekövetelmény-irányelvében (Capital Requirements Directive – CRD) ⁽²⁴⁾ szereplő meghatározás szerint értelmezi. Az eurorendszer minden egyes elfogadott ECAI esetében a legalacsonyabb, de a megkívánt hitelminőségi küszöböt még elérő besorolást teszi közzé; az ECAI minősítéséért semmilyen felelősséget nem vállal. Ezt a besorolást rendszeresen felülvizsgálja.

⁽²³⁾ Az „A” a Standard & Poor’s vagy a Fitch Ratings hosszú távú minősítésében legalább A-, a Moody’s szerint pedig legalább A3 besorolásnak felel meg.

⁽²⁴⁾ A CRD a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2006. június 14-i 2006/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvből (átdolgozott) (HL L 177., 2006.06.30., 1. o.), valamint a befektetési vállalkozások és hitelintézetek tőkeigfeleléséről szóló, 2006. június 14-i 2006/49/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvből (átdolgozott) (HL L 177., 2006.06.30., 201. o.) áll.

Az eurorendszer fenntartja magának a jogot, hogy a lényegesnek tartott információk alapján eldöntse: a kibocsátás, a kibocsátó, az adós vagy a garanciavállaló teljesíti-e a magas hitelminőségi követelményeket. Ennek alapján el is utasíthatja a fedezeteket. Ha az elutasítás prudenciális információkon alapul, az ügyfelektől vagy a felügyeleti szervektől származó, ilyen jellegű információkat szigorúan csak azzal összhangban és annak érdekében lehet felhasználni, hogy az eurorendszer teljesítse a monetáris politika végrehajtásával összefüggő feladatait.

Az ECAF-ban használt négy hitelminősítő forrás összhangjának, pontosságának és összehasonlíthatóságának biztosítására az eurorendszer mindegyik forrásra elfogadhatósági feltételeket dolgozott ki (lásd a 6.3.4 fejezetet), és a hitelminőségi küszöböt szem előtt tartva rendszeresen nyomon követi hitelminősítő tevékenységüket (lásd a 6.3.5 fejezetet).

6.3.2. A forgalomképes eszközök magas hitelminőségi követelményeinek meghatározása

A forgalomképes eszközök magas hitelminőségi követelményeit a következő kritériumok alapján határozzák meg:

- *ECAI hitelminősítés:* Legalább egy olyan hitelminősítésnek, amelyik valamelyik elfogadott (6.3.4 fejezetben meghatározott) ECAI-tól származik és a kibocsátásra (vagy ha ilyen minősítés nincs, a kibocsátóra) vonatkozik, el kell érnie az eurorendszer hitelminőségi küszöbét ⁽²⁵⁾ ⁽²⁶⁾. Az EKB minden egyes elfogadott ECAI esetében a 6.3.1 fejezetben megállapított módon teszi közzé a hitelminőségi küszöböt ⁽²⁷⁾.
- *Garanciák:* Ha a kibocsátónak nincs (elfogadható) ECAI-hitelminősítése, a magas hitelminőségi követelmények teljesítését a stabil pénzügyi helyzetű garanciavállalók által nyújtott garanciák alapján lehet megállapítani. A garanciavállaló stabil pénzügyi helyzetét az eurorendszer hitelminőségi küszöbét elérő ECAI-hitelminősítések alapján értékeli. Egy garanciának a következő feltételeket kell teljesítenie:
 - Egy garancia akkor fogadható el, ha a garanciavállaló a maradéktalan kifizetésig feltétlen és visszavonhatatlan garanciát vállalt valamennyi tőketörlesztési, kamatfizetési és egyéb fizetési kötelezettségre, amit a kibocsátó az adott adósságinstrumentummal kapcsolatban az értékpapír birtokosával szemben vállalt.
 - A garanciának első felszólításra fizetendőnek kell lennie (a fedezetben vállalt kötelezettségtől függetlenül). Azoknak a garanciáknak, amelyeket adókvetésre jogosult állami szervek nyújtanak, első felszólításra fizetendőknek kell lenniük vagy a késedelmet követően haladéktalan és pontos fizetést kell biztosítaniuk. Azoknak a kötelezettségeknek, amelyeket a garanciavállaló a garancia keretében vállal, legalább a garanciavállaló valamennyi korábbi fedezetlen kötelezettségével egyenrangúaknak (pari passu) kell lenniük.
 - A garanciának érvényesnek, kötelező erejűnek és a garanciavállalóval szemben érvényesíthetőnek kell lennie. Az is követelmény, hogy valamely EU-tagállam joga legyen rá alkalmazható.
 - A garancia jogérvényességére, kötelező erejére és érvényesíthőségére vonatkozó jogi megerősítést az eurorendszerben elfogadható formában és tartalommal kell benyújtani a garanciával biztosított eszköz elfogadhatóságának megállapítása előtt. Ha a garanciavállaló nem a garanciára alkalmazandó jog illetékességi körében bejegyzett személy, a jogi megerősítésnek azt is tartalmaznia kell, hogy a garancia a garanciavállaló székhelye szerinti jog értelmében is érvényes és érvényesíthető. A jogi megerősítést ahhoz a nemzeti központi bankhoz kell benyújtani felülvizsgálatra, amelyik az elfogadható fedezetek listájába felvételre javasol egy bizonyos garanciával biztosított eszközt ⁽²⁸⁾. Nem szükséges jogilag megerősíteni azokat a garanciákat, amelyeket egyedi eszközminősítésű adósságpapírokra, illetve adókvetésre jogosult állami szervek nyújtanak. Az érvényesíthőség kritériuma azoknak a fizetésképtelenségre és csődhelyzetre, valamint a részvénytőke általános alapelveire vonatkozó és más hasonló jogszabályoknak és alapelveknek a függvénye, amelyek a garanciavállalóra alkalmazandók és általában érintik a garanciavállalóval szemben fennálló hitelezői jogokat.

⁽²⁵⁾ Ha ugyanarról a kibocsátóról/adósról vagy garanciavállalóról több és esetleg egymásnak ellentmondó ECAI-minősítés is rendelkezésre áll, a legjobb hitelminősítés elve érvényesül (azaz a legjobb ECAI-minősítést veszik figyelembe).

⁽²⁶⁾ Ha a fedezett banki kötvények szigorúan összhangban állnak a UCITS irányelv 22(4) cikkében meghatározott követelményekkel, az ECAI hitelminősítések követelményeire vonatkozó szabályoktól függetlenül is teljesítik a magas hitelminőségi követelményeket.

⁽²⁷⁾ Ezt az információt az EKB honlapján (www.ecb.int) teszik közzé.

⁽²⁸⁾ Az adott eszközt felterjesztő nemzeti központi bank rendszerint annak az országnak a nemzeti központi bankja, ahol az eszközt egy elfogadható piacra be fogják vezetni vagy ott forgalmazni fogják. Több piacon történő bevezetés vagy forgalmazás esetén az EKB-hoz az Eligible-Assets.hotline@ecb.int címen tehetők fel kérdések.

Ha a kibocsátásnak, a kibocsátónak vagy a garanciavállalónak nincs ECAI-hitelminősítése, a magas hitelminőségi követelmények teljesítését a következők szerint állapítják meg:

- *Euroövezetbeli állami kibocsátók vagy garanciavállalók:* Ha egy forgalomképes eszközt a tőkekövetelmény-irányelvben (CRD) foglaltak szerint az euroövezet területén levő valamelyik regionális kormányzat, helyi önkormányzat vagy állami szektorbeli intézmény (PSE) bocsát ki vagy garantál, a következő eljárás követendő:
 - A kibocsátó vagy garanciavállaló a CRD-vel ⁽²⁹⁾ összhangban, az 5. táblázatban ismertetett három osztály egyikébe sorolandó.
 - Az 1. és 2. osztályba tartozó kibocsátók vagy garanciavállalók hitelminősítését implicit módon végzik el, azon ország központi kormányzatának ECAI-hitelminősítéséből levezetve, ahol a kibocsátó vagy garanciavállaló székhelye található. Ennek az implicit hitelminősítésnek el kell érnie az eurorendszer hitelminőségi küszöbét. A 3. osztályba tartozó kibocsátók/garanciavállalók esetében nem végeznek implicit hitelminősítést.
- *Euroövezetbeli nem pénzügyi vállalatok mint kibocsátók vagy garanciavállalók:* Ha a kibocsátásra, kibocsátóra vagy garanciavállalóra vonatkozó ECAI-hitelminősítés alapján nem állapítható meg, hogy az euroövezet területén található nem pénzügyi *vállalatok* ⁽³⁰⁾ által kibocsátott vagy garantált forgalomképes eszközök teljesítik-e a magas hitelminőségi követelményeket, a hitelkövetelésekre vonatkozó ECAF-szabályok alkalmazandók, az ügyfelek pedig felhasználhatják saját belső minősítésen alapuló (IRB) rendszerüket, az NKB-k saját hitelminősítő rendszereit vagy harmadik felek minősítő eszközeit. A nem pénzügyi *vállalatok* által kibocsátott, nem minősített forgalomképes adósságinstrumentumok nem szerepelnek az elfogadható forgalomképes eszközök nyilvános listáján.

5. táblázat

ECAI-hitelminősítéssel nem rendelkező kibocsátó, adós vagy garanciavállaló regionális kormányzatok, helyi önkormányzatok és állami szektorbeli intézmények implicit hitelminősítése

	A kibocsátók, adósok vagy garanciavállalók besorolása a CRD szerint	Az osztályba tartozó kibocsátók, adósok vagy garanciavállalók implicit hitelminősítése az ECAF-ból levezetve
1. osztály	Regionális kormányzatok, helyi önkormányzatok és PSE-k, amelyek az illetékes felügyeleti hatóságok megítélése szerint a tőkemegfelelés szempontjából a központi kormányzattal egyenrangúként kezelhetők.	A székhelyeül szolgáló ország központi kormányzatának ECAI-hitelminősítésén alapul.
2. osztály	Regionális kormányzatok, helyi önkormányzatok és PSE-k, amelyek az illetékes felügyeleti hatóságok megítélése szerint a tőkemegfelelés szempontjából a [hitel]intézetekkel egyenrangúként kezelhetők.	A székhelyeül szolgáló ország központi kormányzatának ECAI-hitelminősítése alatt egy hitelminőségi fokozattal ⁽¹⁾ lejjebb levő hitelminősítésen alapul.
3. osztály	Egyéb PSE-k	Úgy kezelik, mint a magánszektorbeli kibocsátókat vagy adósokat.

⁽¹⁾ A hitelminőségi fokozatokkal kapcsolatos információkat az EKB honlapján (www.ecb.int) teszik közzé.

6.3.3. A nem forgalomképes eszközök magas hitelminőségi követelményeinek meghatározása

Hitelkövetelések

A hitelkövetelések adósa vagy garanciavállalói által teljesítendő magas hitelminőségi követelmények meghatározásához az ügyfeleknek ki kell választaniuk az eurorendszer rendelkezésére álló és általa elfogadott egyik fő hitelminősítő forrást. Az ügyfél a rendelkezésre álló hitelminősítő források közül egyet választ ki. (Az ECAI-k esetében erre nincs szükség, hiszen az összes elfogadott ECAI-rendszer alkalmazható.)

⁽²⁹⁾ A három osztályba tartozó intézmények listáit, valamint a kibocsátók, adósok vagy garanciavállalók osztályba sorolásának kritériumait a megfelelő nemzeti bankfelügyelet linkjeivel együtt várhatóan az Európai Bankfelügyelet Bizottságának (CEBS) honlapján (http://www.c-eb.org/SD/Rules_AdditionalInformation.htm) teszik közzé.

⁽³⁰⁾ Lásd a 7. lábjegyzetet ebben a fejezetben.

Az ügyfeleknek legalább egy évig ki kell tartaniuk a kiválasztott forrás mellett, így kizárható a hitelminősítések közötti „ugrándozás” (az a gyakorlat, amikor az adós függvényében az összes rendelkezésre álló forrás vagy rendszer közül mindig megkeresik azt, amelyik a legjobb minősítést kínálja szavatolja az eszköz elfogadhatóságát). Az egy éves minimumidőszak után hitelminősítő forrást váltani kívánó ügyfeleknek részletesen megindokolt kérelmet kell benyújtaniuk az illetékes NKB számára.

Az ügyfelek – részletesen megindokolt kérelem alapján – egynél több rendszert vagy forrást is használhatnak, de elvárják tőlük, hogy az adósok legnagyobb részét a fő hitelminősítő forrás alapján értékeljék. Egynél több rendszert vagy forrást csak szakmailag megfelelően indokolt esetben használhatnak. Elvben ilyen eset az, amikor az elsődleges hitelminősítő forrás vagy rendszer nem eléggé kiterjedt.

Az ügyfeleknek haladéktalanul értesíteniük kell a nemzeti központi bankot a tudomásukra jutott, hitelekkel kapcsolatos eseményekről, például az érintett adósok fizetési késedelméről, és szükség esetén vissza kell vonniuk vagy ki kell cserélniük a fedezetüket. Az ügyfelek azért is felelősek, hogy mindig a legfrissebb hitelminősítést használják, amelyet a kiválasztott hitelminősítő rendszer vagy forrás az adósokról ⁽³¹⁾ vagy a benyújtott fedezetek garanciavállalóiról a rendelkezésükre bocsát.

Adósok/garanciavállalók hitelminősítése: Azt, hogy az adósok vagy a hitelkövetelések garanciavállalói teljesítik-e a magas hitelminőségi követelményeket, az állami szektorhoz, illetve a nem pénzügyi társaságok közé tartozó adósok/garanciavállalók között különbséget tevő szabályok szerint állapítják meg.

- *Állami szektorhoz tartozó adósok vagy garanciavállalók:* A következő szabályokat alkalmazzák, mégpedig ebben a sorrendben:
 - (i) Az ügyfél által kiválasztott rendszer vagy forrás készített hitelminősítést, s annak alapján állapítják meg, hogy az állami szektorhoz tartozó adós vagy garanciavállaló eléri-e a hitelminőségi küszöböt.
 - (ii) Ha (i) szerinti minősítés nem született, az adós vagy a garanciavállaló ECAI-hitelminősítése használható ⁽³²⁾.
 - (iii) Ha sem az (i), sem a (ii) pont alapján nem készült hitelminősítés, ugyanaz az eljárás követendő, mint a forgalomképes eszközök esetében:
 - Az adós vagy garanciavállaló a CRD-vel ⁽³³⁾ összhangban, az 5. táblázatban ismertetett három osztály egyikébe sorolandó.
 - Az 1. és 2. osztályba tartozó kibocsátók vagy garanciavállalók hitelminősítését implicit módon végzik el, azon ország központi kormányzatának ECAI-hitelminősítéséből levezetve, ahol a kibocsátó vagy garanciavállaló székhelye található. Ennek az implicit hitelminősítésnek el kell érnie az eurorendszer hitelminőségi küszöbét. A 3. osztályba tartozó kibocsátók/garanciavállalók esetében nem végeznek implicit hitelminősítést.

Ha az ügyfél által kiválasztott rendszer vagy forrás (vagy (ii) állami szektorhoz tartozó adósok vagy garanciavállalók esetében valamelyik ECAI) készített hitelminősítést, de az nem éri el a hitelminőségi küszöböt, az adós vagy a garanciavállaló nem elfogadható.

- *Nem pénzügyi társaságok közé tartozó adósok vagy garanciavállalók:* Ha az ügyfél által kiválasztott forrás olyan hitelminősítést ad, amely eléri vagy meghaladja a hitelminőségi küszöböt, az adós vagy garanciavállaló elfogadható ⁽³⁴⁾ ⁽³⁵⁾.

Ha az ügyfél által kiválasztott rendszer vagy forrás készített hitelminősítést, de az nem éri el a hitelminőségi küszöböt, az adós vagy garanciavállaló nem elfogadható. Ha a hitelminőségi követelmények teljesítéséről nem készült hitelminősítés, az adóst vagy garanciavállalót nem tekintik elfogadhatónak.

⁽³¹⁾ Azon forgalomképes eszközök esetében, amelyeket nem pénzügyi társaságok bocsátottak ki és semmilyen ECAI nem minősített, ez a követelmény a kibocsátók hitelkövetelésére vonatkozik.

⁽³²⁾ Lásd a 25. lábjegyzetet ebben a fejezetben.

⁽³³⁾ Lásd a 29. lábjegyzetet ebben a fejezetben.

⁽³⁴⁾ Ha az ügyfél egy ECAI-t választott hitelminősítési forrásként, alkalmazhatja a legjobb hitelminősítés elvét (lásd a 25. lábjegyzetet).

⁽³⁵⁾ Az egyes hitelminősítő rendszerek esetében a hitelminőségi küszöböt a teljesítményértékelő rendszer szerint módosíthatják (lásd a 6.3.5 fejezetet).

Garanciák: Egy garanciának a következő feltételeket kell teljesítenie:

- Egy garancia akkor fogadható el, ha a garanciavállaló a maradéktalan kifizetésig feltétlen és visszavonhatatlan garanciát vállalt valamennyi tőketörlesztési, kamatfizetési és egyéb fizetési kötelezettségre, amit az adós az adott hitelköveteléssel kapcsolatban az értékpapír birtokosával szemben vállalt. Ebben a tekintetben az elfogadhatónak tartott garanciának nem kell kimondottan a hitelkövetelésre vonatkoznia, elég az, ha csak az adósra vonatkozik, de a szóban forgó hitelkövetelést is fedezi.
- A garanciának első felszólításra fizetendőnek kell lennie (a szóban forgó hitelköveteléstől függetlenül). Azoknak a garanciáknak, amelyeket adókövetésre jogosult állami szervek nyújtanak, első felszólításra fizetendőnek kell lenniük vagy a késedelmet követően haladéktalan és pontos fizetést kell biztosítaniuk. Azoknak a kötelezettségeknek, amelyeket a garanciavállaló a garancia keretében vállal, legalább a garanciavállaló valamennyi korábbi fedezetlen kötelezettségével egyenrangúaknak (pari passu) kell lenniük.
- A garanciának érvényesnek, kötelező erejűnek és a garanciavállalóval szemben érvényesíthetőnek kell lennie. Az is követelmény, hogy valamely EU-tagállam joga legyen rá alkalmazható.
- A garancia jogérvényességére, kötelező erejére és érvényesíthetőségére vonatkozó jogi megerősítést az eurorendszerben elfogadható formában és tartalommal kell benyújtani a garanciával biztosított eszköz elfogadhatóságának megállapítása előtt. A jogi megerősítésnek ki kell mondania, hogy a garancia nem személyi jellegű, és csak a hitelkövetelés hitelezője által érvényesíthető. Ha a garanciavállaló nem a garanciára alkalmazandó jog illetékességi körében bejegyzett személy, a jogi megerősítésnek azt is tartalmaznia kell, hogy a garancia a garanciavállaló székhelye szerinti jog értelmében is érvényes és érvényesíthető. A jogi megerősítést a hitelkövetelésre vonatkozó jog illetékességi körébe tartozó nemzeti központi bankhoz kell benyújtani felülvizsgálatra. Nem szükséges jogilag megerősíteni azokat a garanciákat, amelyeket egyedi eszközminősítésű adósságpapírokra, illetve adókövetésre jogosult állami szervek nyújtanak. Az érvényesíthetőség kritériuma azoknak a fizetésképtelenségre és csődhelyzetre, valamint a részvénytőke általános alapelveire vonatkozó és más hasonló jogszabályoknak és alapelveknek a függvénye, amelyek a garanciavállalóra alkalmazandók és általában érintik a garanciavállalóval szemben fennálló hitelezői jogokat.

Nem forgalomképes, jelzálog-fedezetű lakossági értékpapírok

A nem forgalomképes RMBD-k magas hitelminőségi követelményeinek teljesíteniük kell az eurorendszer hitelminőségi küszöbét. Az ezekre az adósságinstrumentumokra vonatkozó országokénti hitelminősítő rendszereket a nemzeti központi bankok megfelelő nemzeti dokumentációiban határozzák meg.

6.3.4. A hitelminősítő rendszerek elfogadhatósági feltételei

Az ECAF négy forrásból származó hitelminősítési információkra támaszkodik. Minden egyes forrás számos hitelminősítő rendszert foglalhat magában.

Az elfogadott ECAI-k, ICAS-ok és harmadik felek RT-i, valamint szolgáltatóik jegyzékét az EKB honlapja (www.ecb.int) közli ⁽³⁶⁾.

Külső hitelminősítő intézetek (ECAI)

Az ECAI hitelminősítő forrás azokat az intézményeket foglalja magában, amelyek hitelminősítését a hitelintézetek alkalmazhatják a kockázati súlyok CRD szerinti meghatározásánál ⁽³⁷⁾. Az ECAF alkalmazásában az ECAI általános elfogadhatósági feltételei a következők:

- Az ECAI-kat a CRD-vel összhangban hivatalosan el kell fogadnia az illetékes EU felügyeleti hatóságnak azokra az euroövezetbeli országokra, amelyekben alkalmazni fogják őket.
- Az ECAI-knak különféle működési kritériumoknak kell megfelelniük, hogy biztosítsák az ECAF hatékony megvalósítását. Hitelminősítéseik felhasználása attól függ, hogy az eurorendszernek vannak-e információi ezekről a minősítésekről, illetve olyan információi, amelyek segítségével összehasonlíthatják a minősítéseket az ECAF hitelminőségi fokozataival és a hitelminőségi küszöbvel, megfeleltethetik őket egymással, illetve végrehajthatják a teljesítményértékelést (lásd a 6.3.5 fejezetet).

⁽³⁶⁾ Az eurorendszer csak a hitelműveleteivel összefüggésben közli ezt az információt, és nem vállal semmiféle felelősséget az elfogadott hitelminősítő rendszerek értékeléséért.

⁽³⁷⁾ Az ECAI-kra általában hitelminősítő intézetként utalnak a pénzügyi piacokon.

Az eurorendszer fenntartja magának a jogot, hogy többek között a teljesítményértékelő rendszerét felhasználva eldöntse, elfogadja-e valamelyik ECAI-t a hitelműveleteire.

AZ NKB-k saját hitelminősítő rendszerei (ICAS)

Az ICAS hitelminősítő forrás jelenleg abból a négy hitelminősítő rendszerből áll, amelyet a Deutsche Bundesbank, a Banco de España, a Banque de France és az Oesterreichische Nationalbank működtet. A saját ICAS-t kifejleszteni kívánó nemzeti központi bankoknak át kell esniük az eurorendszer jóváhagyási eljárásán. Az ICAS-ok az eurorendszer teljesítményértékelő rendszerének hatálya alá esnek (lásd a 6.3.5 fejezetet).

Az ügyfélnek haladéktalanul értesítenie kell az ICAS-t működtető NKB-t minden olyan, hitelkockázati eseményről, amelyről csak ő tud, például az érintett adósok fizetési késedelmeiről.

Mi több, azokban az országokban, ahol RMBD-eket mobilizálnak, az illetékes nemzeti központi bank az ECAF-fal összhangban hitelminősítő rendszert működtet erre az instrumentumtípusra. Az ilyen rendszerek teljesítményét évről évre értékeli.

Belső minősítésen alapuló rendszerek (IRB)

Minden olyan ügyfélnek, amely IRB-rendszert akar használni az elfogadható adósságinstrumentumok adóssai, kibocsátói és garanciavállalói hitelminősítéséhez, engedélyt kell szereznie saját nemzeti központi bankjától. Az e célból benyújtandó kérelemhez a következő dokumentumokat kell csatolni ⁽³⁸⁾:

- Az illetékes EU-n belüli felügyeleti hatóság döntésének másolata, amely felhatalmazza az ügyfelet, hogy tőke-megfelelési célból, konszolidált vagy nem konszolidált formában az IRB-rendszerét használja, valamint meghatározza az ilyen felhasználás sajátos feltételeit. Ha ezt az információt az illetékes felügyeleti hatóság közvetlenül eljuttatja az illetékes EKB-nak, ilyen másolatra nincs szükség.
- Tájékoztató arról, hogy miként határozza meg az egyes adósok nemteljesítésének valószínűségét; adatok a minősítési fokozatokról és a nemteljesítés hozzájuk kapcsolódó egyéves valószínűségéről, amelyeket az elfogadható minősítési fokozatok meghatározásához használnak.
- A 3. pillérhez (piaci fegyelem) tartozó tájékoztató egy példánya, amelyet az ügyfélnek a piaci fegyelem követelményeivel összhangban, a Bazel II keretrendszerének 3. pillére és a CRD alapján rendszeresen közzé kell tennie.
- Az illetékes bankfelügyelet és külső könyvvizsgáló neve és címe.

A kérelmet az ügyfél vezérigazgatójának (CEO), pénzügyi igazgatójának (CFO) vagy valamilyen más, hasonló rangú vezetőjének, vagy valamilyen általuk meghatalmazott aláíró félnek kell kézjegyével ellátnia.

A fenti előírások valamennyi ügyfélre vonatkoznak, függetlenül a státusuktól (anyavállalat, leányvállalat, fióktelep) és attól, hogy az IRB-rendszer működtetésére (anyavállalatok és esetleg leányvállalatok esetében) a cég saját országának felügyelete, vagy (fióktelepek és esetleg leányvállalatok esetében) az anyavállalat országának felügyelete adja meg az engedélyt.

Egy ügyfél bármely fióktelepe vagy leányvállalata támaszkodhat anyavállalatának IRB-rendszerére, ha azt az eurorendszer jóváhagyásával az ECAF céljaira alkalmazhatják.

Az IRB-rendszert használó ügyfelek szintén az eurorendszer teljesítményértékelő rendszerének hatálya alá esnek (lásd a 6.3.5 fejezetet). A rendszer által előírt tájékoztatósi követelmények mellett az ügyfélnek évente (vagy akkor, amikor az illetékes nemzeti központi bank jónak látja) az alábbi információkat is közölnie kell, kivéve ha ezeket az információkat az illetékes felügyeleti hatóság közvetlenül eljuttatja az illetékes nemzeti központi bankhoz:

- az ügyfél felügyeleti hatósága által az ügyfél IRB-rendszeréről elkészített legújabb értékelés, amelyet a hazai nemzeti központi bank munkanyelvére lefordítottak;

⁽³⁸⁾ A listában szereplő dokumentumokat szükség esetén a hazai nemzeti központi bank munkanyelvére is le kell fordítani.

- az ügyfél IRB-rendszerében a felügyelet ajánlása vagy előírása alapján eszközrendő bármely változtatás a feladat végrehajtásának határidejével együtt;
- a 3. pillérhez (piaci fegyelem) tartozó tájékoztató évenként frissített példánya, amelyet az ügyfélnek a piaci fegyelem követelményeivel összhangban, a Bazel II keretrendszerének 3. pillére és a CRD alapján rendszeresen közzé kell tennie.
- az illetékes bankfelügyeletről és külső könyvvizsgálóról szóló információk.

Ezt az éves dokumentumot az ügyfél vezérigazgatójának, pénzügyi igazgatójának vagy valamilyen más, hasonló rangú vezetőjének, vagy valamilyen általuk meghatalmazott aláíró félnek kell kézjeggyével ellátnia. E levél egy példányát az illetékes felügyelet és adott esetben az ügyfél külső könyvvizsgálója is megkapja az eurorendszerrel.

Harmadik felek minősítő eszközei (RT)

Az RT forrás harmadik felek olyan alkalmazásaiból áll, amelyek más információk mellett auditált beszámolók felhasználásával minősítik az adósok hitelminőségét. Az eszközöket az RT-k szolgáltatóinak kell működtetniük. Azoknak az ügyfeleknek, amelyek valamilyen RT-t az ECAF céljaira szeretnének használni, az eurorendszer megfelelő sablonjának felhasználásával kérelmet kell benyújtaniuk az illetékes nemzeti központi bankhoz. Ehhez a jelentkezési úrlapon foglaltak szerint csatolniuk kell az RT további dokumentumait is. A javasolt RT elfogadásáról az eurorendszer dönt. A döntés annak értékelésén alapul, hogy az RT mennyiben felel meg az eurorendszer elfogadhatósági feltételeinek ⁽³⁹⁾.

Az ügyfélnek haladéktalanul értesítenie kell az RT szolgáltatóját minden olyan, hitelekkel kapcsolatos eseményről, amelyről csak neki van tudomása, például az érintett adósok fizetési késedelméről.

Az ECAF-ban részt vevő RT szolgáltatónak a megállapodás értelmében alá kell vetnie magát az eurorendszer teljesítményértékelő rendszerének ⁽⁴⁰⁾ (lásd a 6.3.5 fejezetet). Az RT szolgáltatónak létre kell hoznia és fenn kell tartania az úgynevezett statikus portfólió figyelemmel kíséréséhez szükséges infrastruktúrát. A statikus portfólió felépítésének és értékelésének összhangban kell állnia az ECAF szerinti teljesítményértékelés általános követelményeivel. Az RT szolgáltatónak a teljesítményértékelés elvégzése után haladéktalanul értesítenie kell az eurorendszernek annak eredményeiről. Az RT szolgáltatók ezért jelentést állítanak össze statikus portfóliójuk teljesítményéről. Vállalniuk kell, hogy öt évig megőrzik a statikus portfólióról és a nemteljesítések részleteiről készült belső nyilvántartásaikat.

6.3.5. A hitelminősítő rendszerek teljesítményének értékelése

Az ECAF teljesítményértékelő rendszere évente egyszer utólagosan összeveti az elfogadható adósok összességének (statikus portfólió) megfigyelt fizetéseképtelenségi rátáját és az eurorendszernek az irányadó PD-n (nemteljesítés valószínűségén) alapuló hitelminőségi küszöbével, hogy összehasonlíthatóvá tegye a különféle rendszerekből és forrásokból származó hitelminősítéseket. Az értékelésre a statikus portfólió meghatározása után egy évvel kerül sor.

A folyamat első szakaszában a hitelminősítő rendszer szolgáltatója évente összeállítja az alkalmas adósok statikus portfólióját, azaz egy olyan portfóliót, amely az összes vállalati és állami adóst magában foglalja. A rendszer olyan hitelminősítést ad a portfóliónak, amely kielégíti a következő feltételt:

$$PD(i, t) \leq 0.10 \% \text{ (irányadó PD}(t))$$

Minden adós, aki a t időszak kezdetekor teljesíti ezt a feltételt, a t statikus portfólió része lesz. A kitűzött 12 hónapos időszak végén kiszámítják a t statikus portfólió megfigyelt fizetéseképtelenségi rátáját. A hitelminősítő rendszer szolgáltatójának minden évben tájékoztatnia kell az eurorendszerrel arról, hogy a t időpontban hány elfogadható adóst tartalmazott a statikus portfólió és az elkövetkező 12 hónapos időszakban a (t) statikus portfólióban szereplő adósok közül hányan váltak fizetéseképtelenné.

A hitelminősítő rendszer statikus portfóliójának egy év alatt megfigyelt fizetéseképtelenségi rátája az ECAF egyéves és több periódust átoló teljesítményértékelő rendszerének inputjaként szolgál. Ha egy egyéves vagy többéves periódus alatt a statikus portfólió jelentősen eltér a hitelminőségi küszöbtől, az eurorendszer felkéri a hitelminősítő rendszer szolgáltatóját, hogy elemezze az eltérés okait. E folyamat eredményeként módosítható a szóban forgó rendszerre alkalmazandó hitelminőségi küszöb.

⁽³⁹⁾ Az elfogadhatóság feltételeit az EKB honlapján (www.ecb.int) teszik közzé.

⁽⁴⁰⁾ Az ügyfélnek haladéktalanul értesítenie kell az RT szolgáltatóját minden olyan, hitelekkel kapcsolatos eseményről, amely a hitel minőségének romlására utalhat.

Ha egy hitelminősítő rendszerben több év alatt sem mutatkozik javulás, az eurorendszer felfüggesztheti vagy kizárhatja az ECAF-ból. Az is kizárást von maga után, ha a hitelminősítő rendszer megsérti az ECAF szabályait.

6.4. Kockázatkezelési intézkedések

6.4.1. Általános alapelvek

Az eurorendszer a hitelműveleteiben elfogadott fedezetek esetében kockázatkezelési intézkedéseket alkalmaz annak érdekében, hogy megvédje az eurorendszert a pénzügyi veszteség kockázatával szemben, ha az ügyfél mulasztása miatt a fedezeteket értékesíteni kell (fedezetelvonás). Az eurorendszer rendelkezésére álló kockázatkezelési intézkedéseket a 7. keretes írás ismerteti.

Az eurorendszer a kockázatkezelési intézkedéseket az ügyfél által felajánlott fedezetek típusához igazítja. Az EKB határozza meg a megfelelő kockázatkezelő intézkedést mind a forgalomképes mind a nem forgalomképes elfogadható fedezetek esetén. A kockázatkezelési intézkedések jórészt harmonizáltak az egész euroövezetben ⁽⁴¹⁾; az intézkedésekkel egyenlő feltételeket kellene biztosítani bármely elfogadható fedezeti eszköztípusra az euroövezet bármely pontján.

7. KERETES ÍRÁS

Kockázatkezelési intézkedések

Az eurorendszer jelenleg a következő kockázatkezelési intézkedéseket alkalmazza:

– *Haircut*

Az eurorendszer „fedezetértékelési marzsokat” alkalmaz a fedezetek értékelésére. Ez azt jelenti, hogy a fedezet értékét az eszköz bizonyos százalékkal (ez az ún. marzs, angolul haircut) csökkentett piaci értékeként számítjuk ki.

– *Változó letét (piaci értéken történő nyilvántartás)*

Az eurorendszer előírja, hogy a likviditásbővítő penziós ügyletek fedezetéül szolgáló eszközök haircuttal módosított piaci értékét tartósan szinten kell tartani. Ez azt jelenti, hogy ha a fedezeti eszközök rendszeresen mért piaci értéke egy bizonyos szint alá esik, a nemzeti központi bank megköveteli az ügyféltől, hogy további eszközöket vagy készpénzt bocsásson rendelkezésre (fedezetkiegészítési felhívást tesz). Hasonlóképpen, ha az alapul szolgáló fedezeti eszközök újraértékelés utáni értéke meghalad egy bizonyos szintet, az ügyfél a többleteszközöket vagy a többletkészpénzt visszakaphatja. (A letét kiegészítésére vonatkozó számításokat a 8. keretes írás ismerteti.)

Az eurorendszer jelenleg nem alkalmazza az alábbi kockázatkezelési eszközöket:

– *Alapletét*

Az eurorendszer kockázati letétet (ún. alapletétet) alkalmazhat likviditásbővítő penziós műveletei során. Ez azt jelentené, hogy az ügyfelektől fedezeteket kívánna, amelyeknek az értéke nem kevesebb az eurorendszer által biztosított likviditás és a kezdeti margin értékének összegénél.

– *A kibocsátókra/adósokra, illetve garanciavállalókra vonatkozó limit*

Az eurorendszer határokat szabhat a kibocsátókkal/adósokkal, illetve garanciavállalókkal szemben vállalt kockázatok mértékének.

– *Kiegészítő biztosíték*

Az eurorendszer bizonyos eszközök elfogadását pénzügyileg stabil intézmények által nyújtott kiegészítő biztosítékhoz is kötheti.

– *Kizárás*

Az eurorendszer kizárhatja bizonyos eszközök használatát monetáris politikai műveletei során.

⁽⁴¹⁾ Az egyes tagállamok közötti működési különbségek miatt fennmaradhatnak bizonyos eltérések a kockázatkezelési intézkedések tekintetében. Az ügyfelek például különbözőképpen juttatják el a nemzeti központi bankokhoz a fedezetet (a nemzeti központi bank számára jelzáloggal biztosított összevont fedezetalap (pool) formájában, vagy tranzakciónként megállapított eszközökre épülő penziós ügyletek formájában), itt kisebb különbségek adódhatnak az értékelés időzítésében és a kockázatkezelési szabályozás egyéb működési jellemzőiben. Eltérések lehetnek továbbá a nem forgalomképes eszközök értékelési technikáinak precizitását illetően, ami megmutatkozik a haircutok összesített mértékében (lásd a 6.4.3 fejezetet).

6.4.2. A forgalomképes eszközök esetében alkalmazott kockázatkezelési intézkedések

Az elfogadható, forgalomképes fedezeti eszközök esetében alkalmazott kockázatkezelési szabályozás a következő főbb elemeket tartalmazza:

- Az elfogadható forgalomképes fedezeteket a kibocsátó és a fedezet típusa alapján négy likviditási kategóriába soroljuk. A kategóriák jellemzőit a 6. táblázat tartalmazza.

6. táblázat

Forgalomképes eszközök likviditási kategóriái⁽¹⁾

I. kategória	II. kategória	III. kategória	IV. kategória
A központi kormányzat adósságinstrumentumai	Helyi és regionális önkormányzatok adósságinstrumentumai	Hagyományos fedezett banki kötvények	Eszközalapú értékpapírok (ABS)
Központi bankok által kibocsátott adósságinstrumentumok ⁽²⁾	Jumbóval fedezett banki kötvények ⁽³⁾	Hitelintézetek adósságinstrumentumai	
	Közvetítők adósságinstrumentumai ⁽⁴⁾	Vállalati és egyéb kibocsátók adósságinstrumentumai ⁽⁴⁾	
	Nemzetek feletti adósságinstrumentumok		

(1) A likviditási kategóriát általában a kibocsátó szerinti osztályozás határozza meg. Viszont a kibocsátó szerinti osztályozástól függetlenül a fedezett értékpapírok (ADS) a IV. kategóriába, a Jumbóval fedezett banki kötvények a II. kategóriába lettek sorolva, szemben a hitelintézetek által kibocsátott egyéb adósságinstrumentumokkal, amelyek a III. kategóriába tartoznak.

(2) Az EKB által kibocsátott kötvények, valamint a nemzeti központi bankok által az euro bevezetése előtt saját tagállamban kibocsátott adósságinstrumentumok az I. kategóriába tartoznak.

(3) A Jumbóval fedezett banki kötvények kategóriájába csak azok az 1 millió euro kibocsátási értéket meghaladó instrumentumok tartoznak, amelyekre legalább két piacvezető rendszeresen ad és kér ajánlatokat.

(4) A II. likviditási kategóriába csak az EKB által közvetítőnek minősített kibocsátók forgalomképes eszközei tartoznak. Más közvetítők által kibocsátott forgalomképes eszközök a III. kategóriában kaptak helyet.

- Az egyes adósságinstrumentumokra a konkrét haircut alkalmazandó. Ez úgy történik, hogy a fedezet piaci értékéből levonnak egy bizonyos százalékot. Az elfogadható, forgalomképes, rögzített kamatozású, illetve nem kamatozó adósságinstrumentumok esetében a haircutok a 7. táblázat leírtak szerint az adósságinstrumentumok hátralevő lejáratú ideje és kamatszélényének szerkezete szerint különböznek⁽⁴²⁾.
- A valamennyi piacképes, inverz változó kamatozású instrumentum esetén alkalmazott haircut minden likviditási kategóriában azonos (lásd a 8. táblázatot).
- A változó kamatozású, forgalomképes adósságinstrumentumokra azt a haircutot⁽⁴³⁾ alkalmazzák, amelyik az adott instrumentum besorolása szerinti likviditási kategóriában a 0–1 éves lejáratú, fix kamatozású instrumentumok csoportjára vonatkozik.
- Hogy a többféle kamatfizetésű adósságinstrumentumok esetén milyen kockázatkezelési intézkedéseket alkalmaznak, attól függ, hogy az instrumentum hátralevő futamidejében milyen típusú kamatfizetések maradtak. Ilyen instrumentumok esetén akkora a haircut, amekkora az azonos hátralevő futamidejű adósságinstrumentumokra vonatkozó legmagasabb haircut, az instrumentum hátralevő futamideje alatt még esedékes típusú kamatfizetések közül bármelyiket figyelembe véve.
- A likviditásszűkítő műveleteknél nem alkalmaznak haircutot.
- A jogrendszerrel, valamint a tagállamokban működő rendszertől függően a nemzeti központi bankok engedélyezhetik az összevont fedezetértékelést (pooling rendszer), illetve előírhatják az eszközök egyedi ügyletekhez történő rendelését (earmarking rendszer). Összevont fedezetértékelés során az ügyfél a központi banktól felvett hitelek fedezésére elegendő fedezeteknek egy közös portfólióját (pool) bocsátja a nemzeti központi bank rendelkezésére, ami azt jelenti, hogy az egyes eszközök nincsenek konkrét hitelműveletekhez rendelve. Ezzel szemben a meghatározott rendeltetésű eszközök ellenében történő likviditásnyújtás (azaz earmarking) esetén minden egyes hitelművelet konkrét és azonosítható eszköz(ök)höz kötött.

(42) A rögzített kamatozású adósságinstrumentumra érvényes haircut olyan adósságinstrumentumokra is alkalmazható, amelyeknek a kamatozását a kibocsátó minőségének megváltozásához vagy inflációkövető kötvényekhez kötik.

(43) A kamatszélényre történő kifizetés akkor számít változó kamatozásúnak, ha a kamatszélény referencia-kamatlábhoz kötött, a szélényre vonatkozó kamatlábat pedig egy évnél nem hosszabb időn belül állítják át. Azok a kamatszélényre történő fizetések, amelyeknek átállítási időszaka több mint egy év, fix kamatozásúknak számítanak, a haircut alkalmazásának időpontjáig fennmaradó idő tehát megegyezik az adósságinstrumentum hátralevő lejáratú idejével.

7. táblázat

Az elfogadható, forgalomképes fedezetekre alkalmazott haircutok százalékban, a fix kamatozású és nem kamatozó instrumentumok tekintetében

lejáratiig

hátralévő idő (év)	Likviditási kategória							
	I. kategória		II. kategória		III. kategória		IV. kategória	
	fix kamatozású	nem kamatozó	fix kamatozású	nem kamatozó	fix kamatozású	nem kamatozó	fix kamatozású	nem kamatozó
0–1	0,5	0,5	1	1	1,5	1,5	2	2
1–3	1,5	1,5	2,5	2,5	3	3	3,5	3,5
3–5	2,5	3	3,5	4	4,5	5	5,5	6
5–7	3	3,5	4,5	5	5,5	6	6,5	7
7–10	4	4,5	5,5	6,5	6,5	8	8	10
>10	5,5	8,5	7,5	12	9	15	12	18

- Az eszközöket naponta kell értékelni. A nemzeti központi bankok a szükséges fedezetértékeket naponta kiszámítják, figyelembe véve a kinnlevő hitelmennyiségek változásait, a 6.5 fejezetben ismertetett értékelési alapelveket, valamint a haircutokat is.
- Ha az értékelést követően a fedezetek értéke nem felel meg az adott napra előírt, kiszámított értéknek, szimmetrikus fedezetkiegészítési felhívásra kerül sor. A fedezetkiegészítési felhívások gyakoriságának csökkentése érdekében a nemzeti központi bankok küszöbértéket alkalmazhatnak. Amennyiben van ilyen küszöb, ennek értéke a nyújtott likviditás 0,5 %-a. A jogszabályi háttértől függően a nemzeti központi bankok a fedezetkiegészítési felhívásban további eszközök rendelkezésre bocsátását vagy készpénz befizetését kérhetik. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a fedezetek piaci értéke az alsó küszöbérték alá esik, az ügyfelek kötelesek további eszközöket (vagy készpénzt) rendelkezésre bocsátani. Ha pedig a fedezetek újraértékelés utáni piaci értéke a felső küszöbértéket haladja meg, akkor a nemzeti központi bank a többletet eszközök vagy készpénz formájában visszatéríti az ügyfélnek (lásd a 8. keretes írást).

8. táblázat

Az elfogadható, forgalomképes, inverz változó kamatú eszközökre alkalmazott haircutok százalékban

Lejáratiig

hátralévő idő (év)	Inverz változó kamat
0–1	2
1–3	7
3–5	10
5–7	12
7–10	17
>10	25

- Az összevont fedezetalapra épülő (pooling) rendszerben az ügyfelek naponta cserélhetik a fedezeti eszközöket.
- Az olyan rendszerben, amelyben az eszközöket egyedi ügyletekhez rendelik (earmarking) a fedezeti eszközök cseréjét a nemzeti központi bank engedélyezheti.
- Az EKB bármikor dönthet úgy, hogy egyes adósságinstrumentumokat levesz az elfogadható, forgalomképes fedezetek nyilvánosságára hozott listájáról ⁽⁴⁴⁾.

⁽⁴⁴⁾ Ha a listáról való levétel pillanatában az adósságpapírt az eurorendszer hitelműveleteihez használják, a lehető leggyorsabban el kell távolítani.

8. KERETES ÍRÁS

Fedezetkiegészítési felhívások kiszámítása

Az elfogadható fedezeteknek azt a J teljes összegét (ahol $j = 1$ a J -hez; t idő alatt $C_{j,t}$), amit az ügyfélnek az I likviditásbővítő műveletek (ahol $i = 1$ az I -hez; t idő alatt $L_{i,t}$) egy bizonyos halmazára biztosítania kell, a következő képlettel határozhatjuk meg:

$$\sum_{i=1}^I L_{i,t} \leq \sum_{j=1}^J (1-h_j) C_{j,t} \quad (1)$$

ahol:

h_j a j elfogadható eszközre vonatkozó haircut.

Ha τ az egyes ártértékelések között eltelt idő, akkor a fedezetkiegészítési felhívás a $t + \tau$ összegén alapszik, vagyis egyenlő a következővel:

$$M_{t+\tau} = \sum_{i=1}^I L_{i,t+\tau} - \sum_{j=1}^J (1-h_j) C_{j,t+\tau} \quad (2)$$

A nemzeti központi bankok fedezetkezelési rendszereinek működésétől függően az NKB-knak jogukban áll a fedezetkiegészítési felhívás alapjának kiszámításakor figyelembe venni a folyamatban lévő műveletek során biztosított likviditáson felhalmozódott kamatot is.

A fedezetkiegészítési felhívás csak akkor lép életbe, ha a fedezetkiegészítési felhívás alapja átlép egy bizonyos küszöböt.

Legyen a küszöb $k = 0,5\%$. Az earmarking rendszerben ($I = 1$) tehát akkor kell fedezetkiegészítésre felszólítani, ha:

$M_{t+\tau} > k \cdot L_{i,t+\tau}$ (az ügyfél fizeti meg a fedezetkiegészítési felhívást a nemzeti központi banknak); vagy

$M_{t+\tau} < -k \cdot L_{i,t+\tau}$ (a nemzeti központi bank fizeti meg a fedezetkiegészítési felhívást az ügyfélnek).

A pooling rendszerben az ügyfélnek akkor kell további fedezetet nyújtania, ha:

$$M_{t+\tau} > k \cdot \sum_{i=1}^I L_{i,t+\tau}$$

Megfordítva: az ügyfél rendelkezésére álló napközbeni hitel (IDC) a pooling rendszerben a következőképpen fejezhető ki:

$$IDC = -M_{t+\tau} + k \cdot \sum_{i=1}^I L_{i,t+\tau} \quad (\text{ha pozitív})$$

Mind az earmarking, mind a pooling rendszerben a pótfedezeti felhívások biztosítják, hogy a fenti (1) egyenletben kifejezett viszony helyreálljon.

6.4.3. A nem forgalomképes eszközök esetében alkalmazott kockázatkezelési intézkedések

Hitelkövetelések

A elfogadható hitelkövetelések esetében alkalmazott kockázatkezelési szabályozás a következő főbb elemeket tartalmazza:

- Az egyes hitelkövetelésekre konkrét haircut alkalmazandó. Ennek értéke függ a követelés hátralévő futamidejétől, a kamatozásától (fix vagy változó) és a nemzeti központi bank által alkalmazott értékelési módszertantól (lásd a 6.5 fejezetet), amint azt a 9. táblázat ismerteti.
- A változó kamatú hitelkövetelésekre alkalmazott haircut 7 %, függetlenül a nemzeti központi bank értékelési módszertanától. Egy kamatkifizetés akkor számít változó kamatozásúnak, ha referencia-kamatlábhoz kötött, és a kifizetést egy évnél nem hosszabb időn belül állítják át. Azok a kamatkifizetések, amelyeknek átállítási időszaka több mint egy év, fix kamatozásúknak számítanak, a haircut alkalmazásának időpontjáig fennmaradó idő tehát megegyezik a hitelkövetelés hátralévő futamidejével.
- Hogy többféle kamatkifizetésű hitelkövetelések esetén milyen kockázatkezelési intézkedéseket alkalmaznak, csak attól függ, hogy a hitelkövetelés hátralévő futamidejében milyen típusú kamatkifizetések maradtak. Ha a hitelkövetelés hátralévő futamideje alatt a kamatkifizetés több mint egyféle módon történik, a fennmaradó hitelkifizetéseket fix kamatúknak tekintik, tehát a haircut szempontjából releváns futamidő megegyezik a hitelkövetelés hátralévő futamidejével.

- A nemzeti központi bankok a fedezetkiegészítési felhívások során (szükség esetén) ugyanazokat a küszöbértékeket alkalmazzák a forgalomképes és a nem forgalomképes fedezetek esetében.

Nem forgalomképes, jelzálogalapú lakossági adósságinstrumentumok

A nem forgalomképes, jelzálogalapú lakossági adósságinstrumentumokra 20 %-os haircut vonatkozik.

9. táblázat

A fix kamatozású hitelkövetelések haircutjai százalékban

hátralévő idő (év)	Lejáratig	
	Fix kamatozás, az értékelés az NKB által meghatározott elméleti áron alapul	Fix kamatozás, az értékelés az NKB által meghatározott összeg szerint
0–1	7	9
1–3	9	15
3–5	11	20
5–7	12	24
7–10	13	29
>10	17	41

6.5. Az elfogadható fedezetek értékelésének alapelvei

A penziós ügyletek során használt fedezeti eszközök értékének meghatározásakor az eurorendszer a következő alapelveket követi:

Forgalomképes eszközök

- Az eurorendszer minden elfogadható forgalomképes fedezethez meghatározza a leginkább jellemző árfolyamot, amelyet a piaci érték kiszámításakor használnak fel.
- A forgalomképes eszközök értéke az értékelési napot megelőző munkanapon leginkább jellemző árfolyam alapján számítandó. Ha egynél több árfolyamot jegyeznek, ezek közül a legalacsonyabbat (általában a vételi (bid) árfolyamot) kell használni. Ha az adott eszközre az értékelési napot megelőző munkanapon nincs leginkább jellemző árfolyam, akkor a legutóbbi kereskedési árat kell e célra alkalmazni. Ha a rendelkezésre álló leginkább jellemző árfolyam öt napnál régebbi vagy legalább öt napja változatlan, ez eurorendszer elméleti árat határoz meg.
- Az adósságinstrumentum piaci vagy elméleti árába az addig felhalmozott kamatot is be kell számítani.
- A nemzeti jogrendszerek és a működési gyakorlatok közötti különbségektől függően adott eszközknél a penziós ügylet futamideje alatt történő kifizetések (pl. kamatfizetések) kezelése nemzeti bankonként eltérő lehet. Amikor a kifizetéseket az ügyfélnek átutalással teljesítik, a nemzeti központi bank még az átutalás előtt gondoskodik arról, hogy továbbra is elégséges mennyiségű fedezet legyen a fennálló ügyletek mögött. A nemzeti központi bankok igyekeznek biztosítani, hogy a jövedelemáramlás kezelésének gazdasági hatása ugyanolyan legyen, mintha a jövedelmet a kifizetés napján utalnák át az ügyfélnek ⁽⁴⁵⁾.

Nem forgalomképes eszközök

A nem forgalomképes eszközökhöz olyan értéket rendelnek hozzá, amely vagy az elméleti árral vagy a kinnlevő összeggel egyezik meg.

Ha a nemzeti központi bankok a kinnlevő összeg alapján értékelnek, a nem forgalomképes eszközök esetében magasabb haircutokat alkalmaznak (lásd 6.4.3 fejezetet).

⁽⁴⁵⁾ A nemzeti központi bankoknak jogukban áll úgy határozni, hogy a monetáris politikai művelet lejáratá előtt kifizetéssel járó (pl. kamatszervény-fizetéses) adósságinstrumentumokat nem fogadják el penziós ügyletek fedezeteként (lásd a 6.2.3 fejezetet).

6.6. Az elfogadható fedezetek határon átnyúló használata

Az eurorendszer résztvevői az elfogadható fedezeteket a határookra tekintet nélkül is felhasználhatják, vagyis a székhelyük szerinti tagállam nemzeti központi bankjától likviditást kaphatnak egy másik tagállamban található eszköz fedezetként történő felhasználásával. A fedezeteknek a teljes euroövezetben, határookra való tekintet nélkül minden olyan műveletben felhasználhatónak kell lenniük, amelyben az eurorendszer elfogadható fedezetek ellenében likviditást nyújt.

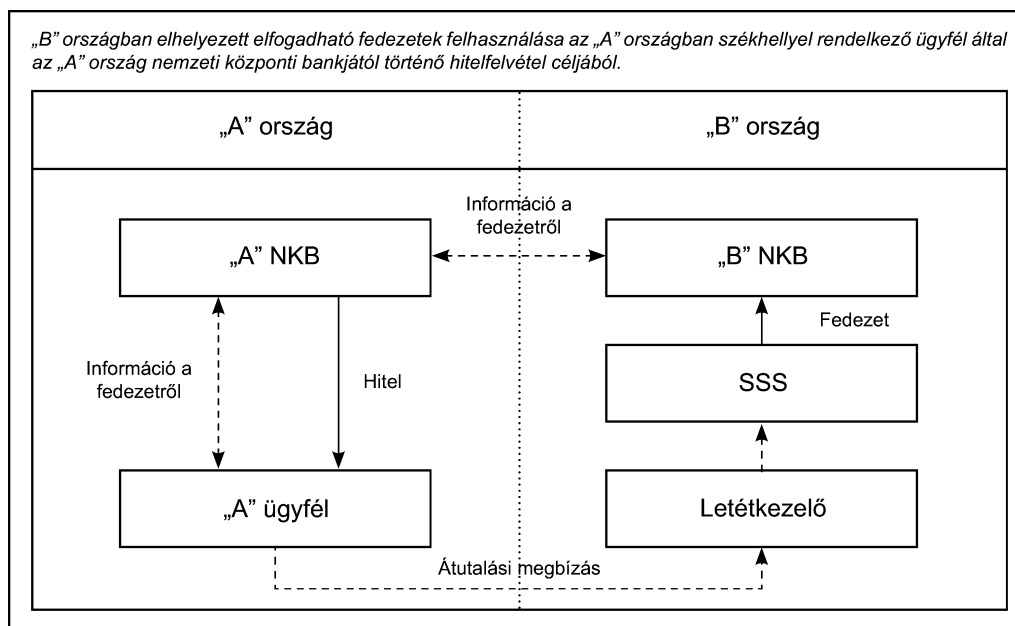
A nemzeti központi bankok (és az EKB) kidolgoztak egy módszert annak biztosítására, hogy az euroövezetben kibocsátott vagy letétbe helyezett valamennyi elfogadható fedezet felhasználható legyen határookra való tekintet nélkül. Ez a központi bankok levelező banki modellje (correspondent central banking model – CCBM), amelyben a nemzeti központi bankok egymás (és az EKB) letétkezelőiként („levelezőbankjaiként”) járnak el az olyan eszközök tekintetében, amelyeket a helyi elszámolóházakon vagy elszámolási rendszereken keresztül fogadnak el. Az olyan nem forgalomképes eszközök, például hitelkövetelések és RMBD-k esetében, amelyeket nem lehet értékpapír-elszámolási rendszereken keresztül átutalni, egyedi megoldások alkalmazhatók ⁽⁴⁶⁾. A CCBM használható bármely eurorendszerbeli hitelművelet fedezetének biztosítására. A levelezőbanki rendszeren kívül az értékpapír-elszámolási rendszerek elfogadható kapcsolatai is felhasználhatók a forgalomképes eszközök határon át történő átutalására ⁽⁴⁷⁾.

6.6.1. Központi bankok levelező banki modellje

A központi bankok levelező banki modelljét (CCBM) a 3. ábra mutatja be.

3. ÁBRA

A központi bankok levelező banki modellje

Az elfogadható fedezetek határon átnyúló felhasználása céljából a nemzeti központi bankok egymás részére értékpapírszámlát vezetnek. A CCBM pontos eljárásrendje attól függ, hogy az elfogadható fedezetek egyes ügyletekhez rendelték-e vagy egy fedezeti portfólió részét képezik ⁽⁴⁸⁾.

- Meghatározott rendeltetésű eszközök ellenében történő likviditásnyújtás esetén, amint az ügyfél székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankja (továbbiakban: a „székhely szerinti központi bank”) elfogadja az

⁽⁴⁶⁾ További részletek az EKB honlapján (www.ecb.int), a „Correspondent central banking model (CCBM) procedure for Eurosystem counterparties” című kiadványban találhatók.

⁽⁴⁷⁾ Az egyes országokban működő értékpapír-elszámolási rendszerekben az elfogadható fedezetek annak a központi banknak a számláján keresztül használhatók, amely nem az elszámolási rendszer központi bankja, feltéve persze, hogy az eurorendszer jóváhagyta az ilyen számlát. 1999 óta a De Nederlandsche Banknak felhatalmazása van arra, hogy a Euroclear Belgiumnál vezetett számláján elszámolja az ICSD által kibocsátott eurokötvényekkel lebonyolított, fedezettel biztosított ügyleteit. 2000 augusztusa óta az ír központi banknak és felügyeletnek (Central Bank and Financial Services Authority) van felhatalmazása arra, hogy Euroclearben számlát nyisson. Ezen a számlán az Euroclear rendszerben tartott valamennyi elfogadott fedezetet, pl. az elfogadott úton az Euroclearbe átutalt elfogadható fedezeteket is tarthatják.

⁽⁴⁸⁾ Lásd a 46. lábjegyzetet ebben a fejezetben.

üggyfél hitelkérelmét, az üggyfél (szükség esetén saját letétkezelőjén keresztül) utasítja a forgalomképes eszközök helye szerinti országban található elszámolási rendszert, hogy azokat utalja át a székhely szerinti központi bank részére, a levelező központi banknál (vagyis az elszámolási rendszerrel azonos országban található, a székhely szerinti központi bank részére levelezőszolgáltatásokat nyújtó központi banknál) vezetett értékpapírszámlára. Amint a székhely szerinti központi bank a fedezet megérkezéséről a levelező központi banktól értesítést kap, a kért likviditást átutalja az üggyfélnek. A központi bankok a likviditást nem előlegezik meg addig, amíg meg nem bizonyosodtak arról, hogy a levelező központi bank az üggyfelek forgalomképes eszközeit megkapta. Ha az elszámolási határidők úgy kívánják, az üggyfelek a CCBM eljárási szabályainak betartásával előzetesen helyezhetnek el a székhely szerinti központi bank részére a levelező központi banknál vezetett számlán fedezetet.

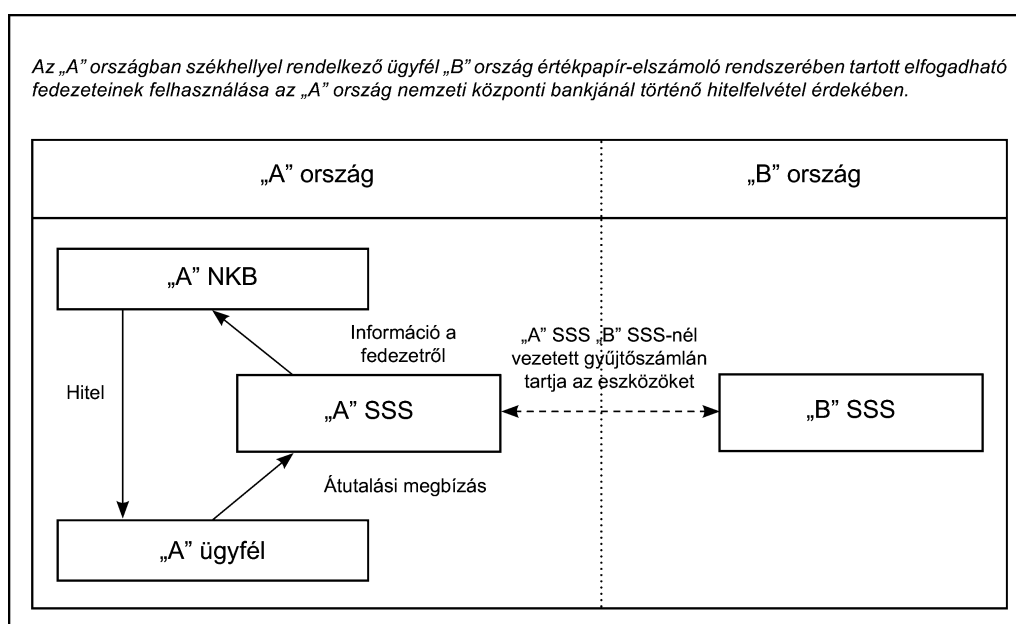
- Összevont rendszerben az üggyfél a forgalomképes eszközöket bármikor elhelyezheti a székhely szerinti központi bank részére, a levelező központi banknál vezetett számlán. Amint a székhely szerinti központi bank a fedezet megérkezéséről a levelező központi banktól értesítést kap, a forgalomképes eszközöket ráteszi az üggyfél összevont számlájára.

A nem forgalomképes eszközök, azaz a hitelkövetelések és RMBD-k határon átnyúló használatára egyedi eljárásokat dolgoztak ki⁽⁴⁹⁾. Ha a hitelköveteléseket határokon átnyúló viszonylatban használják⁽⁵⁰⁾, a CCBM olyan változatát alkalmazzák a hitelkövetelésekre, amely a székhely szerinti központi bank javára történő tulajdonjog-át ruházáson, tulajdonjogú hitelbiztosításon vagy kézi zálogjogon, vagy a székhely szerinti központi bank üggyőkeként működő levelező központi bank javára történő jelzálogjogon alapul. Az RMBD-k határon átnyúló használatának lehetővé tételére kialakítottak egy további ad hoc változatot, amely a székhely szerinti központi bank üggyőkeként működő levelező központi bank részére adott jelzálogjogon alapul.

A CCBM az eurorendszer minden munkanapján az EKB helye szerinti (közép-európai) idő szerint reggel 9 órától délután 16 óráig áll az üggyfelek rendelkezésére (mind a forgalomképes, mind a nem forgalomképes eszközök esetében). A CCBM-et használni kívánó üggyfél az EKB helye szerinti (közép-európai) idő szerint délután 16 óra előtt köteles szándékáról értesíteni azt a nemzeti központi bankot, amelytől hitelt akar felvenni, azaz saját székhelye szerinti központi bankját. Továbbá az üggyfél köteles gondoskodni arról is, hogy a monetáris politikai műveletre nyújtott fedezet az EKB helye szerinti (közép-európai) idő szerint legkésőbb délután 16 óra 45 percig a levelező központi bank számlájára kerüljön. E határidők be nem tartásával tett megbízások, illetve átutalási utasítások csak a következő munkanapon történő hitelnyújtásnál vehetők figyelembe. Ha az üggyfelek előre látják, hogy a CCBM használatára a nap végén kerül sor, lehetőség szerint gondoskodniuk kell az eszközök előzetes rendelkezésre bocsátásáról (vagyis az eszközök előzetes letétbe helyezéséről). Kivételes esetekben vagy monetáris politikai célból az EKB a CCBM nyitvatartási idejét a TARGET zárásáig meghosszabbíthatja.

4. ÁBRA

Az értékpapír-elszámolási rendszerek közötti kapcsolatok

⁽⁴⁹⁾ Részletesebb kifejtés a „Correspondent central banking model (CCBM) procedure for Eurosystem counterparties” című kiadványban található.

⁽⁵⁰⁾ A CCBM eljárásai csak azokkal az esetekkel foglalkoznak, amikor az adós a hitelkövetelésre irányadó jog országában található.

6.6.2. Az értékpapír-elszámolási rendszerek közötti kapcsolatok

A levelezőbanki rendszeren kívül az Európai Unió értékpapír-elszámoló rendszereinek elfogadott kapcsolatai is használhatók a forgalomképes eszközök határokon átnyúló átutalása céljára.

Két elszámolási rendszer közötti közvetlen vagy közvetített kapcsolat lehetővé teszi az adott rendszerben klíringtagsággal rendelkező ügyfél számára, hogy egy másik értékpapír-elszámolási rendszerben kibocsátott értékpapírokkal rendelkezzen anélkül, hogy annak klíringtagja lenne ⁽⁵¹⁾. Ezeket a közvetlen kapcsolatokat még az eurorendszer hitelműveleteinél használt fedezetek átutalása céljából történő felhasználásuk előtt, az EU értékpapír-elszámolási rendszerek használatára vonatkozó szabályai szerint minősíteni és engedélyeztetni kell ⁽⁵²⁾ ⁽⁵³⁾.

Az eurorendszer szempontjából a CCBM és az EU-beli SSS-ek közötti közvetlen kapcsolatok ugyanolyan szerepet töltenek be annak biztosításában, hogy az ügyfelek a fedezeteket a határok figyelembevétele nélkül is használhassák, azaz mindkettő lehetővé teszi az ügyfelek számára, hogy a székhely szerinti nemzeti banktól hitelt kapjanak akkor is, ha a fedezetet egy másik ország SSS-ében bocsátották ki. A CCBM másként látja el ezt a feladatot, mint az SSS-ek közötti kapcsolatok. A levelező bankok rendszerében a nemzeti központi bankok között valósul meg a határokon átnyúló kapcsolat, egymás letétkezelőiként működnek. Közvetlen kapcsolatok felhasználása esetén az SSS-ek vannak határon átnyúló kapcsolatban, egymásnál gyűjtőszámlát nyitnak. A levelező központi banknál elhelyezett eszközök csak az eurorendszer hitelműveletinek fedezetéül használhatók fel. A közvetlen kapcsolaton keresztül elhelyezett eszközök azonban felhasználhatók az eurorendszer hitelműveleteihez és az ügyfél által kiválasztott bármely más célra is. Az SSS-ek közötti közvetlen kapcsolatok segítségével az ügyfelek eszközeiket a székhelyük szerinti SSS-nél vezetett saját számlájukon tartják, így nincs szükség letétkezelőre.

⁽⁵¹⁾ Két SSS közötti kapcsolat határokon átnyúló, könyvelési tételen keresztül történő értékpapír-átruházásra vonatkozó eljárások és megállapodások együtteséből áll. A kapcsolat egy olyan gyűjtőszámla formáját ölti, amelyet az egyik SSS (a befektető SSS) egy másik SSS-ben (a kibocsátó SSS-ben) nyitott. A közvetlen kapcsolat feltételezi, hogy a két SSS között nincsen közvetítő. Az SSS-ek közötti közvetített kapcsolatokat is felhasználhatják arra, hogy az értékpapírokat határokon átnyúló módon átruházzák az eurorendszerre. A közvetített kapcsolat olyan szerződéses és technikai megállapodás, amely két, egymással közvetlen kapcsolatban nem álló SSS számára lehetővé teszi, hogy értékpapírokat cseréljen vagy egy közvetítőként tevékenykedő, harmadik SSS-en keresztül értékpapírokat ruházzon át.

⁽⁵²⁾ Az elfogadott kapcsolatok naprakész listája az EKB honlapján (www.ecb.int) található.

⁽⁵³⁾ Lásd az Európai Monetáris Intézet „Standards for the use of EU securities settlement systems in ESCB credit operations” című 1998. januári kiadványát az EKB honlapján (www.ecb.int).

7. FEJEZET

KÖTELEZŐ TARTALÉK ⁽¹⁾**7.1. Általános szempontok**

Az EKB a hitelintézetektől megköveteli, hogy a nemzeti központi bankoknál vezetett számláikon az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerének keretében kötelező tartalékokat képezzenek. Az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerének jogi kereteit a KBER alapokmányának 19. cikke, a kötelező tartalék Európai Központi Bank által történő alkalmazásáról szóló 1998. november 23-i 2531/98/EK tanácsi rendelet ⁽²⁾, valamint az Európai Központi Banknak a kötelező tartalék képzéséről szóló 1745/2003/EK (EKB/2003/9) rendelete ⁽³⁾ határozza meg. Az EKB/2003/9 rendelet alkalmazása biztosítja az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszere számára előírt feltételek egységességét az egész euroövezetben.

Az egyes hitelintézeteknél kötelezően tartott tartalék összegét az adott intézmény tartalékalapjához viszonyítva kell meghatározni. Az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszere a résztvevők számára lehetővé teszi a tartalékatlagolást, ami azt jelenti, hogy a tartalékképzési kötelezettségnek való megfelelést a résztvevők tartalékszámamláján az egyes naptári napok végén fennálló egyenlegeknek a tartalékolási időszakra vetített átlaga alapján kell meghatározni. A hitelintézetek kötelezőtartalék-állományai az eurorendszer irányadó refinanszírozási műveleteire érvényes kamatlábbal kamatoznak.

Az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszere elsősorban a következő monetáris funkciókat tölti be:

- *A pénzüpi kamatlábak stabilizációja:* Az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerének átlagolási rendelkezése úgy kíván hozzájárulni a pénzüpi kamatlábak stabilizálásához, hogy a hitelintézeteket az átmeneti likviditási ingadozások hatásainak kiegyenlítésére ösztönzi.
- *Strukturális likviditási hiány teremtése, illetve növelése:* Az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszere hozzájárul a strukturális likviditási hiány megteremtéséhez, illetve növeléséhez. Ez elősegítheti azt, hogy az eurorendszer likviditást bővítő szerepét hatékonyabban tudja ellátni.

A kötelező tartalékok alkalmazásakor az EKB-nak szem előtt kell tartania a Szerződés 105. cikkének (1) bekezdésében és a KBER alapokmányának 2. cikkében az eurorendszer számára megfogalmazott célkitűzéseket, amelyekben megfogalmazódik többek között az az alapelv, miszerint nem szabad kiváltani túlzott, nem kívánatos áthelyeződést és a közvetítő tevékenység megszűnését.

7.2. Kötelező tartalék képzésére kötelezett intézmények

A KBER alapokmánya 19.1 cikkének rendelkezései értelmében az EKB a tagállamokban alapított hitelintézetek számára kötelező tartalék képzését írja elő. Az euroövezetben székhellyel nem rendelkező jogi személyek euroövezetben működő leányvállalatai is az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerének hatálya alá esnek. Az euroövezetben létrehozott hitelintézetek euroövezeten kívüli fiókjai azonban nem kötelesek az eurorendszerben kötelező tartalék képzésére.

Amikor egy hitelintézet engedélyét visszavonják vagy arról a saját maga lemond, haladéktalanul fel kell menteni a tartalékképzési kötelezettség alól, annak a tartalékolási időszaknak a kezdetétől számítva, amelyben engedélyt visszavontak vagy arról lemondott, illetve amelynek során bíróság vagy a résztvevő tagállam bármely más illetékes hatósága az intézménnyel szemben felszámolási eljárást rendelt el. A 2531/98/EK tanácsi rendelet, valamint az EKB/2003/9 rendelet szerint az EKB hátrányos megkülönböztetés nélkül felmenthet intézményeket az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszeréből eredő kötelezettségeik alól, ha azoknak az adott intézményekre való alkalmazásával a rendszer nem éri el célját. Az ilyen felmentések elbírálásakor az EKB az alábbi feltételek közül egyet vagy többet vesz figyelembe:

- az intézmény különleges feladatokat lát-e el;
 - nem végez-e az intézmény aktív banki feladatokat más hitelintézetek versenytársaként;
- illetve
- az intézmény összes betétje regionális, illetve nemzetközi fejlesztési támogatásokra van-e elkülönítve.

⁽¹⁾ E fejezet tartalma kizárólag tájékoztatásra szolgál.

⁽²⁾ HL L 318., 1998.11.27., 1. o.

⁽³⁾ HL L 250., 2003.10.2., 10. o.

Az EKB készíti el és teszi rendszeresen naprakésszé az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerének hatálya alá eső intézmények listáját. Az EKB azokról az intézményekről is hoz nyilvánosságra listát, amelyek az átszervezési eljárástól eltérő okból kaptak felmentést az eurorendszer tartalékolási kötelezettsége alól ⁽⁴⁾. A központi banki ügyfélkörbe tartozó intézmények e listák segítségével dönthetik el, hogy kötelezettségeik olyan intézményekkel szemben állnak-e fenn, amelyek tartalékolásra kötelezettek. Az egyes naptári hónapok utolsó eurorendszerbeli munkanapján az ügyfélfogadási idővégeztével nyilvánosságra hozott listák képezik a két naptári hónappal később kezdődő tartalékolási időszakra vonatkozó tartalékalap kiszámításának érvényes alapját. Így például a február végén nyilvánosságra hozott lista az áprilisban kezdődő tartalékolási időszak tartalékalapjának kiszámítására lesz érvényes.

7.3. A kötelező tartalék mértékének meghatározása

Tartalékalap és tartalékráták

Egy intézmény tartalékalapját a mérlegtételek alapján kell meghatározni. A mérlegadatokat az EKB pénzügyi és banki statisztikájának általános keretein belül kell a nemzeti központi bankoknak jelenteni (lásd a 7.5 fejezetet) ⁽⁵⁾. A teljes körű adatszolgáltatásra kötelezett intézmények esetében az adott naptári hónap végére vonatkozó mérlegadatokat használják fel a két hónappal későbbi naptári hónapban kezdődő tartalékperiódusra érvényes tartalékalap megállapításához. A február végi mérlegből kalkulált tartalékalapot használják például az áprilisban kezdődő tartalékperiódusban az ügyfelek által teljesítendő tartalékkötelezettség kiszámításához.

Az EKB pénzügyi és banki statisztikájára vonatkozó adatszolgáltatási rendszere lehetővé teszi a kisebb intézmények jelentéstételi terheinek enyhítését. Az e rendelkezés hatálya alá tartozó intézmények mérlegadataiknak csak bizonyos korlátozott részét kötelesek jelenteni negyedévente (mint negyedév végi adatokat), és az adatszolgáltatás határideje is hosszabb a nagyobb intézmények számára előltnál. A teljes körű adatszolgáltatásra kötelezett intézmények esetében az adott naptári hónap végére vonatkozó mérlegadatokat használják fel a két hónappal későbbi naptári hónapban kezdődő tartalékperiódusra érvényes tartalékalap megállapításához. Az első negyedév végi (márciusi) mérleg érvényes például a júniusban, júliusban és augusztusban kezdődő tartalékperiódus tartalékalapjának kiszámításához.

A 2531/98/EK tanácsi rendelet alapján az EKB az intézmények tartalékalapjába jogosult bevenni pénzeszközök elfogadásából eredő kötelezettségeket, illetve mérlegen kívüli tételekből eredő kötelezettségeket. Az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerében csak a forrásoldali „betétek” és a „kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok” számíthatnak bele ténylegesen a tartalékalapba (lásd a 9. keretes írást).

Az eurorendszer kötelező tartalékolással kapcsolatos előírásainak hatálya alá eső intézmények listájába foglalt intézményekkel szemben fennálló kötelezettségek, valamint az EKB-val és a nemzeti központi bankokkal szemben fennálló kötelezettségek nem számíthatnak bele a tartalékalapba. Ebben a vonatkozásban a „hitelviszonyt megtestesítő kibocsátott értékpapírok” kategóriájába tartozó tételek esetén ahhoz, hogy a kibocsátó jogosult legyen azokat a tartalékalapból levonni, bizonyítania kell, hogy ezekből az értékpapírokból ténylegesen mekkora mennyiséget tartanak az eurorendszer által előírt tartalékolási kötelezettség hatálya alá eső egyéb intézmények. Ilyen bizonyíték hiányában a kibocsátó erre a mérlegtételre csak egyetlen százalékban kifejezett, fix, egységes levonást ⁽⁶⁾ alkalmazhat.

A tartalékrátákat az EKB határozza meg a 2531/98/EK tanácsi rendeletben előírt felső határérték figyelembevételével. Az EKB a tartalékalap legtöbb tételére egységes, nullától eltérő mértékű tartalékrátát alkalmaz. Ezt a tartalékrátát a kötelező tartalék képzéséről szóló 2003/9/EKB rendelet határozza meg. Az EKB nulla mértékű tartalékrátát állapít meg a következő kötelezettségek kategóriáira: „két évnél hosszabb szerződés betétek”, „két évnél hosszabb felmondásos betétek”, „repók” és „két évnél hosszabb szerződéses, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok”(lásd a 9. keretes írást). Az EKB a tartalékrátákat bármikor megváltoztathatja. A tartalékrátá változásokat az EKB még a változással érintett első tartalékperiódus kezdete előtt közzéteszi.

A kötelező tartalék összegének kiszámítása

Az egyes intézményekre vonatkozó kötelező tartalék összegét az adott kötelezettségtípusra vonatkozó tartalékrátának a tartalékköteles kötelezettség összegére való alkalmazásával kell kiszámítani.

⁽⁴⁾ A listákat az EKB honlapján (www.ecb.int) teszik közzé.

⁽⁵⁾ Az EKB pénzügyi és bankstatisztikájának jelentéstételi felépítését a 4. melléklet tartalmazza.

⁽⁶⁾ Lásd az EKB/2003/9 rendeletet. A szabványosított levonásról bővebb tájékoztatás az EKB (www.ecb.int) és az eurorendszer honlapjain (lásd az 5. mellékletet) található.

Az egyes intézmények a kötelező tartalék összegére végleges 100 000 eurós levonást alkalmazhatnak minden olyan tagállamban, ahol szervezeti egységgel rendelkeznek. Az ilyen engedmény nyújtása nem érinti az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerének hatálya alá tartozó intézmények jogi kötelezettségeit (7).

Az egyes tartalékperiódusokra vonatkozó kötelező tartalék összegét a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

9. KERETES ÍRÁS

Tartalékalap és tartalékráták

A. A tartalékalapba tartozó kötelezettségek, amelyekre pozitív tartalékrátát kell alkalmazni

Betétek ⁽¹⁾

- Egynapos (O/N) betétek
- Legfeljebb két éves szerződéses betétek
- Legfeljebb két éves felmondásos betétek

Hitelviszonyt megtestesítő kibocsátott értékpapírok

- Legfeljebb két éves szerződéses, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok

B. A tartalékalapba tartozó kötelezettségek, amelyekre nulla tartalékrátát kell alkalmazni

Betétek ⁽¹⁾

- Két évnél hosszabb, szerződéses betétek
- Két évnél hosszabb felmondásos betétek
- Repók

Hitelviszonyt megtestesítő kibocsátott értékpapírok

- Két évnél hosszabb szerződéses, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok

C. A tartalékalapba nem tartozó kötelezettségek

- Az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerének hatálya alá eső egyéb intézményekkel szemben fennálló kötelezettségek
- Az EKB-val és a nemzeti központi bankokkal szemben fennálló kötelezettségek

⁽¹⁾ Az EKB 2181/2004/EK rendelete (2004. december 16.) a monetáris pénzügyi intézmények szektorának konszolidált mérlegéről szóló 2423/2004/EK (EKB/2001/13) rendelet és a monetáris pénzügyi intézmények által a háztartások és a nem pénzügyi vállalatok betéteire és hiteleire alkalmazott kamatlábakra vonatkozó statisztikákról szóló 63/2002/EK (EKB/2001/18) rendelet módosításáról (EKB/2004/21)(HL L 371., 2004.12.18., 42. o.) egyértelműen előírja, hogy a betéti kötelezettségeket névértéken kell közölni. A névérték azt az összeget jelenti, amelyet az adós szerződésbeli kötelezettsége alapján a hitelezőnek fizetni köteles. A módosításra azért volt szükség, mert a bankok és más pénzügyi intézmények éves beszámolójáról és konszolidált éves beszámolójáról szóló, 1986. december 8-i 86/635/EGK tanácsi irányelvet (HL L 372., 1986.12.31., 1. o.) időközben úgy módosították, hogy bizonyos pénzügyi eszközöket valós értéken is ki lehet mutatni.

7.4. A tartalékkötelezettség teljesítése

Tartalékperiódus

Az EKB a tartalékolási időszakok naptárát az évkezdet előtt legalább három hónappal nyilvánosságra hozza ⁽⁸⁾. A tartalékperiódus a Kormányzótanács előre bejelentett kamatmeghatározó ülését követő első irányadó refinanszírozási művelet teljesítési napján kezdődik. Rendkívüli esetekben a kiadott naptár módosítható, többek között akkor, ha a Kormányzótanács üléseinek menetrendje megváltozik.

⁽⁷⁾ Azoknak az intézményeknek, amelyeknek az EKB pénzügyi és bankstatisztikai jelentéstételi rendszerének rendelkezései értelmében engedélyezett a konszolidált csoportos jelentéstétel (lásd a 4. mellékletet), csoportszinten csak az egyik engedmény nyújtható, kivéve, ha a tartalékalapra és a tartalékállományokra az intézményektől kapott adatok elég részletesek ahhoz, hogy az eurorendszer ezek alapján igazolhassa az adatok pontosságát és megállapíthassa a csoport egyes intézményeire vonatkozó tartalékképzési előírásokat.

⁽⁸⁾ A naptárat az EKB rendszerint sajtóközlemény formájában teszi közzé honlapján (www.ecb.int). A naptárat ezen kívül az Európai Unió Hivatalos Lapjában és az eurorendszer honlapjain (lásd az 5. mellékletet) is hozzáférhető.

Tartalékállomány

Minden intézmény a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankjánál vezetett egy vagy több tartalékszám-lán köteles kötelező tartalékait tartani. Az egy tagállamban több szervezeti egységgel rendelkező intézmények ese-tében az intézmény minden belföldi telephelye tekintetében a központi ügyintézés helye felel az összesített tartalékkötelezettség teljesítéséért ⁽⁹⁾. A több tagállamban is szervezeti egységekkel rendelkező intézmény köteles a kötelező tartalékot elhelyezni minden egyes olyan tagállam nemzeti központi bankjánál, ahol szervezeti egységgel rendelkezik, az adott tagállamban fennálló tartalékalapjának megfelelően.

Az intézményeknek a nemzeti központi bankoknál vezetett elszámolási számlái használhatók tartalékszám-laként. Az elszámolási számlákon tartott tartalékok összege napközbeni elszámolási célokra is felhasználható. Az intéz-mény napi tartalékállományát a tartalékszám- nap végén fennálló egyenlege alapján kell kiszámítani.

Az intézmény a székhelye szerinti tagállam a nemzeti központi bankjától kérheti, hogy kötelező tartalékának teljes összegét közvetett módon, egy közvetítőn keresztül helyezhesse el. A kötelező tartalék közvetítőn keresztül elhe-lyezésének lehetősége rendszerint azokra az intézményekre korlátozódik, amelyek működésük során ügyvitelük egy részét (pl. a treasury irányítását) általában közvetítő segítségével bonyolítják le (pl. takarékpénztári és takaré- szövetkezeti hálózatok tartalékállományukat központosíthatják). A kötelező tartalék közvetítőn keresztül elhelye-zését az EKB/2003/9 rendelet előírásai szabályozzák.

A tartalékállományok kamatozása

A kötelezőtartalék-állomány az EKB irányadó refinanszírozási műveleteire alkalmazott (a naptári napok száma sze-rint súlyozott) és a 10. keretes írásban meghatározott képlet alapján számított, tartalékperiódusra vetített átlagka-matlábon kamatozik. Az előírt tartalékkötelezettség összegét meghaladó tartalékállomány nem kamatozik. A kamatot annak a tartalékolási időszaknak a végét követő második NKB-munkanapon kell kifizetni, amely alatt felhalmozódott.

10. KERETES ÍRÁS

A kötelező tartalékállomány kamatozásának kiszámítása

A kötelező tartalék állománya a következő képlet szerint kamatozik:

$$R_t = \frac{H_t \cdot n_t \cdot r_t}{100 \cdot 360}$$

$$r_t = \sum_{i=1}^{n_t} \frac{MR_i}{n_t}$$

ahol:

R_t = a t tartalékolási időszakra elhelyezendő tartalék összegére fizetendő kamat

H_t = t tartalékolási időszakra elhelyezett kötelező tartalék átlagos napi állománya

n_t = naptári napok száma a t tartalékolási időszakban

r_t = a t tartalékolási időszakra elhelyezett kötelező tartalék kamatlába. A kamatlábra a két tizedesre történő szokásos kerekítési módszert kell alkalmazni.

i = a t tartalékolási időszak i-edik naptári napja

MR_i = az i-edik vagy ennél korábbi naptári napon elszámolt legutolsó irányadó refinanszírozási művelet mar-ginális kamatlába

7.5. Adatszolgáltatás, igazolás és a tartalékalap felülvizsgálata

A kötelező tartalék alkalmazásához szükséges tartalékalap egyes tételeit a tartalékkötelezettség hatálya alá eső intéz-mények maguk számítják ki és jelentik a nemzeti központi bankoknak az EKB pénzügyi és banki statisztikájának általános keretei között (lásd a 4. mellékletet). Az EKB/2003/9 rendelet 5. cikke meghatározza az intézmény tarta-lékalapjának és tartalékolási kötelezettségének közlésére és visszaigazolására vonatkozó eljárást.

⁽⁹⁾ Ha valamely intézménynek nincs székhelye abban a tagállamban, ahol bejegyezték, meg kell neveznie azt a vezető fiókot, amely a későbbiekben felelős az intézménynek az adott országban létező összes létesítményére vonatkozó aggregált kötelezőtartalékolási előírások teljesítéséért.

Egy intézmény kötelezőtartalék-alapjának közlési és visszaigazolási eljárása a következő. Vagy az adott nemzeti központi bank vagy az intézmény kezdeményezi az intézmény kötelező tartalékainak kiszámítását a megfelelő tartalékolási időszakra. A számítást végző fél legalább három NKB-munkanappal a tartalékolási időszak előtt közli a kiszámított kötelező tartalékot. Az érintett tag-NKB erre korábbi dátumot is meghatározhat. További határidőket is meghatározhat az intézmény számára a tartalékalap bármilyen felülvizsgálatának és a közölt kötelező tartalék felülvizsgálatainak közlésére. Az értesített fél köteles legkésőbb a tartalékperiódus kezdetét megelőző NKB-munkanapon visszaigazolni a kiszámított kötelező tartalékot. Ha az értesített fél az értesítésre nem válaszol a tartalékperiódust megelőző NKB-munkanap végéig, akkor úgy tekintik, hogy az intézmény elfogadta a kötelező tartalék összegét a szóban forgó tartalékperiódusra. Elfogadás után az intézménynek a szóban forgó tartalékperiódusra megállapított kötelező tartalékát nem lehet megváltoztatni.

A többi intézmény közvetett tartalékállományának kezelésére közvetítőként felhatalmazott intézményekre az EKB/2003/9 rendelet különleges adatszolgáltatási kötelezettségeket ír elő. A tartalékállomány közvetítőn keresztül elhelyezése a tartalékait közvetítőn keresztül elhelyező intézmény statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségein nem változtat.

A 2531/98/EK tanácsi rendelet alapján az EKB és a nemzeti központi bankok jogosultak az összegyűjtött adatok pontosságát és minőségét ellenőrizni.

7.6. A kötelezőtartalékolási előírások megsértése

A kötelezőtartalékolási előírások megsértésének minősül, ha egy intézmény tartalékszámájának (tartalékszámáinak) a tartalékolási időszakra vetített átlagos napvégi egyenlege alacsonyabb, mint az adott tartalékolási időszakra előírt kötelező tartalék.

Ha valamely intézmény a tartalékolási előírásokat részben vagy egészben megsérti, az EKB a 2531/98/EK tanácsi rendeletben foglaltaknak megfelelően a következő szankciók bármelyikét alkalmazhatja:

- az aktív oldali rendelkezésre állás kamatlábát legfeljebb 5 százalékponttal meghaladó kamat megfizetése a kötelező tartalék azon összegére, amelynek elhelyezését az intézmény elmulasztotta;

vagy

- az aktív oldali rendelkezésre állás kamatlába legfeljebb kétszeresének megfelelő kamat megfizetése a kötelező tartalék azon részére, amelynek elhelyezését az intézmény elmulasztotta;

vagy

- az adott intézmény kötelezése arra, hogy az EKB-nál vagy a nemzeti központi bankoknál nem kamatozó betétként helyezze el a kötelezőtartalék-állomány azon részének legfeljebb háromszorosát, amelynek elhelyezését az intézmény a korábbiakban elmulasztotta. Az ilyen betét futamideje nem haladhatja meg azon időszak hosszát, amelynek során az intézmény a kötelező tartalék előírásoknak nem felelt meg.

Ha egy intézmény az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerére vonatkozó egyéb EKB rendeleteket illetve határozatokat sért meg (pl. ha az előírt adatokat nem időben vagy pontatlanul közli), az EKB jogosult az Európai Központi Bank szankciók kirovására vonatkozó hatásköréről szóló, 1998. november 23-ai 2532/98/EK tanácsi rendeletben, valamint az Európai Központi Banknak az Európai Központi Bank szankciók kirovására vonatkozó hatásköréről szóló 1999. szeptember 23-ai 2157/1999/EK (EKB/1999/4) rendeletében⁽¹⁰⁾ előírt megfelelő szankciókat alkalmazni. Az EKB Igazgatósága meghatározhatja és közzéteheti azokat a szempontokat⁽¹¹⁾, amelyek alapján alkalmazni szándékozik a 2531/98/EK tanácsi rendelet 7. cikke (1) bekezdésében említett szankciókat.

Továbbá, a kötelezőtartalék-előírások súlyos megszegése esetén az eurorendszer felfüggesztheti az ügyfelek nyílt piaci műveletekben való részvételét.

⁽¹⁰⁾ HL L 264., 1999.10.12., 21. o.

⁽¹¹⁾ Ezeket a feltételeket 2000. február 11-én „az Európai Központi Bank értesítése a tartalékolási kötelezettségre vonatkozó előírások megsértése miatti szankciók foganatosításáról” című értesítésben tették közzé (HL C 39., 3. o.)

1. MELLÉKLET

PÉLDÁK MONETÁRIS POLITIKAI MŰVELETEKRE ÉS ELJÁRÁSOKRA

PÉLDÁK LISTÁJA

1. példa	Likviditásbővítő penziós ügylet fix kamatú tender útján	62
2. példa	Likviditásbővítő penziós ügylet változó kamatú tender útján	63
3. példa	EKB-kötvénykibocsátás változó kamatú tender útján	64
4. példa	Likviditásszűkítő devizaswap változó árfolyamra vonatkozó tender útján	65
5. példa	Likviditásbővítő devizaswap változó árfolyamra vonatkozó tender útján	66
6. példa	Kockázatkezelési intézkedések	67

1. PÉLDA

Likviditásbővítő penziós ügylet fix kamatú tender útján

Az EKB úgy dönt, hogy a piac számára likviditást bővít fix kamatú tendereljárás útján, penziós ügylettel.

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Ügyfél	Ajánlat (millió EUR)
1. bank	30
2. bank	40
3. bank	70
Összesen	140

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 105 millió eurót oszt el.

Allokáció százalékos aránya:

$$\frac{105}{(30 + 40 + 70)} = 75\%$$

Az ügyfeleknek felosztott összeg:

Ügyfél	Ajánlat (millió EUR)	Kapott összeg (millió EUR)
1. bank	30	22,5
2. bank	40	30,0
3. bank	70	52,5
Összesen	140	105,0

2. PÉLDA

Likviditásbővítő penziós ügylet változó kamatú tender útján

Az EKB úgy dönt, hogy a piac számára likviditást bővít változó kamatú tendereljárás útján, penziós ügylettel.

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Kamatláb (%)	Összeg (millió EUR)				
	1. bank	2. bank	3. bank	Összes ajánlat	Összesített adatok
3,15				0	0
3,10		5	5	10	10
3,09		5	5	10	20
3,08		5	5	10	30
3,07	5	5	10	20	50
3,06	5	10	15	30	80
3,05	10	10	15	35	115
3,04	5	5	5	15	130
3,03	5		10	15	145
Összesen	30	45	70	145	

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 94 millió euro értékben oszt el, 3,05 %-os határkamatlábát alkalmazva.

Minden 3,05 % feletti ajánlatot (összesen 80 millió euro összesített összegben) teljes mértékben ki kell elégíteni, 3,05 %-on az elosztás százaléka:

$$\frac{94 - 80}{35} = 40\%$$

Az 1. bank számára a határkamatlábban kiosztott összeg például:

$$0,4 \times 10 = 4$$

Az 1. bank számára kiosztott teljes összeg:

$$5 + 5 + 4 = 14$$

Az elosztási eredmények a következőképpen foglalhatók össze:

Ügyfelek	Összeg (millió EUR)			
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen
Összes ajánlat	30,0	45,0	70,0	145
Kiosztott teljes összeg	14,0	34,0	46,0	94

Amennyiben az elosztási folyamat az egyenáros (holland típusú) aukció szerint történik, az ügyfelek számára kiosztott összegekre alkalmazott kamatláb 3,05 %.

Amennyiben az elosztási folyamat az ajánlati áras (amerikai) aukció szerint történik, az ügyfelek számára kiosztott összegekre nem alkalmazható egységes kamatláb; például az 1. bank 5 millió eurót kap 3,07 %-on, 5 millió eurót 3,06 %-on és 4 millió eurót 3,05 %-on.

3. PÉLDA

EKB-kötvénykibocsátás változó kamatú tender útján

Az EKB úgy dönt, hogy a piac likviditását változó kamatozásra vonatkozó tender meghirdetése útján, kötvénykibocsátással szűkíti.

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Kamatláb (%)	Összeg (millió EUR)				
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen	Összesített adatok
3,00				0	0
3,01	5		5	10	10
3,02	5	5	5	15	25
3,03	5	5	5	15	40
3,04	10	5	10	25	65
3,05	20	40	10	70	135
3,06	5	10	10	25	160
3,08	5		10	15	175
3,10		5		5	180
Összesen	55	70	55	180	

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 124,5 millió euro névértékben oszt el kötvényt, 3,05 %-os határkamatlábát alkalmazva.

Minden 3,05 % alatti ajánlatot (összesen 65 millió euro összesített összegben) teljes mértékben kielégítenek. 3,05 %-on az elosztás százaléka:

$$\frac{124,5 - 65}{70} = 85\%$$

Az 1. bank számára a határkamatlábban kiosztott összeg például:

$$0,85 \times 20 = 17$$

Az 1. bank számára kiosztott teljes összeg:

$$5 + 5 + 5 + 10 + 17 = 42$$

Az elosztási eredmények a következőképpen foglalhatók össze:

Ügyfelek	Összeg (millió EUR)			
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen
Összes ajánlat	55,0	70,0	55,0	180,0
Kiosztott teljes összeg	42,0	49,0	33,5	124,5

4. PÉLDA

Likviditásszűkítő devizaswap változó árfolyamra vonatkozó tender útján

Az EKB úgy dönt, hogy a piac likviditását EUR/USD devizaswapügylet végrehajtásával, változó árfolyamra vonatkozó tender útján szűkíti. (Megjegyzés: ebben a példában az euro kereskedése feláron történik.)

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Swappontok (× 10 000)	Összeg (millió EUR)				
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen	Összesített adatok
6,84				0	0
6,80	5		5	10	10
6,76	5	5	5	15	25
6,71	5	5	5	15	40
6,67	10	10	5	25	65
6,63	25	35	40	100	165
6,58	10	20	10	40	205
6,54	5	10	10	25	230
6,49		5		5	235
Összesen	65	90	80	235	

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 158 millió eurót oszt el, 6,63-os határswappontot alkalmazva. Minden 6,63 feletti ajánlatot (összesen 65 millió euro összesített összegben) teljes mértékben kielégítenek. 6,63-on az elosztás százaléka:

$$\frac{158 - 65}{100} = 93\%$$

Az 1. bank számára a határswapponton kiosztott összeg például:

$$0,93 \times 25 = 23,25$$

Az 1. bankra kiosztott teljes összeg:

$$5 + 5 + 5 + 10 + 23,25 = 48,25$$

Az elosztási eredmények a következőképpen foglalhatók össze:

Ügyfelek	Összeg (millió EUR)			
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen
Összes ajánlat	65,0	90,0	80,0	235,0
Kiosztott teljes összeg	48,25	52,55	57,20	158,0

Az EKB a műveletre alkalmazandó azonnali EUR/USD árfolyamot 1,1300-ban állapítja meg.

Amennyiben az elosztási folyamat az egyenáros (holland) aukció szerint történik, a művelet induló napján az eurorendszer 158 000 000 eurót vásárol, és 178 540 000 USA dollárt ad el. A művelet lejáratkor az eurorendszer 158 000 000 eurót ad el, és 178 644 754 USA dollárt vásárol (a határidős árfolyam $1,130663 = 1,1300 + 0,000663$).

Amennyiben az elosztási folyamat az ajánlati áras (amerikai) aukció szerint történik, az eurorendszer a táblázat szerinti euro- és dollárösszegekkel kereskedik:

Árfolyam:	Azonnali ügylet		Határidős ügylet		
	EUR-vétel	USD-eladás	Árfolyam	EUR-eladás	USD-vétel
1,1300			1,130684		
1,1300	10 000 000	11 300 000	1,130680	10 000 000	11 306 800
1,1300	15 000 000	16 950 000	1,130676	15 000 000	16 960 140
1,1300	15 000 000	16 950 000	1,130671	15 000 000	16 960 065
1,1300	25 000 000	28 250 000	1,130667	25 000 000	28 266 675
1,1300	93 000 000	105 090 000	1,130663	93 000 000	105 151 659
1,1300			1,130658		
1,1300			1,130654		
1,1300			1,130649		
Összesen	158 000 000	178 540 000		158 000 000	178 645 339

5. PÉLDA

Likviditásbővítő devizaswap változó árfolyamra vonatkozó tender útján

Az EKB úgy dönt, hogy a piac számára EUR/USD devizaswapügylet végrehajtásával, változó árfolyamra vonatkozó tender meghirdetése útján bővít likviditást. (Megjegyzés: ebben a példában az euro kereskedése feláron történik.)

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Swappontok (× 10 000)	Összeg (millió EUR)				Összesített adatok
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen	
6,23					
6,27	5		5	10	10
6,32	5		5	10	20
6,36	10	5	5	20	40
6,41	10	10	20	40	80
6,45	20	40	20	80	160
6,49	5	20	10	35	195
6,54	5	5	10	20	215
6,58		5		5	220
Összesen	60	85	75	220	

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 197 millió eurót oszt el, 6,54-os határswappontot alkalmazva. Minden 6,54 alatti ajánlatot (összesen 195 millió euro összesített összegben) teljes mértékben kielégítenek. 6,54-on az elosztás százaléka:

$$\frac{197 - 195}{20} = 10\%$$

Az 1. bank számára a határswapponton kiosztott összeg például:

$$0,10 \times 5 = 0,5$$

Az 1. bankra kiosztott teljes összeg:

$$5 + 5 + 10 + 10 + 20 + 5 + 0,5 = 55,5$$

Az elosztási eredmények a következőképpen foglalhatók össze:

Ügyfelek	Összeg (millió EUR)			
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen
Összes ajánlat	60,0	85,0	75,0	220
Kiosztott teljes összeg	55,5	75,5	66,0	197

Az EKB a műveletre alkalmazandó azonnali EUR/USD árfolyamot 1,1300-ban állapítja meg.

Amennyiben az elosztási folyamat az egyenáros (holland) aukció szerint történik, a művelet induló napján az eurorendszer 197 000 000 eurót ad el, és 222 610 000 USA dollárt vásárol. A művelet lejáratakor az eurorendszer 197 000 000 eurót vásárol, és 222 738 838 USA dollárt ad el (a határidős árfolyam $1,130654 = 1,1300 + 0,000654$).

Amennyiben az elosztási folyamat az ajánlati áras (amerikai) aukció szerint történik, az eurorendszer a táblázat szerinti euro- és dollárösszegekkel kereskedik:

Azonnali ügylet			Határidős ügylet		
Árfolyam	EUR-eladás	USD-vétel	Árfolyam	EUR-vétel	USD-eladás
1,1300			1,130623		
1,1300	10 000 000	11 300 000	1,130627	10 000 000	11 306 270
1,1300	10 000 000	11 300 000	1,130632	10 000 000	11 306 320
1,1300	20 000 000	22 600 000	1,130636	20 000 000	22 612 720
1,1300	40 000 000	45 200 000	1,130641	40 000 000	45 225 640
1,1300	80 000 000	90 400 000	1,130645	80 000 000	90 451 600
1,1300	35 000 000	39 550 000	1,130649	35 000 000	39 572 715
1,1300	2 000 000	2 260 000	1,130654	2 000 000	2 261 308
1,1300			1,130658		
Összesen	197 000 000	222 610 000		197 000 000	222 736 573

6. PÉLDA

Kockázatkezelési intézkedések

Ez a példa az eurorendszer likviditásbővítő műveleteiben használt fedezeti eszközökre alkalmazott kockázatkezelés kereteit mutatja be ⁽¹⁾. A példa azon a feltételezésen alapul, hogy egy ügyfél az eurorendszer következő monetáris politikai műveleteiben vesz részt:

- 2004. július 28-án kezdődő és 2004. augusztus 4-én lejáró irányadó refinanszírozási művelet, amelyből az ügyfél számára kiosztott összeg 50 millió euro, a kamat 4,24 %;
- 2004. július 29-én kezdődő és 2004. október 21-én lejáró hosszabb lejáratú refinanszírozási művelet, amelyből az ügyfél számára kiosztott összeg 45 millió euro, a kamat 4,56 %;
- 2004. augusztus 4-én kezdődő és 2004. augusztus 11-én lejáró irányadó refinanszírozási művelet, amelyből az ügyfélre osztott összeg 35 millió euro, a kamat 4,26 %.

Az ügyfél által a fenti műveletek fedezésére használt forgalomképes elfogadható fedezetek jellemzőit az alábbi 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat Az ügyletekben használt forgalomképes elfogadható fedezetek

jellemzők						
elnevezés	fedezet típusa	lejárat időpontja	kamatozás	kamatozás gyakorisága	hátralévő futamidő	diszkontálás (haircut)
„a” kötvény	eszközalapú instrumentum	2006.08.29.	fix	6 havonta	2 év	3,50 %
„b” kötvény	államkötvény	2008.11.19.	változó	12 havonta	4 év	0,50 %
„c” kötvény	vállalti kötvény	2015.05.12.	kamatszelvény nélküli kötvény		> 10 év	15,00 %
árfolyamok százalékban (kamattal együtt) ^(*)						
2004.07.28.	2004.07.29.	2004.07.30.	2004.08.02.	2004.08.03.	2004.08.04.	2004.08.05.
102,63	101,98	100,55	101,03	100,76	101,02	101,24
	98,35	97,95	98,15	98,56	98,73	98,57
					55,01	54,87

^(*) Egy adott értékelési napra feltüntetett árak megfelelnek az értékelési napot megelőző üzleti nap legjellemzőbb árának.

Az earmarking rendszer

Először feltételezzük, hogy a műveleteket a nemzeti központi bankkal hajtják végre olyan rendszerben, amelyben minden fedezeti eszköz egy meghatározott ügyletnek van hozzárendelve. Az earmarking rendszerben a fedezeti eszközöket naponta kell értékelni. A kockázatkezelési rendszer így a következőképpen írható le (lásd még a 2. táblázatot):

1. 2004. július 28-án az ügyfél egy visszavásárlási megállapodást köt a nemzeti központi bankkal, amely az „A” kötvényből 50,6 millió eurónyit vásárol. Az „A” kötvény egy fix kamatozású eszközalapú instrumentum, amely 2006. augusztus 29-én jár le. A lejáratig hátralévő futamidő két év, így a haircut 3,5 %. Azon a napon az „A” kötvény piaci ára a referenciapiacra 102,63 %, amely tartalmazza a felhalmozódott kamatot. Az ügyfélnek olyan mennyiségű „A” kötvényt kell szolgáltatnia, amely a 3,5 % haircut levonása után meghaladja a kiosztott 50 millió eurót. Ezért az ügyfél 50,6 millió euro névértékben szállít „A” kötvényt, amelynek kiigazított piaci értéke azon a napon 50 113 203 euro.
2. 2004. július 29-én az ügyfél visszavásárlási megállapodást köt a nemzeti központi bankkal, amely 21 millió euro értékű „A” kötvényt (piaci ár: 101,98 %, a haircut 3,5 %) és 25 millió euro értékű „B” kötvényt (piaci ár: 98,35 %) vásárol. A „B” kötvény változó kamatú államkötvény, amelyre 0,5 % haircutot alkalmaznak. Azon a napon az „A” és „B” kötvények kiigazított piaci értéke 45 130 810 euro, amely meghaladja a szükséges 45 000 000 euro összeget.

2004. július 29-én újraértékelik az irányadó refinanszírozási művelet fedezeti eszközeit. A 101,98 %-os piaci árral az „A” kötvény haircuttal kiigazított piaci értéke még mindig az alsó és felső küszöbérték összegek között van. Következésképpen az eredetileg vállalt biztosítékok úgy tekintik, hogy fedezi a kezdeti likviditási összeget és az 5 889 euro felhalmozódott kamatot is.

3. 2004. július 30-án a fedezeti eszközöket újraértékelik: az „A” kötvény piaci árfolyama 100,55 %, a „B” kötvényé 97,95 %. A 2004. július 28-án kezdeményezett irányadó refinanszírozási művelet felhalmozódott kamata 11 778 euro, a 2004. július 29-én kezdeményezett hosszabb lejáratú refinanszírozási műveleté 5 700 euro. Ennek következtében az „A” kötvény kiigazított piaci értéke az első tranzakcióban 914 218 euróval kevesebb lesz, mint a fedezendő tranzakciós összeg (vagyis a nyújtott likviditás + a felhalmozódott kamat), és alatta marad a 49 761 719 euro alsó küszöbérték szintnek is. Az ügyfél 950 000 euro névértékben „A” kötvényt bocsát rendelkezésre, amely a 3,5 %-os fedezeti értékelésnek a 100,55 %-os árfolyamon alapuló piaci értékből történő levonása után helyreállítja a biztosítékkal való fedezettség megfelelő szintjét^(?).

A második tranzakciónál szükség van fedezetkiegészítési felhívásra is, mert az e tranzakcióban használt fedezeti eszközök kiigazított piaci értéke (44 741 520 euro) az alsó küszöbérték (44 780 672 euro) alatt van. Ezért az ügyfél 270 000 eurónyi „B” kötvényt szolgáltat, amelyeknek kiigazított piaci értéke 263 143 euro.

4. 2004. augusztus 2-án és 3-án a fedezeti eszközöket újraértékelik, de ez a 2004. július 28-án és 29-én kötött ügyletek vonatkozásában nem eredményez fedezetkiegészítési felhívást.
5. 2004. augusztus 4-én az ügyfél visszafizeti a 2004. július 28-án kötött irányadó refinanszírozási művelet alapján biztosított likviditást, beleértve a 41 222 euro felhalmozódott kamatot.

Ugyanezen a napon az ügyfél újabb visszavásárlási ügyletet köt a nemzeti központi bankkal, amely 75 millió euro névértékű „C” kötvényt vásárol. Mivel a „C” kötvény kamatszelvény nélküli vállalati kötvény, amelynek a hátralevő futamideje több mint tíz év, és így rá 15 %-os haircut vonatkozik, az adott napon a megfelelő, haircuttal kiigazított piaci érték 35 068 875 euro.

A 2004. július 29-én kötött hosszabb lejáratú refinanszírozási művelet fedezeti eszközeinek újraértékeléséből kiderül, hogy a nyújtott fedezetek kiigazított piaci értéke körülbelül 262 000 euróval meghaladja a felső küszöbértéket, így a nemzeti központi bank 262 000 EUR névértékű „B” kötvényt visszajuttat az ügyfélnek⁽³⁾.

Az összevont fedezetlapra épülő (pooling) rendszer

Másodszor azt feltételezzük, hogy a műveletek végrehajtása a nemzeti központi bankkal pooling rendszer alkalmazásával történik. Az ügyfél által használt összevont alapba bevitt eszközöket nem rendelik hozzá konkrét ügyletekhez.

Ebben a példában az ügyletek ugyanabban a sorrendben zajlanak le, mint az earmarking rendszert bemutató iménti példában. A legfontosabb különbség, hogy az újraértékelés napján az összevont alapban található összes eszköz kiigazított piaci értékének fedeznie kell az ügyfélnek a nemzeti központi bankkal az adott napon fennálló összes ügyleteire megszabott fedezeti összeget. Az e példában szereplő 2004. július 30-i 1 178 398 euróra szóló fedezetkiegészítési felhívás azonos az earmarking rendszert leíró esetben megkövetelttel. Az ügyfél 1 300 000 euro névértékben „A” kötvényt bocsát rendelkezésre, amely a 3,5 %-os haircutnak a 100,55 %-os árfolyamon alapuló piaci értékből történő levonása után helyreállítja a biztosítékkal való fedezettség megfelelő szintjét.

Továbbá 2004. augusztus 4-én a 2004. július 28-án kötött irányadó refinanszírozási művelet lejáratakor az ügyfél az eszközöket továbbra is a biztosíték számláján tarthatja. A példa szerint egy eszköz felcserélhető egy másik eszközre: 51,9 millió euro névértékű „A” kötvényt cserélnek 75,5 millió euro névértékű „C” kötvényre, hogy a nyújtott likviditást és a felhalmozódott kamatot fedezzék minden refinanszírozási műveletben.

A pooling rendszer kockázatkezelési keretét a 3. táblázat mutatja be.

⁽¹⁾ A példa azon a feltételezésen alapul, hogy fedezetkiegészítési felhívás szükségességének kiszámításakor a nyújtott likviditás felhalmozott kamata számításba veszik, és a nyújtott likviditás 0,5 %-át alkalmazzák beavatkozási küszöbértékként.

⁽²⁾ A nemzeti központi bankok a fedezetkiegészítési felhívást értékpapír helyett készpénzben is kérhetik.

⁽³⁾ Amennyiben a nemzeti központi banknak az ügyfél részére a második tranzakcióval kapcsolatban pótfedezetet kell fizetnie, ezt a pótfedezetet meghatározott esetekben ki lehet egyenlíteni az ügyfél által a nemzeti központi banknak az első tranzakció kapcsán fizetett fedezettel, és így csak egy fedezeti elszámolás lesz.

2. táblázat Az earmarking rendszer

Dátum	Fennálló ügyletek	Induló nap	Lejárt napja	Kamatláb	Összeg	Felhalmozott kamat	Fedezendő összeg	Alsó küszöbértéki összeg	Felső küszöbértéki összeg	Kiigazított piaci érték	Fedezetkiegészítési felhívás
2004.07.28.	Írányadó refinanszírozási	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50 000 000	—	50 000 000	49 750 000	50 250 000	50 113 203	—
2004.07.29.	Írányadó refinanszírozási	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50 000 000	5 889	50 005 889	49 755 859	50 255 918	49 795 814	—
	Hosszabb lejáratú refinanszírozási	2004.07.29.	2004.10.24.	4,56	45 000 000	—	45 000 000	44 775 000	45 225 000	45 130 810	—
2004.07.30.	Írányadó refinanszírozási	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50 000 000	11 778	50 011 778	49 761 719	50 261 837	49 097 560	- 914 218
	Hosszabb lejáratú refinanszírozási	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000	5 700	45 005 700	44 780 672	45 230 729	44 741 520	- 264 180
2004.08.02.	Írányadó refinanszírozási	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50 000 000	29 444	50 029 444	49 779 297	50 279 592	50 258 131	—
	Hosszabb lejáratú refinanszírozási	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000	22 800	45 022 800	44 797 686	45 247 914	45 152 222	—
2004.08.03.	Írányadó refinanszírozási	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50 000 000	35 333	50 035 333	49 785 157	50 285 510	50 123 818	—
	Hosszabb lejáratú refinanszírozási	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000	28 500	45 028 500	44 803 358	45 253 643	45 200 595	—
2004.08.04.	Írányadó refinanszírozási	2004.08.04.	2004.08.11.	4,26	35 000 000	—	35 000 000	34 825 000	35 175 000	35 068 875	—
	Hosszabb lejáratú refinanszírozási	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000	34 200	45 034 200	44 809 029	45 259 371	45 296 029	261 829
2004.08.05.	Írányadó refinanszírozási	2004.08.04.	2004.08.11.	4,26	35 000 000	4 142	35 004 142	34 829 121	35 179 162	34 979 625	—
	Hosszabb lejáratú refinanszírozási	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000	39 900	45 039 900	44 814 701	45 265 100	45 043 420	—

3. táblázat Az összevont fedezetalapra épülő (pooling) rendszer

Dátum	Fennálló ügyletek	Induló nap	Lejárat napja	Kamatláb	Összeg	Felhalmozott kamat	Fedezendő összeg	Alsó küszöbértéki összeg ⁽¹⁾	Felső küszöbértéki összeg ⁽²⁾	Kiigazított piaci érték	Pótfedezeti felhívás
2004.07.28.	Irányadó refinanszírozási	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50 000 000	—	50 000 000	49 750 000	Nem értelmezhető	50 113 203	—
2004.07.29.	Irányadó refinanszírozási	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50 000 000	5 889	95 005 889	94 530 859	Nem értelmezhető	94 926 624	—
	Hosszabb lejáratú refinanszírozási	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000	—					
2004.07.30.	Irányadó refinanszírozási	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50 000 000	11 778	95 017 478	94 542 390	Nem értelmezhető	93 839 080	- 1 178 398
	Hosszabb lejáratú refinanszírozási	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000	5 700					
2004.08.02.	Irányadó refinanszírozási	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50 000 000	29 444	95 052 244	94 576 983	Nem értelmezhető	95 487 902	—
	Hosszabb lejáratú refinanszírozási	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000	22 800					
2004.08.03.	Irányadó refinanszírozási	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50 000 000	35 333	95 063 833	94 588 514	Nem értelmezhető	95 399 949	—
	Hosszabb lejáratú refinanszírozási	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000	28 500					
2004.08.04.	Irányadó refinanszírozási	2004.08.04.	2004.08.11.	4,26	35 000 000	—	80 034 200	79 634 029	Nem értelmezhető	80 333 458	—
	Hosszabb lejáratú refinanszírozási	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000	34 200					
2004.08.05.	Irányadó refinanszírozási	2004.08.04.	2004.08.11.	4,26	35 000 000	4 142	80 044 042	79 643 821	Nem értelmezhető	80 248 396	—
	Hosszabb lejáratú refinanszírozási	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000	39 900					

⁽¹⁾ A pooling-rendszerben az alsó küszöbértéki összeg a pótfedezeti felhívások legalacsonyabb küszöbe. A gyakorlatban a legtöbb nemzeti központi bank további fedezetet kér, amikor a fedezeti pool haircuttal kiigazított piaci értéke a teljes fedezendő összeg alá csökken.

⁽²⁾ A pooling-rendszerben a felső küszöbértéki összeg fogalma nem értelmezhető, mert az ügyfél állandóan többletbiztosítékra fog törekedni a műveleti tranzakciók minimalizálása érdekében

2. MELLÉKLET

FOGALOMTÁR

Ajánlati áras aukció (amerikai aukció) (Multiple rate auction (American auction)): olyan aukció, amelynél az elosztásnál alkalmazott kamatláb (illetve ár/swappont) megegyezik az egyes ajánlatokban megjelölt kamatlábbal.

Aktív oldali rendelkezésre állás (Marginal lending facility): a jegybanki rendelkezésre állás **eurorendszer**beli formája, amelynek keretében az **ügyfelek** előre meghatározott kamatlábon egynapos (O/N) hitelt vehetnek igénybe valamenyik nemzeti központi banktól. **Amerikai aukció (American auction):** lásd **ajánlati áras aukció**.

Átlagolási előírás (Averaging provision): olyan előírás, amely lehetővé teszi az **ügyfelek** számára, hogy **tartalékolási kötelezettségeiknek a tartalékolási időszak** alatt elhelyezett **tartalékkállományuk** átlaga alapján tegyenek eleget. Az átlagolási előírás hozzájárul a pénzügyi kamatlábak stabilizálásához azáltal, hogy a hitelintézeteket az átmeneti likviditási ingadozások hatásainak kiegyenlítésére ösztönzi.

Az **eurorendszer** kötelezőtartalék-rendszere lehetővé teszi az átlagolást.

Beavatkozási küszöbérték (Trigger point): a likviditásbővítés értékének előre meghatározott szintje, amelynél **fedezetkiegészítési felhívásra** kerül sor.

Belső minősítésen alapuló rendszer (internal ratings-based system – IRB): az **eurorendszer hitelminősítő rendszerében (ECAE)** meghatározott a hitelminősítő forrás. IRB-nek minősül minden olyan ügyfél rendszere, amelynek hitelminősítését a hitelintézetek alkalmazhatják a kockázati súlyoknak a tőkekövetelmény-irányelv (CRD) szerinti meghatározásánál. Az IRB-ket a nemzeti felügyeleti hatóságoknak hivatalos elismerési és hitelesítési eljárásnak kell alávetniük.

Betéti rendelkezésre állás (Deposit facility): az **eurorendszer** jegybanki **rendelkezésre állása**, amelyet az **ügyfelek** előre meghatározott kamatlábon kamatozó egynapos (O/N) betéteknek egy nemzeti központi banknál történő elhelyezésére használhatnak.

Bruttó elszámolási rendszer (Gross settlement system): olyan elszámolási rendszer, ahol a pénzeszközök elszámolása vagy az értékpapírok átruházása utasításról utasításra történik.

Dematerializáció (Dematerialisation): a pénzügyi eszközökön fennálló tulajdonjogot kifejező tárgyi igazolások vagy dokumentumok kiiktatása úgy, hogy a pénzügyi eszközök ezen túl csak könyvelési tétel formájában léteznek.

Devizaswap (Foreign exchange swap): egy valutának egy másik ellenében történő egyidejű azonnali vétele/eladása és határidős eladása/vétele. Az eurorendszer akkor hajt végre nyílt piaci monetáris politikai műveletet devizaswap formájában, amikor a **nemzeti központi bankok** (vagy az EKB) egy másik valuta ellenében azonnali ügylet keretében vesznek (vagy eladnak) eurot, és ugyanakkor határidősen eladják (vagy visszavásárolják) azt.

Diszkontálás (Haircut): lásd **haircut**.

Earmarking rendszer (Earmarking system): a központi bankok biztosítékkezelésére bevezetett rendszer, amelynek keretében a likviditásbővítés az egyes ügyletekhez rendelt eszközök ellenében történik.

EGT (Európai Gazdasági Térség) országai (EEA (European Economic Area) countries): az EU tagállamai, valamint Izland, Liechtenstein és Norvégia.

Egyenáras aukció (holland aukció) (Single rate auction (Dutch auction)): olyan aukció, ahol az összes kielégített ajánlatra alkalmazott elosztási kamatláb (illetve ár/swappont) egyenlő a **határkamatlábbal**.

Egyösszegű engedmény (Lump-sum allowance): olyan fix összeg, amelyet egy intézmény az eurorendszer kötelezőtartalékolási rendszerének keretében az általa elhelyezendő tartalék összegének (tartalékolási kötelezettség) kiszámításakor levon.

Elektronikus pénz (Electronic money): olyan monetáris érték, amely a kibocsátóval szembeni követelést képvisel, és amelyet a) elektronikus eszközön tárolnak, b) olyan pénzeszközök ellenében bocsátanak ki, melyeknek értéke nem alacsonyabb a kibocsátott monetáris értéknél, és c) a kibocsátón kívül más vállalkozások is elfogadnak fizetőeszközként.

Előre rögzített kamat (Pre-fixed coupon): változó kamatú értékpapírok kamatlába, amelyet a kamatozási időszak kezdete előtt a referenciamutató egy adott napon (napokon) érvényes értékei alapján kell meghatározni.

Elszámolási nap (Settlement date): az a nap, amelyen egy ügylet elszámolása megtörténik. Az elszámolás történhet az üzletkötés napján (aznapi elszámolás), illetve egy vagy több nappal az üzletkötés után (az elszámolási nap meghatározása ilyenkor: **üzletkötési nap (T)** + elszámolási időkülönbséget).

Elszámolási számla (Settlement account): egy nemzeti **VIBER** közvetlen résztvevőjének a központi banknál vezetett, fizetések lebonyolítására szolgáló számlája.

Elszámoló (Settlement agent): olyan intézmény, amely az elszámolási rendszerekhez vagy más, elszámolást igénylő megállapodásokhoz kapcsolódó elszámolási folyamatot irányítja (pl. elszámolási pozíciók meghatározása, a fizetési forgalom ellenőrzése stb.).

Értékelési nap (Valuation date): a hitelműveletek fedezeteként szolgáló eszközök értékelésének napja.

Értékpapír-elszámolási rendszer (SSS) (Securities settlement system (SSS)): olyan elszámolási rendszer, amely lehetővé teszi értékpapírok vagy más pénzügyi eszközök tartását és átruházását fizetés nélkül (free of payment – FOP) vagy fizetéssel (**szállítás fizetés ellenében**).

Értékpapír-elszámolási rendszerek közötti kapcsolatok (link between securities settlement systems): olyan kapcsolat, amely magában foglalja két **értékpapír-elszámolási rendszer (SSS)** között az összes olyan eljárást és megállapodást, amely az értékpapíroknak a két adott SSS között könyvelési tétel formájában történő átadására vonatkozik.

Értéktár (Depository): elsődleges funkciója az értékpapírok fizikai illetve elektronikus nyilvántartása, valamint az értékpapírt érintő tulajdoni viszonyok nyilvántartása.

Eszközök piaci alapon való kiértékelése (Marking to market): lásd **változó letét**.

Euroövezet (Euro area): azon EU-tagállamok összessége, amelyek a **Szerződésnek** megfelelően az eurót mint közös valutát bevezették, és ahol egységes monetáris politikát folytatnak az EKB Kormányzótanácsának irányításával.

Eurorendszer (Euro system): az Európai Központi Banknak (EKB) és az **euroövezet nemzeti központi bankjainak** összessége. Az eurorendszer döntéshozó szervei az EKB Kormányzótanácsa és Igazgatósága.

Eurorendszer hitelminősítő rendszere (ECAI): eljárások, szabályok és technikák összessége, amelyek révén teljesülhetnek az eurorendszernek a jegybankképes eszközökre vonatkozó, kiváló hitelminősítést leíró követelményei. A kiváló hitelminőség meghatározásánál az eurorendszer különbséget tesz forgalomképes és nem forgalomképes eszközök között. Az eurorendszer elfogadható eszközök hitelminőségének értékelésekor figyelembe veszi mindazokat a hitelminősítő rendszerektől származó információkat, amelyek a következő négy forrás valamelyikéből érkeznek: **külső hitelminősítő intézetek (external credit assessment institution – ECAI)**, valamely NKB **saját hitelminősítő rendszere (in-house credit assessment system – ICAS)**, valamely ügyfél **belső minősítésen alapuló rendszere (internal ratings-based system – IRB)** vagy harmadik fél **hitelminősítő eszköze (rating tool)**. A hitelminőség értékelésekor az eurorendszer továbbá azokat az intézményi kritériumokat és jellemzőket is számításba veszi, amelyek az instrumentum birtokosa számára a garanciához hasonló védelmet biztosít. A kiváló hitelminőség minimumkövetelvényének meghatározásához (alsó hitelminőségi küszöb) az eurorendszer az „A” minősítés szolgál viszonyítási pontként. A nemteljesítés 0,10 %-os valószínűsége egyéves horizonton „A” minősítésnek felel meg.

Eurorendszer-munkanap (Eurosystem business day): bármely nap, amelyen az EKB és legalább egy **nemzeti központi bank** az **eurorendszer** monetáris politikai műveleteinek végzése céljából nyitva tart.

Fedezetkiegészítési felhívás (Margin call): a **változó letét** alkalmazásához kapcsolódó eljárás, amelynek alapján, ha a fedezeti eszközök rendszeresen mért értéke egy bizonyos szint alá esik, a központi bank az **ügyfeleket** további eszközök (vagy készpénz) rendelkezésre bocsátására kötelezi. Hasonlóképpen ha a fedezeti eszközök újraértékelés utáni értéke az ügyfél tartozásának és a változó letét értékének összegét meghaladja, az ügyfél kérheti a központi banktól a többleteszközök (illetve készpénz) visszaszolgáltatását.

Felmondásos betét (Deposits redeemable at notice): letétet tartalmazó eszköztípus, ahol a tulajdonos csak egy meghatározott felmondási idő után vonhatja vissza pénzeszközeit. Bizonyos esetekben lehetőség van egy adott összeg meghatározott időszakon belüli visszavonására vagy határidő előtti felmondásra kamatbüntetés mellett.

Felső ajánlati határ (Maximum bid limit): egy tenderművelet során egy adott **ügyféltől** elfogadható legmagasabb összegű ajánlat. Az **eurorendszer** az ajánlati összegre abból a célból szabhat felső határt, hogy az egyes ügyfelektől érkező aránytalanul magas összegű ajánlatokat elkerülje.

Finomhangoló művelet (Fine-tuning operation): az eurorendszer által végrehajtott, nem rendszeres nyílt piaci művelet, amely elsősorban a piac váratlan likviditási ingadozásainak kezelését szolgálja.

Fix kamatú értékpapír (Fixed rate instrument): olyan értékpapír, amely kamatozásának mértéke az értékpapír teljes futamideje alatt változatlan.

Fizetőképességi kockázat (Solvency risk): a pénzügyi eszköz **kibocsátójának** bukása (csődje) vagy az **ügyfél** fizetőkép-telensége miatti veszteség kockázata.

Gyorstender (Quick tender): az **eurorendszer** által a **finomhangoló műveletekre** alkalmazott **tendereljárás**, amikor a piac likviditási helyzete gyors beavatkozást igényel. A gyorsított tendert 90 percen belül, korlátozott számú ügyfél részvé-telével hajtják végre.

Haircut (Valuation haircut): a **penziós ügyletek** fedezeteként szolgáló eszközökre alkalmazott kockázatkezelési intézke-dés, amelynek során a központi bank a fedezeti eszköz értékének kiszámításakor az eszköz piaci értékét egy meghatáro-zott százalékkal csökkenti (**diszkontálás**). Az **eurorendszer** a fedezeti értékelés alkalmazásakor figyelembe veszi az adott eszköz olyan sajátosságait, mint például a hátralevő futamidőt.

Határkamatláb (Marginal interest rate): az a kamatláb, amelynél a tender teljes elosztható összege felhasználásra kerül.

Határokon átnyúló elszámolás (Cross-border settlement): olyan elszámolás, amelyet más országban hajtanak végre, mint amelyben a tranzakcióban ügyfelek vagy azok valamelyike letelepedett.

Határswappont-jegyzés (Marginal swap point quotation): az a **swappont**jegyzés, amelynél a tender teljes elosztható összege kimerül.

Hátralevő futamidő (Residual maturity): az adósságinstrumentum lejáratí napjáig hátralevő idő.

Hitelintézet (Credit institution): olyan intézmény, amely a 2006. június 14-i 2006/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében szereplő meghatározásnak megfelel. Így hitelintézetnek minősül: (i) az olyan vállal-kozás, amely a nyilvánosságtól betéteket vagy más visszafizetendő pénzeszközöket fogad el, valamint saját számlájára hitelt nyújt; vagy (ii) olyan (i) pontba nem sorolt vállalkozás, illetve más jogi személy, amely **elektronikus pénz** formájában bocsát ki fizetőszközöket.

Hitelminősítő eszköz (rating tool): az **eurorendszer hitelminősítő rendszerében (ECAE)** meghatározott hitelminő-sítő forrás, amely olyan harmadik fél tulajdonában lévő alkalmazásokról áll, amelyek az adósok hitelképességét egyebek mellett auditált beszámoló alapján értékelik. Az ilyen alkalmazásokat az **eurorendszernek** egyenként engedélyeznie kell, mielőtt az ECAE részévé válnának.

Holland aukció (Dutch auction): lásd **egyenáras aukció**.

Hosszabb lejáratú refinanszírozási művelet (Longer-term refinancing operation): az **eurorendszer** által **penziós ügylet** formájában végzett rendszeres **nyílt piaci művelet**. A hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek végrehajtása havonta, **tender** útján történik, futamidejük általában három hónap.

Induló nap (Start date): az a nap, amelyen egy monetáris politikai művelet első részének elszámolása megtörténik. Az induló nap a **visszavásárlási megállapodásokon** alapuló műveletek és a **devizawapok** esetében megegyezik a **vételi nappal**.

Inverz változó kamatú értékpapír (Inverse floating rate instrument): olyan strukturált kötvény, amelynél a tulajdo-nosnak fizetendő kamat mértéke egy bizonyos irányadó kamatláb változásaival ellentétesen változik.

Írányadó refinanszírozási művelet (Main refinancing operation): az **eurorendszer** által **penziós ügylet** formájában végzett rendszeres **nyílt piaci művelet**. Az irányadó refinanszírozási műveletek végrehajtása hetente, **tender** útján törté-nik, futamidejük rendszerint egy hét.

Jegybanki rendelkezésre állás (Standing facility): olyan központi banki konstrukció, amelyet az **ügyfelek** saját kezde-ményezésükre vehetnek igénybe. Az **eurorendszer** kétféle egynapos (O/N) jegybanki rendelkezésre állást biztosít: az **aktív oldali rendelkezésre állást** és a **betéti rendelkezésre állást**.

Kamatnap-számítási szabály (Day-count convention): olyan szabály, amely meghatározza a hitelkamatok kiszámítá-sakor figyelembe veendő napok számát. Az eurorendszer monetáris politikai műveleteinél a **ténylegesen eltelt napok száma/360** kamatnap-számítási szabályt alkalmazza.

Kamatszelvény nélküli kötvény (Zero coupon bond): olyan értékpapír, amelynek futamideje során csak egyszer van pénzáramlás. Ebben a dokumentumban a kamatszelvény nélküli kötvény fogalma magában foglalja a névérték alatt kibo-csátott értékpapírokat és azokat az értékpapírokat, amelyek csak egyszer, a lejáratkor fizetnek kamatot. A **strip** a kamat-szelvény nélküli kötvény speciális formája.

Kétoldalú eljárás (Bilateral procedure): olyan eljárás, amelynek során a központi bank tendereljárás nélkül, csak egy vagy csak néhány **ügyféllel** köt közvetlenül üzletet. A kétoldalú eljárások közé tartoznak a tőzsdéken és piaci közvetítő-kön keresztül kötött ügyletek.

Kezdeti letét (Initial margin): olyan kockázatkezelési eljárás, amelyet az eurorendszer **penziós ügyletek** során alkalmazhat, és amely alapján az ügyletre előírt biztosíték értéke megegyezik az **üggyfélnek** nyújtott hitelösszeg és a kezdeti letét összegével.

Kibocsátó (Issuer): egy értékpapíron vagy egyéb pénzügyi eszközön kötelezettként megjelölt személy.

Könyvelési rendszer (Book-entry system): olyan számviteli rendszer, amely lehetővé teszi az értékpapírok és egyéb pénzügyi eszközök átruházását papíralapú dokumentumok, bizonylatok fizikai mozgása nélkül (pl. értékpapírok elektronikus átutalása). Lásd még **dematerializáció**.

Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) (European System of Central Banks (ESCB)): az Európai Központi Bankot (EKB) és az EU-tagállamok nemzeti központi bankjait jelölő elnevezés. Megjegyzendő, hogy az olyan tagállamok nemzeti központi bankjai, amelyek a **Szerződésnek** megfelelően a közös valutát nem vezették be, a monetáris politika terén saját nemzeti joguk alapján fennálló hatáskörüket megőrzik, így nem vesznek részt az **eurorendszer** monetáris politikai tevékenységében.

Központi bankok levelezőbanki modellje (Correspondent central banking model (CCBM)): a **Központi Bankok Európai Rendszere** által létrehozott modell, amelynek célja, hogy az **üggyfelek** számára a fedezeti eszközök határokon átnyúló használatát lehetővé tegye. A CCBM keretében a **nemzeti központi bankok** egymás letétkezelőjeként járnak el. Ez azt jelenti, hogy minden egyes nemzeti központi bank a saját értékpapírrendszerében az összes többi nemzeti központi bank (és az EKB) számára értékpapírszámlát vezet.

Központi letétkezelő (Central Securities Depository (CSD)): olyan szervezet, amely értékpapírokat és más eszközöket tart és kezel, kibocsátási számlát tart, és lehetővé teszi az értékpapírügyletek könyvelési tétel formájában történő feldolgozását. Az eszközök létezhetnek tárgyi (de a CSD által őrzött) vagy dematerializált (azaz kizárólag elektronikus) formában.

Külön kereskedés a kamattal és a tőkével (Strip (separate trading of interest and principal)): olyan **kamatszelvény nélküli kötvény**, amelyet azzal a céllal hoztak létre, hogy egy értékpapír bizonyos cash flowjára vonatkozó követelésekkel és ugyanazon értékpapír tőkeösszegével külön-külön lehessen kereskedni.

Külső hitelminősítő intézet (external credit assessment institution – ECAI): az **eurorendszer hitelminősítő rendszerében (ECAI)** meghatározott a hitelminősítő forrás. ECAI-nek minősül minden olyan intézmény, amelynek hitelminősítést a hitelintézetek alkalmazhatják a kockázati súlyoknak a tőkekövetelmény-irányelv szerinti meghatározásánál. Az ECAI-eket a nemzeti felügyeleti hatóságoknak hivatalos elismerési és hitelesítési eljárásnak kell alávetniük.

Lejárat kosár (Maturity bucket): azon eszközosztály, amelynek lejáratig hátralevő futamideje egy bizonyos intervallumon belül van pl. három-ötéves lejárat kosár.

Lejárat nap (Maturity date): az a nap, amelyen az adott monetáris politikai művelet lejár. **Visszavásárlási megállapodások** vagy swapok esetén a lejárat napja megegyezik a **visszavásárlás napjával**.

Lekötött betétek gyűjtése (Collection of fixed-term deposits): az **eurorendszer** által finomhangoló célokra használható monetáris politikai eszköz, amelynek keretében az eurorendszer a piaci likviditás szűkítése érdekében az **üggyfelek nemzeti központi bankoknál** vezetett számláin levő lekötött betéteire kamatot ajánl.

Letéti számla (Safe custody account): a központi bank által kezelt értékpapírszámla, amelyen a **hitelintézetek** a központi bankkal végzett műveletek fedezetére megfelelően tartott értékpapírokat helyezhetnek el.

Letétkezelő(Custodian): olyan intézmény, amely értékpapírok és egyéb pénzügyi eszközök mások nevében történő őrzését és kezelését vállalja.

Levelezőbanki tevékenység (Correspondent banking): olyan megegyezés, amelynek keretében az egyik **hitelintézet** a másik hitelintézetnek fizetési és egyéb szolgáltatásokat nyújt. A levelezőbankokon keresztül végrehajtott fizetések gyakran ellenszámlákon (ún. nostro és loro) számlákon keresztül történnek, amelyekhez állandó hitelkeretek is kapcsolódhatnak. A levelezőbanki szolgáltatások nyújtására elsősorban nemzetközi viszonylatban kerül sor, de az intézmények közötti kapcsolatokban belföldi viszonylatban is ismertek. Egy levelezőbank a „loro” számla kifejezést egy külföldi hitelintézet számára nyitott számla megjelölésére használja; a külföldi hitelintézet ugyanezt „nostro” számlának tekinti.

Maximális ajánlati kamatláb (Maximum bid rate): az a legmagasabb kamatláb, amelyen az **üggyfelek változó kamatú tenderek** esetén ajánlataikat benyújthatják. Az EKB által meghirdetett legmagasabb kamatlábat meghaladó kamatlábra tett ajánlatok nem vehetők figyelembe.

Mennyiségi tender (Volume tender): lásd **rögzített kamatú tender**.

Minimális ajánlati kamatláb (Minimum bid rate): az a legalacsonyabb kamatláb, amelyen az **üggyfelek változó kamatú tenderek** esetén ajánlataikat benyújthatják.

Minimális elosztási arány (Minimum allotment ratio): a határkamatlábon benyújtott ajánlatoknak az a legkisebb, százalékban kifejezett aránya, amely egy tender során kielégíthető. Az eurorendszer dönthet úgy, hogy tenderei során alkalmazza minimális elosztási arányt.

Minimális kiosztott összeg (Minimum allotment amount): az a legkisebb összeg, amelyet a tender során az egyes **ügyfelek** számára ki kell osztani. Az **eurorendszer** dönthet úgy, hogy tenderei során egy minimális összeget valamennyi ügyfél számára megítél.

Monetáris pénzügyi intézmény (MPI) (monetary financial institution – MFI): ide tartoznak a központi bankok, a közösségi jog meghatározása szerint rezidens **hitelintézetek** és más olyan pénzügyi intézmények, amelyek tevékenységük során MPI-nek nem minősülő szervezetektől saját számlájukra (legalábbis gazdasági értelemben) betéteket, illetve azokhoz hasonló forrásokat fogadnak el, és hiteleket nyújtanak, illetve értékpapírokba fektetnek be.

Napközbeni hitel (Intraday credit): egy munkanapnál rövidebb időre folyósított hitel. A napközbeni hitelt a központi bankok folyósíthatják a fizetési rendszerek zökkenőmentes működésének biztosítására (i) biztosítékkal fedezett folyószámlahitel vagy (ii) zálog ellenében vagy **visszavásárlási megállapodás** keretében nyújtott kölcsönügylet formájában.

Napvégi zárás (End-of-day): az üzleti napnak azon (**TARGET**-rendszer zárása utáni) időpontja, amikor a **TARGET**-rendszerben feldolgozott fizetéseknek az adott napra vonatkozó véglegesítése megtörténik.

Nemteljesítés (default event): az **eurorendszer hitelminősítő rendszerében** (ECAF) említett esemény. A nemteljesítés meghatározását a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2006. június 14-i 2006/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, valamint a befektetési vállalkozások és hitelintézetek tőke megfeleléséről szóló 2006. június 14-i 2006/49/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv tartalmazza (a két jogszabály együttesen tőkekövetelmény-irányelvként (Capital Requirements Directive – CRD) ismeretes). Eszerint nemteljesítésről akkor beszélünk, amikor „(a) a hitelintézet megítélése szerint a kötelezett valószínűleg nem teljesíti teljes hitelviszafizetési kötelezettségét a hitelintézet, az anyavállalat, illetve ennek bármely leányvállalata felé anélkül, hogy a hitelintézet a biztosítékot (ha van ilyen) érvényesítené”, illetve „(b) a kötelezett több mint 90 napja esedékes jelentős hitelfizetési kötelezettségének nem tett eleget a hitelintézet, az anyavállalat, illetve ennek bármely anyavállalata felé”.

Nemzeti Központi Bank (NKB) (National Central Bank (NCB)): ebben a dokumentumban olyan EU-tagállam központi bankját jelöli, amely a Szerződésnek megfelelően bevezette a közös valutát.

Nemzetközi értékpapír-azonosító szám (International Securities Identification Number (ISIN)): a pénzügyi piacon kibocsátott értékpapírokhoz rendelt nemzetközi azonosító kód.

NKB saját hitelminősítő rendszere (NCB in-house credit assessment system): az **eurorendszer hitelminősítő rendszerében** (ECAF) meghatározott a hitelminősítő forrás. Jelenleg négy nemzeti központi bank (Deutsche Bundesbank, a Banco de España, a Banque de France és az Oesterreichische Nationalbank) üzemeltet ICAS-t.

NKB-munkanap (NCB business day): bármely nap, amelyen egy adott **tagállam nemzeti központi bankja** az **eurorendszer** körébe tartozó monetáris politikai műveletek végzése céljából nyitva tart. Előfordulhat, hogy néhány tagállamban a nemzeti központi bank helyi vagy regionális bankszünnap miatt NKB-munkanapon zárva van. Ebben az esetben az adott nemzeti központi bank köteles előre tájékoztatni az ügyfeleket az adott fiókokat érintő ügyletekkel kapcsolatban hozott intézkedésekről.

Nyílt piaci művelet (Open market operation): a központi bank kezdeményezésére a pénzügyi piacon végrehajtott művelet. Céljukat, rendszerességüket és eljárásukat tekintve az eurorendszer pénzügyi műveletei négy kategóriába sorolhatók: **irányadó refinanszírozási műveletek**, **hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek**, **finomhangoló műveletek** és **strukturális műveletek**. Az alkalmazott eszközök tekintetében az eurorendszer legfőbb nyílt piaci eszköze a **penziós ügylet**, amely a felsorolt valamennyi kategóriában alkalmazható. A penziós ügyletek mellett **strukturális műveletek** keretében kötvénykibocsátás és **végleges adásvételi (outright) ügyletek** végrehajtása is lehetséges, **finomhangoló műveletek**hez kapcsolódóan pedig végleges adásvételi (outright) ügyletek és **devizaswapok** végrehajtása, valamint **rögzített futamidejű betétek gyűjtése** is megengedett.

Összeköttetést biztosító mechanizmus (Interlinking mechanism): a **TARGET**-rendszeren belül az összeköttetést biztosító mechanizmus olyan közös eljárásokat és infrastruktúrát biztosít, amelyek lehetővé teszik a fizetési megbízásoknak az egyik nemzeti **VIBER**-ből a másikba történő mozgását.

Összevont fedezetalapra épülő (pooling) rendszer (Collateral pooling system): biztosítékkezelő központi banki rendszer, amelyben az **ügyfelek** számlát nyitnak a központi bankkal folytatott tranzakciókat biztosító eszközök elhelyezése céljából. A pooling rendszerben, szemben az **earmarking rendszerrel**, a fedezeti eszközök nincsenek az egyes tranzakciókhoz kötve.

Penziós ügylet (Reverse transaction): olyan művelet, amelynek során a **nemzeti központi bank visszavásárlási megállapodás** keretében eszközöket vásárol, vagy ad el, illetve biztosítékkal fedezett hitelműveletet végez.

Pooling rendszer (Pooling system): lásd az **összevont fedezetalapra épülő (pooling) rendszer** szócikket.

Repoművelet (Repo operation): visszavásárlási megállapodáson alapuló, likviditásbővítő **penziós ügylet**.

Rögzített kamatú tender (Fixed rate tender): olyan **tendereljárás**, amelynek során a kamatlábat a központi bank előre meghatározza, és az **ügyfelek** arra a pénzüsszetre tesznek ajánlatot, amellyel a rögzített kamatlábon üzletet kívánnak kötni.

Strukturális művelet (Structural operation): az **euorendszer** által végzett **nyílt piaci művelet**, amelynek elsődleges célja a pénzügyi szektor strukturális likviditási helyzetének kiigazítása az euorendszerrel szemben.

Swappont (Swap point): **devizaswap**oknál a határidős ügylet árfolyama és az azonnali ügylet árfolyama közötti különbség.

Szabványosított levonás (Standardised deduction): a legfeljebb 2 évre lekötött adósságinstrumentumok (beleértve a pénzügyi papírokat) fennálló összegének rögzített százaléka, amelyet azok a kibocsátók vonhatnak le **tartalékalap**jukból, akik nem tudják bizonyítani, hogy ezeket a fennálló összegeket az **euorendszer** kötelezőtartalék-rendszerébe tartozó más intézményeknél, az EKB-nál vagy valamely **nemzeti központi bank**nál helyezték el.

Szállítás fizetés ellenében (DVP) rendszer (Delivery versus payment/delivery against payment (DVP) system): elszámolási rendszerben alkalmazott módszer, amely biztosítja, hogy egy eszköz (értékpapír vagy más pénzügyi eszköz) **visszavonhatatlan átutalása** akkor és csak akkor történjen meg, ha egy másik eszköz (vagy más eszközök) visszavonhatatlan átutalása is megtörtént.

Szerződés (Treaty): az Európai Közösséget létrehozó szerződés. Gyakran említik módosított Római Szerződésként is.

Szerződéses betét (Deposits with agreed maturity): többnyire határozott futamidejű betéteket tartalmazó eszköztípus, amely a nemzeti gyakorlatoktól függően nem, vagy csak kamatbüntetés mellett váltható át a lejárat előtt. Ez az eszköztípus szintén magában foglal néhány nem forgalomképes adósságinstrumentumot, így a nem forgalomképes (lakossági) letéti jegyeket.

Szoros kapcsolatok (Close links): olyan helyzet, amikor az ügyfél egy adósságinstrumentum kibocsátójához/adóshoz/garanciavállalóhoz azon oknál fogva kötődik, hogy: (i) az ügyfélnek 20 %-os vagy azt meghaladó nagyobb részesedése van a kibocsátó/adós/garanciavállaló tőkéjében; az ügyfél többségi tulajdonában lévő egy vagy több vállalkozásnak 20 %-os vagy azt meghaladó részesedése van a kibocsátó/adós/garanciavállaló tőkéjében; az ügyfélnek, illetve az ő többségi tulajdonában lévő egy vagy több vállalkozásnak együttesen 20 %-os vagy azt meghaladó részesedése van a kibocsátó/adós/garanciavállaló tőkéjében; vagy (ii) a kibocsátónak/adósnak/garanciavállalónak 20 %-os vagy annál nagyobb részesedése van az ügyfél tőkéjében; a kibocsátó/adós/garanciavállaló többségi tulajdonában lévő egy vagy több vállalkozásnak 20 %-os vagy annál nagyobb részesedése van az ügyfél tőkéjében; a kibocsátónak/adósnak/garanciavállalónak, illetve az ő többségi tulajdonában lévő egy vagy több vállalkozásnak együttesen 20 %-os vagy azt meghaladó részesedése van az ügyfél tőkéjében; vagy (iii) az ügyfél és a kibocsátó/adós/garanciavállaló tőkéje közvetve vagy közvetlenül harmadik fél többségi tulajdonában van, a harmadik fél többségi tulajdonában lévő egy vagy több vállalkozáson keresztül.

Tagállam (Member state): ebben a dokumentumban azon EU-tagállamokat jelöli, amelyek a Szerződésnek megfelelően a közös valutát bevezették.

TARGET-rendszer (Transzeurópai automatizált valós idejű bruttó elszámolási rendszer) (Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer system): az euróra alkalmazott valós idejű bruttó elszámolási rendszer. Decentralizált rendszer, amely 15 nemzeti **VIBER**-ből, az EKB fizetési mechanizmusából és az **összeköttetést biztosító mechanizmus**ból áll.

Tartalékalap (Reserve base): olyan mérlegtételek összege, amelyek egy hitelintézet **tartalékkötelezettség**ének kiszámításához alapul szolgálnak.

Tartalékállomány (Reserve holdings): az **ügyfél tartalékszám**lájának egyenlege, amely a **tartalékkötelezettség**nek való megfelelést szolgálja.

Tartalékolási időszak (Maintenance period): az az időszak, amelyre nézve a tartalékkötelezettségi előírásoknak való megfelelést számítani kell. Az EKB a tartalékolási időszakok naptárát minden év kezdete előtt legalább három hónappal nyilvánosságra hozza. A tartalékolási időszakok a Kormányzótanács azon ülését követő első irányadó refinanszírozási művelet elszámolási napján kezdődnek, amelyik ülésre a monetáris politika havi értékelését előzetesen ütemezték. A tartalékolási időszak általában a következő hónap hasonló elszámolási napját megelőző napon végződik. Rendkívüli esetben a kiadott naptár módosítható, többek között akkor, ha a Kormányzótanács ülésezési menetrendje megváltozik.

Tartalékolási kötelezettség (Reserve requirement): az intézmények kötelezettsége, hogy a központi banknál kötelező tartalékokat helyezzenek el. Az **eurorendszer** kötelezőtartalék-rendszerében a **hitelintézet** tartalékkötelezettségének kiszámítása úgy történik, hogy a **tartalékalap** egyes tételkategorióira vonatkozó **tartalékrátát** megszorozzák ezen tételeknek az intézmény mérlegében szereplő összegével. Ezen felül az intézmények tartalékolási kötelezettségükből egy **egyösszegű engedményt** levonhatnak.

Tartalékráta (Reserve ratio): a **tartalékalap**ban szereplő mérlegtételek egyes kategóriáira a központi bank által meghatározott ráta. A tartalékolási rátákat a **tartalékkötelezettség** kiszámításánál kell használni.

Tartalékszám (Reserve account): a **nemzeti központi bank**nál vezetett olyan számla, amelyen az **ügyfél tartalékalományát** tartja. Az **ügyfeleknek** a **nemzeti központi bankok**nál vezetett elszámolási számlái használhatók tartalékszámaként.

Tender (Standard tender): az **eurorendszer** által a rendszeres **nyílt piaci műveletekre** alkalmazott **tendereljárás**. A tendert 24 órán belül kell végrehajtani. A tender keretében az általános feltételeknek megfelelő összes **ügyfél** jogosult ajánlatot benyújtani.

Tendereljárás (Tender procedure): olyan eljárás, amelynek során a központi bank az egymással versenyben álló **ügyfelek** benyújtott ajánlatai alapján likviditást bővít, illetve likviditást szűkít a piacon. A legversenyképesebb ajánlatok a kielégítéskor elsőbbséget élveznek mindaddig, amíg a központi bank által bővíteni vagy szűkíteni kívánt likviditás teljes összege felhasználásra nem kerül.

Ténylegesen eltelt napok száma/360 (Actual/360): a hitelkamat kiszámításánál alkalmazott **kamatnap-számítási szabály**, amely szerint a kamatot a hitel nyújtása alatt eltelt napok számának a 360 napos évre való vetítésével kell kiszámítani. Az **eurorendszer** monetáris politikai műveleteinél ezt a kamatnap-számítási szabályt kell alkalmazni.

Ügyfél (Counterparty): egy pénzügyi művelet (pl. egy központi bankkal végzett művelet) szembenálló résztvevője.

Utólag rögzített kamat (Post-fixed coupon): változó kamatú értékpapírok kamata, amelyet a kamatozási időszak alatt a referenciamutató egy adott napon (napokon) érvényes értékei alapján kell meghatározni.

Üzletkötési nap (Trade date – T): az üzletkötés (vagyis két **ügyfél** közötti pénzügyi műveletről szóló megállapodás) napja. Az üzletkötési nap egybeeshet az ügylet **elszámolási napjával** (aznapi elszámolás), vagy az elszámolási napot meghatározott számú munkanappal megelőzheti (az elszámolási nap meghatározása ilyenkor: T + elszámolási időkülönbség).

Változó kamatú értékpapír (Floating rate instrument): olyan értékpapír, amely kamatozásának mértéke egy referenciamutatóhoz igazodik rendszeres időközönként annak érdekében, hogy tükrözze a rövid, illetve középtávú piaci kamatlábak változásait. A változó kamatú értékpapír lehet **előre** vagy **utólag rögzített kamatozású**.

Változó kamatú tender (Variable rate tender): olyan **tendereljárás**, amelynek során az **ügyfelek** ajánlatot tesznek egyrészt arra az összegre, amelyre a központi bankkal szemben üzletet kívánnak kötni, másrészt pedig arra a kamatlábra, amely mellett az ügyletet meg kívánják kötni.

Változó letét (Eszközök piaci alapon való kiértékelése) (Variation margin (Marking to market)): az eurorendszer a likviditásbővítő penziós ügyleteiben használt fedezeti eszközökre egy bizonyos szintű piaci érték fenntartását írja elő. Ez azt jelenti, hogy ha a fedezeti eszközök rendszeresen mért piaci értéke egy bizonyos szint alá esik, a **nemzeti központi bank** megköveteli az **ügyféltől**, hogy további eszközöket vagy készpénzt bocsásson rendelkezésre (**fedezetkiegészítési felhívás**). Hasonlóképpen ha az alapul szolgáló fedezeti eszközök újraértékelés utáni piaci értéke meghalad egy bizonyos szintet, az ügyfél a többleteszközöket (illetve többletkészpénzt) visszakaphatja. Lásd a még a 6.4 fejezetet.

Végleges adásvételi (outright) ügylet (Outright transaction): olyan tranzakció, amelynél a központi bank a piacon (azonnali vagy határidős ügylet keretében) vásárol, illetve ad el eszközöket véglegesen.

Vételár (Purchase price): az az ár, amelyen az adásvétellel érintett eszközöket az eladó a vevőnek eladta, illetve el kell adnia.

Vételi nap (Purchase date): az a nap, amelyen az eladó által a vevőnek eladott eszköz adásvétele hatályba lép.

VIBER (valós idejű bruttó elszámolási rendszer) (RTGS (real-time gross settlement system)): olyan elszámolási rendszer, amelyben a feldolgozás és az elszámolás megbízásonként (nettósítás nélkül), valós időben (folyamatosan) történik. Lásd még a **TARGET-rendszer** szócikket.

Visszavásárlás napja (Repurchase date): az a nap, amelyen a vevő a **visszavásárlási megállapodással** érintett eszközöket köteles eladni az eladónak.

Visszavásárlási ár (Repurchase price): az az ár, amelyen a vevő a **visszavásárlási megállapodással** érintett eszközöket köteles eladni az eladónak. A visszavásárlási ár megegyezik a **vételár** és a likviditásbővítésre a művelet futamideje alatt felszámolt kamatnak megfelelő árkülönbözet összegével.

Visszavásárlási megállapodás (Repurchase agreement): olyan megegyezés, amelynek keretében az eladó az eszköz eladásával egyidejűleg jogot szerez és kötelezettséget vállal annak adott áron, egy későbbi időpontban vagy kívánatra történő visszavásárlására. Az ilyen megállapodás hasonlít a fedezett hitel felvételére, azzal a különbséggel, hogy az eladó nem őrzi meg az értékpapírok tulajdonjogát. Az **eurorendszer** a penziós ügyletei során rögzített futamidejű **visszavásárlási megállapodásokat** alkalmaz.

Visszavonhatatlan átutalás (Final transfer): visszavonhatatlan és feltétel nélküli átadás, amely a korábban fennálló átadási kötelezettséget megszünteti.

3. MELLÉKLET

AZ ÜGYFÉLKÖR KIVÁLASZTÁSA MONETÁRIS POLITIKAI CÉLOKBÓL VÉGREHAJTOTT DEVIZAPIACI INTERVENCIÓS ÉS DEVIZASWAP-ÜGYLETEKHEZ

Az eurorendszer külső műveleteihez a választott szervezeti felépítéstől független, egységes megközelítés alapján kell kiválasztani az ügyfeleket a devizaintervenciós műveletekre és a monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswap ügyletekre. Ez a kiválasztási eljárás a meglévő piaci szabványokhoz képest nem jelent jelentős eltérést, mivel a nemzeti központi bankok jelenlegi legjobb gyakorlatainak (best practice) összehangolásával jöttek létre. Az ügyfeleknek az eurorendszer devizapiaci intervenciós műveleteihez történő kiválasztása alapvetően két feltételcsoporton alapul.

A feltételek első csoportját az óvatosság (prudencia) elve határozza meg. Az első óvatossági feltétel a hitelképesség, amelyet különböző módszerek egyidejű alkalmazásával kell felmérni (pl. kereskedelmi ügynökségek által végzett hitelminősítések felhasználásával, valamint a tőke- és más üzleti mutatók házon belüli elemzése révén); a második feltétel szerint az eurorendszer a devizapiaci intervenciós műveletekben esetlegesen részt vevő minden ügyfelétől megköveteli, hogy egy elismert felügyeleti szerv ellenőrzése alá tartozzon; harmadik feltételként pedig az eurorendszer devizapiaci intervenciós műveleteiben az ügyfeleknek magas etikai elvárásoknak kell megfelelniük, és jó hírnévvel kell rendelkezniük.

A minimális óvatossági követelményeknek való megfelelés után a feltételek második, hatékonysági megfontolásokon alapuló csoportját kell alkalmazni. Az első hatékonysági kritérium a versenyképes árképzési magatartás, valamint az ügyfél képessége nagy tételek kezelésére még piaci zavarok esetén is. Az ügyfelek által szolgáltatott adat minősége és széleskörűsége szintén a hatékonysági feltételek közé tartozik.

A devizapiaci intervenciós műveletekben potenciálisan részt vevő ügyfelek köre kellően széles és sokféle annak érdekében, hogy az intervenciós műveletek megvalósításához szükséges rugalmasság biztosított legyen. Ez az eurorendszer számára lehetővé teszi, hogy különböző intervenciós csatornák közül válasszon. A különböző földrajzi helyeken és különböző időzónákban történő beavatkozás hatékonysága érdekében az eurorendszer bármely nemzetközi pénzügyi központban fordulhat ügyfelekhez. A gyakorlatban azonban az ügyfelek jelentős része az euroövezetből kerül ki. A monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapokban részt vevő ügyfelek köre megfelel az eurorendszer devizapiaci intervenciós műveleteihez kiválasztott, euroövezetbeli ügyfeleknek.

A monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapokban az egyes ügyfelekkel szembeni hitelkockázat kezelése céljából a nemzeti központi bankok limitalapú rendszereket alkalmazhatnak.

4. MELLÉKLET

AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANK RENDELKEZÉSE A PÉNZÜGYI ÉS BANKI STATISZTIKÁK KÉSZÍTÉSÉRŐL ⁽¹⁾

1. Bevezetés

Az Európai Központi Bank által végzett statisztikai adatgyűjtésről szóló, 1998. november 23-i 2533/98/EK tanácsi rendelet ⁽²⁾ meghatározza az adatszolgáltatásra kötelezett természetes és jogi személyek körét (úgynevezett adatszolgáltatói kör), az adatok titkosságára vonatkozó eljárásrendet, valamint a végrehajtásnak a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank alapokmánya (KBER alapokmány) 5.4 cikkének megfelelő feltételeit. Felhatalmazza továbbá az EKB-t arra, hogy szabályozói jogkörét abból a célból alkalmazza, hogy:

- meghatározza az adatszolgáltatók tényleges körét;
- meghatározza az EKB statisztikai adatszolgáltatási követelményeit, és előírja azokat a résztvevő tagállamok tényleges adatszolgáltatói számára;
- és
- meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett az EKB és a nemzeti központi bankok (NKB-k) a kötelező statisztikai adatgyűjtés ellenőrzésére vagy szervezésére vonatkozó jogkörüket gyakorolhatják.

2. Általános szempontok

A monetáris pénzügyi intézmények ágazati összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-ei 2423/2001/EK európai központi banki rendelet (EKB/2001/13) célja, hogy lehetővé tegye az EKB, és az alapokmány 5.2 ⁽³⁾ cikkével összhangban, a munkát a lehetséges mértékig elvégző NKB-k számára, hogy a Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) feladatainak elvégzéséhez szükséges statisztikai adatokat összegyűjtsék, és különösképpen, hogy az EKB a Közösség monetáris politikáját az Európai Közösséget létrehozó Szerződés (a Szerződés) 105. cikk (2) bekezdése első francia bekezdésével összhangban meghatározza és végrehajtsa. Az EKB/2001/13-as rendelettel összhangban összegyűjtött statisztikai adatokat a monetáris pénzügyi intézmények (MPI) ágazati konszolidált mérlegének összeállításához használják, amelynek elsődleges célja, hogy az EKB részére olyan átfogó statisztikai képet nyújtson a monetáris folyamatokról, amely az egységes gazdasági területnek tekintett tagállamokban található MPI-k összes pénzügyi eszközére és kötelezettségére kiterjed.

Statisztikai célokból az MPI-ágazat konszolidált mérlegével kapcsolatban az EKB által előírt adatszolgáltatási követelmények három fő ismérven alapulnak.

Először, az EKB-nak összehasonlítható, megbízható és naprakész statisztikai adatokat kell kapnia, amelyek összegyűjtése az euroövezet egészében összehasonlítható feltételek és körülmények között történik. Bár az Alapokmány 5.1 és 5.2 cikkének értelmében az adatokat decentralizált módon a nemzeti központi bankok gyűjtik össze szükség szerint a közösségi vagy nemzeti célokat szolgáló további statisztikai követelményekkel együttesen, megfelelő szintű egységesítésre és az adatszolgáltatási minimum előírásoknak való megfelelésre van szükség, tekintettel arra, hogy az egységes monetáris politika meghatározásához és megvalósításához elengedhetetlen egy megbízható statisztikai alap létrehozása.

Másodszor, az EKB/2001/13-as rendeletben rögzített adatszolgáltatási kötelezettségeknek tiszteletben kell tartaniuk az átláthatóság és jogbiztonság alapelvét. Ennek oka, hogy az említett rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó az euroövezet területén. Ez a rendelet közvetlenül ró kötelezettségeket a természetes és jogi személyekre, akiket az EKB szankciókkal sújthat minden esetben, amikor azok az EKB által előírt adatszolgáltatási kötelezettségeknek nem tesznek eleget (lásd az 2533/98/EK tanácsi rendelet 7. cikkét). Az adatszolgáltatási kötelezettségek így pontosan meghatározottak, és az EKB által a statisztikai adatok ellenőrzése, illetve kötelező begyűjtése során alkalmazott megfontolások világos alapelveken nyugszanak.

Harmadszor, az EKB köteles az adatszolgáltatás terheit a minimálisra csökkenteni (lásd a 2533/98/EK tanácsi rendelet 3. cikkének a) pontját). Következésképpen az EKB/2001/13-as rendelet alapján összegyűjtött statisztikai adatok a kötelező tartalék alkalmazásáról szóló, 2003. szeptember 12-ei 1745/2003/EK európai központi banki rendelettel (EKB/2003/9) összhangban a tartalékalap kiszámításához is használhatók ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ E fejezet tartalma kizárólag tájékoztatásra szolgál.

⁽²⁾ HL L 318., 1998.11.27., 8. o.

⁽³⁾ HL L 333., 2001.12.17., 1. o. Ez a rendelet eltörölte fel az 1998. december 1-jei 2819/98/EK európai központi banki rendeletet (EKB/1998/16).

⁽⁴⁾ HL L 250., 2003.10.2., 10. o.

Az EKB/2001/13-as rendelet cikkei arra korlátozódnak, hogy általánosságban meghatározzák a tényleges adatszolgáltatók körét, azok adatszolgáltatási kötelezettségeit, valamint azokat az alapelveket, amelyek alapján az EKB és a nemzeti központi bankok a statisztikai adatok ellenőrzésére és kötelező gyűjtésére vonatkozó hatáskörüket gyakorolják. Az EKB/2001/13-as rendelet I–IV. mellékletei tartalmazzák.

3. A tényleges adatszolgáltatók köre; az MPI-k statisztikai célú listája

Az MPI-k a közösségi jog meghatározása szerint rezidens hitelintézetek, továbbá egyéb olyan rezidens pénzügyi intézmények, amelyek üzleti tevékenységük során MPI-nek nem minősülő szervektől saját számlájukra (legalábbis gazdasági értelemben) betéteket és/vagy betéttel egyenértékű eszközöket fogadnak el, illetve hitelt nyújtanak és/vagy értékpapírokba fektetnek be. Az EKB elkészíti és vezeti ezen intézmények listáját e meghatározásnak megfelelően, valamint az EKB/2001/13-as rendelet I. mellékletében meghatározott osztályozási alapelvekkel összhangban. Az MPI-k statisztikai célú jegyzékének felállítása és vezetése az EKB Igazgatóságának a hatáskörébe tartozik. A tényleges adatszolgáltatók körét az euroövezetben rezidens MPI-k összessége alkotja.

A nemzeti központi bankok a kis MPI-k részére eltérést engedélyezhetnek, amennyiben az egyes részt vevő tagállamokban a havi összevont mérleghez hozzájáruló MPI-k aránya az összes MPI mérlegének legalább 95 %-át teszi ki. Ezek az eltérések lehetővé teszik a nemzeti központi bankok számára, hogy az elhanyagolható adatokat figyelmen kívül hagyják.

4. Statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségek

Az összevont mérleg elkészítése céljából a tényleges rezidens adatszolgáltatók a mérlegükkel kapcsolatos statisztikai adatokat havonta kötelesek jelenteni. Egyéb adatokat negyedévente kell jelenteni. A jelentendő statisztikai adatok további részletezését az EKB/2001/13-as rendelet I. melléklete tartalmazza.

A vonatkozó statisztikai adatokat a nemzeti központi bankok gyűjtik össze, amelyek kötelesek meghatározni a követendő adatszolgáltatási rendet. Az EKB/2001/13-as rendelet nem tiltja meg a nemzeti központi bankok számára, hogy a tényleges adatszolgáltatóktól az EKB statisztikai követelményeinek teljesítéséhez szükséges statisztikai adatokat egy olyan szélesebb statisztikai adatszolgáltatási rendszer keretében kérjék be, amelyet a nemzeti központi bankok saját felelősségükre, a közösségi vagy nemzeti joggal, illetve az elfogadott gyakorlattal összhangban és más statisztikai célokat szolgálva hoznak létre. Ez azonban nem érinti az EKB/2001/13-as rendeletben előírt statisztikai követelmények betartását. Bizonyos esetekben a követelményeinek való megfelelés érdekében az EKB támaszkodhat az ilyen célokból begyűjtött statisztikai adatokra is.

Valamely nemzeti központi bank által benyújtott, fent meghatározott eltérés következménye, hogy az érintett kis MPI-k csökkentett adatszolgáltatási követelményeket kötelesek teljesíteni (ami többek között csak negyedévenkénti adatszolgáltatási kötelezettséget jelent), amelyek a kötelező tartalékokkal kapcsolatban kötelezőek, és amelyeket az EKB/2001/13-as rendelet II. melléklete határoz meg. A hitelintézetnek nem minősülő kisebb MPI-kre vonatkozó követelményeket a fent említett rendelet III. melléklete részletezi. Az eltéréssel rendelkező MPI-k viszont az összes adatszolgáltatási követelménynek való megfelelést is választhatják.

5. A statisztikai adatok felhasználása a kötelező tartalék képzéséről szóló ekb-rendelet alapján

Az adatszolgáltatási terhek csökkentése és a kétszeres statisztikai adatgyűjtés elkerülése érdekében az EKB/2001/13-as rendelet értelmében az MPI-k által a mérlegükre vonatkozóan jelentett statisztikai adatokat az EKB/2003/9-as rendelet alapján meghatározott tartalékalap kiszámításához is fel kell használni.

Statisztikai célból valójában az adatszolgáltatók az EKB/2001/13-as rendelet I. mellékletében szereplő, és az alábbi 1. táblázatban meghatározott struktúra szerint kötelesek adataikat az illetékes nemzeti központi bankoknak jelenteni. Az 1. táblázatban *-gal jelölt mezőket az adatszolgáltató intézmények tartalékalapjuk kiszámításához használják (lásd e kiadvány 7. fejezetének 9. keretes írását).

A pozitív tartalékráta alapjául szolgáló tartalékalap pontos kiszámítása érdekében részletes bontásban kell megadni a 2 évnél hosszabb lekötött betéteket, a 2 évnél hosszabb felmondásos betéteket, továbbá a hitelintézetek repokötelezettségeit a következő szektorokkal szemben: („rezidens” és „egyéb részt vevő tagállambeli”) „MPI-k”, a „kötelező tartalék-képzési kötelezettség alá eső hitelintézetek, az EKB és NKB- k”, a „központi kormányzat”, valamint a külföld.

1. táblázat

Havi rendszerességgel benyújtandó adatok (állományok)

A vékonyon szedett rubrikákba tartozó adatokat csak a tartalékkötelezettséggel rendelkező hitelintézeteknek kell szolgáltatni

MÉRLEGTÉTELEK	A. Rezidens									B. Egyéb részt vevő tagállamok								C. Külföld	D. Nem meghatározott
	MPI-k ⁽¹⁾		Nem-MPI-k							MPI-k ⁽¹⁾		Nem-MPI-k							
	ebből tart.köt. alá eső hitelintézetek, EKB és NKB-k	Államháztartás	Egyéb rezidens szektorok							ebből tart.köt. alá eső hitelintézetek, EKB és NKB-k	Államháztartás	Egyéb rezidens szektorok							
			Központi kormányzat	Egyéb államháztartás	Összesen	Egyéb p.ügyi közvetítők + kieg. p.ügyi tev.-ct végzők (S.123+S.124)	Biztosítók és nyugdíjalapok (S.125)	Nem pénzügyi vállalatok (S.11)	Háztartások + házt.-okat segítő non-profit intézmények (S.14+S.15)			Központi kormányzat	Egyéb államháztartás	Összesen	Egyéb p.ügyi közvetítők + kieg. p.ügyi tev.-ct végzők (S.123+S.124)	Biztosítók és nyugdíjalapok (S.125)	Nem pénzügyi vállalatok (S.11)		
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)	(j)	(k)	(l)	(m)	(n)	(o)	(p)	(q)	(r)	(s)	(t)
KÖTELEZETTSÉGEK																			
8 Forgalomban lévő készpénz																			
9 Betétek	*	*	*							*	*	*							*
éven belüli																			
éven túli																			
9e Euro	*	*								*	*								
9.1e Egynapos (O/N)				*	*							*	*						
9.2e Szerződéses				*	*							*	*						
éven belüli				*	*							*	*						
éven túli, maximum 2 éves				*	*							*	*						
2 éven túli ⁽¹⁾	*	*	*	*	*					*	*	*	*						*
9.3e Felmondásos				*	*							*	*						
maximum 3 hónapos ⁽²⁾				*	*							*	*						
3 hónapon túli				*	*							*	*						
ebből 2 éven túli ⁽¹⁾	*	*	*	*	*					*	*	*	*						*
9.4e Repo	*	*	*	*	*					*	*	*	*						*
9x Deviza																			
9.1x Egynapos (O/N)				*	*							*	*						
9.2x Szerződéses				*	*							*	*						
éven belüli				*	*							*	*						
éven túli, maximum 2 éves				*	*							*	*						
2 éven túli ⁽¹⁾	*	*	*	*	*					*	*	*	*						*
9.3x Felmondásos				*	*							*	*						
maximum 3 hónapos ⁽²⁾				*	*							*	*						
3 hónapon túli				*	*							*	*						
ebből 2 éven túli ⁽¹⁾	*	*	*	*	*					*	*	*	*						*
9.4x Repo	*	*	*	*	*					*	*	*	*						*
10 PPA befektetési jegyek																			
11 Kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok																			
11e Euro																			*
éven belüli																			*
éven túli, maximum 2 éves																			*
2 éven túli																			*
11x Deviza																			*
éven belüli																			*
éven túli, maximum 2 éves																			*
2 éven túli																			*
12 Saját tőke																			
13 Egyéb kötelezettségek																			
⁽¹⁾ Ideértve a hatóságilag szabályozott betéteket is.																			
⁽²⁾ Ideértve az át nem ruházható, látra szóló takarékbetéteket is.																			
⁽³⁾ A hitelintézetek dönthetnek úgy, hogy az MPI-kkel és a tartalékkötelezettség alá eső hitelintézetekkel, az EKB-val és az NKB-kkal szembeni pozíciók helyett a tartalékkötelezettség alá eső hitelintézetnek nem minősülő MPI-kkel, az EKB-val és az NKB-kkal szembeni pozíciókat közlik feltéve, hogy ez nem eredményez adatvesztést, és a vastagon szedett pozíciókat nem érinti.																			
⁽⁴⁾ Az e tétellel kapcsolatos adatszolgáltatás további rendelkezésig önkéntes.																			

1. táblázat

Havi rendszerességgel benyújtandó adatok (állományok) (folytatás)

MÉRLEGTÉTELEK	A. Rezidens									B. Egyéb részt vevő tagállamok									C. Külföld	D. Nem meghatározott
	Nem MPI-k									Nem MPI-k										
	MPI-k	Államháztartás	Összesen	Egyéb rezidens szektorok						MPI-k	Államháztartás	Összesen	Egyéb rezidens szektorok							
				Egyéb p.ügyi közvetítők + kieg. p.ügyi tevékenységet végzők (S.123+S.124)	Biztosítók és nyugdíjalapok (S.125)	Nem pénzügyi vállalatok (S.11)	Háztartások + házt.-okat segítő nonprofit intézmények (S.14+S.15)						Egyéb p.ügyi közvetítők + kieg. p.ügyi tevékenységet végzők (S.123+S.124)	Biztosítók és nyugdíjalapok (S.125)	Nem pénzügyi vállalatok (S.11)	Háztartások + házt.-okat segítő nonprofit intézmények (S.14+S.15)				
Fogyasztói hitel							Lakáscélú hitel	Egyéb (maradék)	Fogyasztói hitel							Lakáscélú hitel	Egyéb (maradék)			
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)	(j)	(k)	(l)	(m)	(n)	(o)	(p)	(q)	(r)	(s)	(t)	
ESZKÖZÖK																				
1 Készpénz																				
1e ebből: euro																				
2 Hitelek																				
éven belüli																				
éven túli, maximum 5 éves																				
5 éven túli																				
2e ebből: euro																				
3 Részvényen kívüli értékpapírok																				
3e Euro																				
éven belüli																				
éven túli, maximum 2 éves																				
2 éven túli																				
3x Deviza																				
éven belüli																				
éven túli, maximum 2 éves																				
2 éven túli																				
4 PPA befektetési jegyek																				
5 Részvények és egyéb tulajdonosi követelés																				
6 Állóeszközök																				
7 Egyéb eszközök																				

Továbbá a nemzeti adatgyűjtési rendszerektől függően, és az EKB/2001/13-as rendeletben rögzített, az MPI-k mérleg-beszámolójára vonatkozó fogalmak és besorolási alapelveknek való teljes megfelelés sérelme nélkül, a tartalékképzési követelmények alá eső hitelintézetek a tartalékalap kiszámításához szükséges adatokat a forgalomképes értékpapírok kivételével az 1a táblázat szerint is közölhetik, feltéve, hogy ez az 1. táblázatban vastagon szedett helyeket nem érinti.

Az EKB/2001/13-as rendelet II. melléklete a kötelezőtartalék-rendszer alkalmazása tekintetében konkrét és átmeneti előírásokat, valamint az egyes hitelintézetek összeolvasására vonatkozó feltételeket fogalmaz meg.

Az EKB/2001/13-as rendelet II. melléklete elsősorban a kisebb hitelintézetek adatszolgáltatási kötelezettségeit tartalmazza. A kisebb hitelintézetek legalább negyedéves gyakorisággal, az alábbi 1.a táblázat szerint kötelesek közölni a tartalékalap kiszámításához szükséges adatokat. Ezen intézmények kötelesek biztosítani, hogy az 1.a táblázat szerinti adatszolgáltatás teljes mértékben megfeleljen az 1. táblázat fogalmainak és besorolásainak. A kisebb intézményeknek a három tartalékolási időszak tartalékalapjára vonatkozó adatai a nemzeti központi bankok által az egyes negyedévek végére vonatkozóan összegyűjtött adatokon alapulnak.

1a. táblázat

A kisebb hitelintézetek által a kötelezőtartalék-képzési követelményekkel kapcsolatban negyedéves gyakorisággal egyszerűsített formában szolgáltatandó adatok

	Az 1. táblázatban oszlopainak (kötelezettségek) összegzésével kiszámított tartalékalap: (a)-(b)+(c)+(d)+(e)+(j)-(k)+(l)+(m)+(n)+(s)
BETÉTI KÖTELEZETTSÉGEK(euro és deivza együttesen)	
9. BETÉTEK ÖSSZESEN 9.1e + 9,1x 9.2e + 9,2x 9.3e + 9,3x 9.4e + 9,4x	
ebből: 9.2e + 9,2x 2 éven túli szerződéses	
ebből: 9.3e + 9,3x 2 éven túli felmondásos	Önkéntes adatszolgáltatás
ebből: 9.4e + 9,4x repo	
Az 1. táblázat (t) oszlopában feltüntetett fennálló állományok (Kötelezettségek)	
ÁTRUHÁZHATÓ ÉRTÉKPAPÍROK (euro és deivza együttesen)	
11. KIBOCSÁTOTT HITELVISZONYT MEGTESTESÍTŐ ÉRTÉKPAPÍROK 11e + 11x, 2 éven belüli szerződéses	
11. KIBOCSÁTOTT HITELVISZONYT MEGTESTESÍTŐ ÉRTÉKPAPÍROK 11e + 11x, 2 éven túli szerződéses	

A melléklet előírásokat tartalmaz az összevont alapon történő adatszolgáltatásról is. Az Európai Központi Banktól kapott felhatalmazás alapján a tartalékképzési kötelezettség által érintett hitelintézetek egy adott ország területén belül összevont statisztikai adatokat is szolgáltathatnak a tartalékképzési kötelezettség hatálya alá eső hitelintézetek csoportjáról, feltéve, hogy valamennyi érintett intézmény lemond a tartalékképzési kötelezettségből biztosítható egyösszegű engedmény igénybevételéről. A csoport egészére nézve azonban továbbra is fennáll az egyösszegű engedmény igénybevételének lehetősége. Az EKB monetáris MPI-jegyzékén az érintett intézmények mindegyike külön-külön szerepel. Ezen kívül a melléklet előírásokat tartalmaz a hitelintézeteket érintő egyesülésekről is. Az „egyesülés”, „egyesülő intézmények” és „átvevő intézmény” kifejezések jelentése a EKB/1998/9-es rendeletben meghatározott jelentés. Abban a

tartalékolási időszakában, amelyben az egyesülés hatályba lép, a felvásárló intézmény tartalékolási kötelezettségét a fent említett rendelet 13. cikke szerint kell kiszámítani és teljesíteni. Az azt követő tartalékolási időszakokban a felvásárló intézmény tartalékolási kötelezettségét különleges szabályoknak megfelelő tartalékalap és statisztikai adat alapján kell kiszámítani, amennyiben azok alkalmazhatók (lásd az EKB/2001/13-as rendelet II. mellékletének függelékében szereplő táblázatot). Minden egyéb esetben a statisztikai adatszolgáltatásra és a tartalékképzési kötelezettség kiszámítására vonatkozó, az EKB/2003/9-as rendelet 3. cikkében meghatározott általános szabályok az irányadók. Az adott nemzeti központi bank továbbá a felvásárló intézményt felhatalmazhatja arra, hogy statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségét átmeneti eljárások útján teljesítse. A rendes adatszolgáltatási eljárás alkalmazása alóli ilyen eltérésnek a lehetőleg rövidebb időre kell korlátozódnia, és nem szabad meghaladnia meg az egyesülést követő hat hónapot. Ez az eltérés nem érinti az átvevő intézmény az EKB/2001/13-as rendelet szerinti és, szükség esetén az egyesülő intézményekre vonatkozó, adatszolgáltatási kötelezettségét. Amint az összeolvadási szándék nyilvánosságra kerül, a felvásárló intézmény az illetékes nemzeti központi bankot kellő időben köteles tájékoztatni arról, hogy milyen eljárást kíván alkalmazni a tartalékolási kötelezettség megállapításához kapcsolódó statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségei teljesítése érdekében.

6. Ellenőrzés és kötelező adatgyűjtés

A statisztikai adatok ellenőrzésének és kötelező jelleggel történő begyűjtésének jogát általában maga az EKB és a nemzeti központi bankok gyakorolják az olyan esetekben, amikor az adatok továbbítására, pontosságára, fogalmi megfelelésükre és helyesbítésükre vonatkozó minimális követelmények nem teljesülnek. Ezek a minimális követelmények az EKB/2001/13-as rendelet IV. mellékletében található.

7. Euroövezeten kívüli tagállamok

Mivel az Alapokmány 34.1 cikke szerinti rendelkezés nem biztosít jogokat, illetve nem ír elő kötelezettségeket az eltéréssel rendelkező tagállamoknak (Alapokmány 43.1 cikk), valamint Dániának (a Jegyzőkönyv 2. cikkének Dániára vonatkozó egyes rendelkezései), és nem alkalmazható az Egyesült Királyságra (a Jegyzőkönyv 8. cikkének Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságára vonatkozó egyes rendelkezései), az EKB/2001/13-as rendelet csak a részt vevő tagállamokra vonatkozik.

Ugyanakkor, az Alapokmánynak az EKB és a nemzeti központi bankok statisztikai hatásköreiről szóló 5. cikke, valamint a 2533/98/EK tanácsi rendelet minden tagállamban alkalmazandó. Ez a Szerződés 10. cikkével (korábban 5. cikkével) együtt azt is jelenti, hogy a részt nem vevő tagállamok kötelesek kialakítani és bevezetni mindazon nemzeti intézkedéseket, amelyeket az EKB statisztikai adatszolgáltatási követelményeinek teljesítéséhez szükséges statisztikai adatgyűjtés, valamint a részt vevő tagállammá váláshoz időben történő statisztikai jellegű felkészülés érdekében megfelelőnek tartanak. Ezt a kötelezettséget a 2533/98/EK tanácsi rendelet 4. cikke és 17. preambulumbekzdése kifejezetten tartalmazza. Az átláthatóság érdekében ezt a különleges kötelezettséget az EKB/2001/13-as rendelet preambulumbekzdései is megismétlik.

5. MELLÉKLET

AZ EURORENDSZER TAGJAINAK HONLAPJAI

Központi Bank	Honlap
European Central Bank	www.ecb.int
Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique	www.nbb.be or www.bnb.be
Deutsche Bundesbank	www.bundesbank.de
Bank of Greece	www.bankofgreece.gr
Banco de España	www.bde.es
Banque de France	www.banque-france.fr
Central Bank and Financial Services Authority of Ireland	www.centralbank.ie
Banca d'Italia	www.bancaditalia.it
Banque centrale du Luxembourg	www.bcl.lu
De Nederlandsche Bank	www.dnb.nl
Oesterreichische Nationalbank	www.oenb.at
Banco de Portugal	www.bportugal.pt
Banka Slovenije	www.bsi.si
Suomen Pankki - Finlands Bank	www.bof.fi

6.MELLÉKLET

AZ ÜGYFELEK KÖTELEZETTSÉGSZEGÉSE ESETÉN ALKALMAZANDÓ ELJÁRÁSOK ÉS SZANKCIÓK

1. Pénzbüntetések

Amennyiben az ügyfél a tenderszabályokat ⁽¹⁾, a kétoldalú eljárás szabályait ⁽²⁾, a fedezeti eszközök felhasználására vonatkozó szabályokat ⁽³⁾, illetve a napvégi zárási eljárásokat és az aktív oldali rendelkezésre állásra vonatkozó hozzáférési feltételeket ⁽⁴⁾ megsérti, az eurorendszer a következő pénzbüntetéseket alkalmazza:

- a) A tenderműveletekre, a kétoldalú műveletekre és a fedezeti eszközök felhasználására vonatkozó szabályok megsértése esetén, a 12 hónapon belül felmerülő első és második mulasztás esetén, minden egyes mulasztásra pénzbírságot kell alkalmazni. Az alkalmazható pénzbüntetést a marginális hitelkamatlábát 2,5 százalékponttal növelve kell számítani.

A tenderműveletekre és a kétoldalú műveletekre vonatkozó szabályok megsértése esetén a pénzbírságot az ügyfél által nem rendezett biztosíték illetve készpénz összegének alapján kell kiszámítani, megszorozva a 7/360-as együtthatóval.

A fedezeti eszközök használatára vonatkozó szabályok megsértése esetén a pénzbírságot olyan nem jegybankképes (vagy az ügyfél által nem használható) eszközök alapján kell kiszámítani, (i) amelyeket az ügyfél a nemzeti központi bank vagy az EKB rendelkezésére bocsátott, illetve (ii) amelyeket az ügyfél azon esemény bekövetkeztétől számított 20 munkanapos türelemi időn belül elmulasztott visszavonni, amely után az eszközök jegybankképesége megszűnik, vagy azok az ügyfél által a továbbiakban használhatatlanná válnak.

- b) A napzárási eljárásokra illetve az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáférésre vonatkozó szabályok első alkalommal történő megsértése esetén az alkalmazható pénzbüntetés mértéke a marginális hitelkamatláb plusz 5 százalékpont. A szabályoknak egy 12 hónapos időszakon belül történő ismételt megsértése esetén a büntetőkamatt mértéke minden egyes alkalommal 2,5 százalékponttal nő, amelyet az aktív oldali rendelkezésre állás jogosulatlanul igénybevetett összege alapján kell kiszámítani.

2. Nem pénz jellegű büntetések

Az eurorendszer a tenderszabályok, a kétoldalú műveletek szabályainak, valamint a fedezeti eszközökre vonatkozó szabályok megsértése esetén az alábbiak szerint függeszti fel az ügyfeleket:

2.1. Felfüggesztés a tenderműveletekre és a kétoldalú műveletekre vonatkozó szabályok megsértését követően

Amennyiben 12 hónapon belül egy adott típusú mulasztásra harmadik alkalommal kerül sor, az eurorendszer az 1. fejezetben foglaltak szerint kirótt pénzbüntetés mellett az ügyfeleket egy meghatározott időszakra felfüggeszti az ugyanolyan típusú és ugyanolyan eljárás keretében lefolytatandó nyílt piaci művelet(ek) végzése alól. A felfüggesztés időtartama a következő fokozatok szerint alakul:

- a) amennyiben a harmadik alkalommal történő mulasztáskor a rendelkezésre nem bocsátott biztosíték, illetve készpénz összege a rendelkezésre bocsátandó teljes biztosíték, illetve készpénz összegének legfeljebb 40 %-a, egyhónapos felfüggesztést kell alkalmazni;

⁽¹⁾ Arra az esetre vonatkozik, amikor az ügyfél a likviditásbővítő művelet során számára kiosztott likviditás rendezésére a megfelelő összegű fedezeti eszközt nem tudja átadni, illetve amikor az ügyfél a likviditásszűkítő művelet során a számára kiosztott összeg kiegyenlítésére a megfelelő összegű készpénzt nem tudja rendelkezésre bocsátani.

⁽²⁾ Arra az esetre vonatkozik, amikor az ügyfél a kétoldalú műveletben megállapodásban rögzített összeg rendezésére a megfelelő összegű jegybankképes fedezeti eszközt vagy a megfelelő összegű készpénzt nem tudja rendelkezésre bocsátani.

⁽³⁾ Arra az esetre vonatkozik, amikor az ügyfél olyan eszközt használ fel, amely a fennálló hitelügylet biztosítékául történő felhasználására alkalmatlan, illetve alkalmatlanná vált (vagy az ügyfél által nem használható).

⁽⁴⁾ Arra az esetre vonatkozik, amikor a nap végén az ügyfél elszámolási számlájának egyenlege negatív, és nem felel meg az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáférés feltételeinek.

- b) amennyiben a harmadik alkalommal történő mulasztáskor a rendelkezésre nem bocsátott biztosíték, illetve készpénz összege a rendelkezésre bocsátandó teljes biztosíték, illetve készpénz összegének 40–80 %-a közé esik, két-hónapos felfüggesztést kell alkalmazni;

és

- c) amennyiben a harmadik alkalommal történő mulasztáskor a rendelkezésre nem bocsátott biztosíték illetve készpénz összege a rendelkezésre bocsátandó teljes biztosíték illetve készpénz összegének 80–100 %-a közé esik, három hónapos felfüggesztést alkalmazni.

Az alábbi c) pontban foglaltak sérelme nélkül, ezek a pénzbüntetések és felfüggesztési intézkedések vonatkoznak bármely további egymást követő kötelezettségzegésre minden egyes 12 hónapos időszak során.

2.2. *Felfüggesztés a fedezeti eszközökre vonatkozó szabályok megsértését követően*

Amennyiben egy 12 hónapos időszakon belül harmadik alkalommal történik mulasztás, az eurorendszer az ügyfelet az 1. szakaszban foglaltak szerint kirótt pénzbírság mellett az újabb nyílt piaci műveletek végzése alól felfüggeszti.

Az alábbi c) pontban foglaltak sérelme nélkül, ezek a pénzbüntetések és felfüggesztési intézkedések vonatkoznak bármely további egymást követő kötelezettségzegésre minden egyes 12 hónapos időszak során.

2.3. *Kivételes esetekben meghatározott időre történő felfüggesztés minden monetáris politikai művelet végzése alól*

Kivételes esetekben, a mulasztás(ok) súlyossága miatt, és figyelembe véve különösen az adott kötelezettségzegéssel érintett összegeket, valamint az elkövetett kötelezettségzegések gyakoriságát és időtartamát, a fenti 1. szakaszban leírtak szerint számított pénzbüntetés mellett meg kell fontolni az ügyfél három hónapra történő felfüggesztését minden jövőbeni monetáris politikai műveletben való részvétel alól.

2.4. *Más tagállamokban rezidens intézmények*

Az eurorendszer dönthet arról is, hogy a mulasztást elkövető ügyfél felfüggesztésére vonatkozó javasolt intézkedést az adott intézmény más tagállamokban található fióktelepire is kiterjeszti-e.

7. MELLÉKLET

A HITELKÖVETÉSEKRE SZÓLÓ ÉRVÉNYES HITELBIZTOSÍTÉK LÉTREHOZÁSA

A hitelkövetésekre szóló érvényes biztosíték létrehozására, továbbá az ügyfél fizetéseképtelensége esetén a hitelkövetések gyors lehívásának biztosítására a következő további jogi feltételeket kell kielégíteni:

- A *hitelkövetés fennállásának igazolása*: Az NKB-knak a következő minimumintézkedéseket kell végrehajtaniuk az eurorendszernek fedezetként benyújtott hitelkövetések fennállásának igazolására: i. az ügyfél legalább negyedévente saját igazolást és átvállalást nyújt be a nemzeti központi banknak a fedezetként nyújtott hitelkövetések fennállásáról; ezt a központi hitelnyilvántartó (ahol ilyen létezik) birtokában lévő információkkal való összevetés is helyettesítheti; ii. a nemzeti központi bankok, a felügyelet, illetve a külső könyvvizsgálók eseti vizsgálatnak vetik alá az ügyfél által a hitelkövetés fennállásáról az eurorendszernek adott tájékoztatás során alkalmazott eljárásokat; iii. a nemzeti központi bankok, a hitelnyilvántartók, a felügyelet, illetve a külső könyvvizsgálók véletlenszerűen ellenőrzik az igazolás minőségét és pontosságát.

Az (i) pontban említett negyedéves igazolás és átvállalás tekintetében az eurorendszer ügyfeleinek a következő írásos kötelezettségeik vannak:

- meg kell erősíteniük és garantálniuk kell, hogy a nemzeti központi banknak benyújtott hitelkövetés kielégíti az eurorendszer által alkalmazott alkalmassági feltételeket;
- meg kell erősíteniük és garantálniuk kell, hogy a fedezetként nyújtott eszközök közül egy sem szolgál egyidejűleg harmadik fél javára fedezetként, továbbá vállalniuk kell, hogy harmadik fél javára nem érvényesítenek hitelkövetéseket;

és

- meg kell erősíteniük és garantálniuk kell, hogy azonnal, de legkésőbb a következő munkanapon tájékoztatást adnak a köztük és az illetékes nemzeti központi bank között fennálló szerződéses viszonyt lényegesen érintő bármilyen eseményről, különösen a lejárat előtti, a részleges vagy teljes törlesztésről, a leminősítésről, továbbá a hitelkövetés feltételeinek lényeges megváltozásáról.

A (ii) és (iii) pontban leírt ellenőrzések (eseti vizsgálat, véletlenszerű ellenőrzés) lehetővé tételére a felügyeletnek, de különösen a nemzeti központi bankoknak és a külső könyvvizsgálóknak felhatalmazással kell rendelkezniük ilyen jellegű vizsgálatok végrehajtására, amennyiben szükséges szerződéses formában, illetve a vonatkozó nemzeti előírásokkal összhangban.

- Az *adós értesítése a hitelkövetés érvényesítéséről, illetve az érvényesítés nyilvántartásba vételéről*: Ami az adós értesítését illeti a fedezetként nyújtott hitelkövetés érvényesítéséről, a különböző jogrendszerek sajátosságait figyelembe véve a következő követelményeknek kell eleget tenni:
 - a) Egyes tagállamokban, ahol a nemzeti jog alapján – amint arról a vonatkozó nemzeti dokumentumok rendelkeznek – a fedezetként nyújtott hitelkövetés jogszerű érvényesítésének előfeltétele az adós előzetes értesítése, az adós előzetes értesítése jogi követelmény a hitelkövetés elfogadhatóságához. Az adós előzetes értesítésének mint elfogadhatósági követelménynek keretében az ügyfélnek, illetve a nemzeti központi banknak – amint arról a vonatkozó nemzeti dokumentumok rendelkeznek – előzetesen vagy a fedezetként való tényleges érvényesítés időpontjában kell értesítenie az adóst az ügyfél által a nemzeti központi bank javára fedezetként nyújtott hitelkövetés érvényesítéséről.
 - b) Vannak olyan tagállamok is, amelyekben a fedezetként nyújtott hitelkövetés szabályos érvényesítésének, vagy bizonyos esetekben a nemzeti jogszabály – amint arról a vonatkozó nemzeti dokumentumok rendelkeznek – értelmében a hitelkövetés elsőbbségének előfeltétele az érvényesítés köznyilvántartásba vétele. Ebben az esetben az érvényesítést előzetesen vagy a fedezetként való tényleges érvényesítés időpontjában kell nyilvántartásba venni.

- c) Végül azokban a tagállamokban, ahol az adós előzetes értesítése, illetve a fedezetként nyújtott hitelkövetelés érvényesítéséről köznyilvánításba vétele a fenti a) és b) pontok szerint nem követelmény a vonatkozó nemzeti dokumentumok értelmében, az adóst utólagosan kell értesíteni. Az adós utólagos értesítésének keretében az ügyfélnek, illetve a nemzeti központi banknak (a vonatkozó nemzeti dokumentumokban foglaltak szerint) valamely hitelkockázati eseményt követően azonnal értesítenie kell az adóst az ügyfél által az NKB javára fedezetként nyújtott hitelkövetelés érvényesítéséről. Hitelkockázati eseményen nemteljesítés vagy bármilyen hasonló esemény értendő, amint arról a vonatkozó nemzeti dokumentumok rendelkeznek.

Nincs értesítési kötelezettség abban az esetben, ha a hitelkövetelés olyan bemutatóra szóló instrumentum, amelyre a vonatkozó nemzeti jogszabály nem ír elő értesítési kötelezettséget. Ilyenkor a bemutatóra szóló instrumentumot fizikailag el kell juttatni az adott nemzeti központi bankhoz előzetesen, illetve a fedezetként való tényleges érvényesítés időpontjában.

A felsorolt követelmények minimumkövetelmények. A nemzeti központi bankok dönthetnek úgy, hogy a fenti eseteken túlmenően utólagos értesítést, illetve nyilvánításba vételt is megkövetelnek, amint arról a vonatkozó nemzeti dokumentumok rendelkeznek.

- *A banktitok és a bizalmasság tekintetében nincs korlátozás:* Az ügyfél nem köteles az adós engedélyét kérni a hitelköveteléssel és az adóssal kapcsolatos információk rendelkezésre bocsátásához, mely információkat azért kér be az eurorendszer, hogy érvényes hitelbiztosítékot lehessen létrehozni a hitelkövetelésekre, és hogy az ügyfél nemteljesítése esetén a hitelkövetelés gyorsan érvényesíthető legyen. Az ügyfélnek és az adósnak szerződésben kell rögzítenie, hogy az adós feltétel nélkül hozzájárul ahhoz, hogy az őt és a hitelkövetelést érintő ilyen jellegű adatokat az eurorendszer rendelkezésére bocsássák. Minderre nincs szükség akkor, ha a nemzeti jogszabályok e tekintetben nem írnak elő korlátozást, amint arról a vonatkozó nemzeti dokumentumok rendelkeznek.
- *A hitelkövetelés érvényesítésének tekintetében nincs korlátozás:* Az ügyfél köteles biztosítani, hogy a hitelkövetelés teljes mértékben átruházható és korlátozás nélkül az eurorendszer számára fedezetként jóváírható. A hitelszerződésben, illetve az ügyfél és az adós között létrejött más szerződésben semmiféle korlátozó rendelkezés nem lehet a hitelkövetelés érvényesítését illetően kivéve, ha a nemzeti jogszabály kifejezetten előírja az eurorendszer kivételezett pozícióját a fedezet érvényesítését illetően, függetlenül a szerződésben rögzített korlátozásoktól.
- *A hitelkövetelés lehívásának tekintetében nincs korlátozás:* A hitelszerződésben, illetve az ügyfél és az adós között létrejött más szerződésben semmiféle korlátozó intézkedés nem lehet a fedezetként nyújtott hitelkövetelés lehívását illetően, beleértve ennek formáját, idejét vagy bármilyen más követelményét.”